

2. BETÆNKNING

AFGIVET AF

ARBEJDSRETSKOMMISSIONEN AF 1956

NEDSAT AF

ØKONOMI- OG ARBEJDSMINISTERIET

I AUGUST 1956

BETÆNKNING NR. 336

1963

Indholdsfortegnelse

	Side
Indledning	5
KAPITEL I Tilvejebringelse af nye forhandlingsregler	9
1. Industrien m. v.	9
2. Landbruget	10
KAPITEL II Overvejelser angående revision af Septemberforliget m. v., herunder spørgsmålet om ansættelses- og opsigelsesvilkår	13
KAPITEL III Drøftelse af muligheden for at finde veje til at undgå eller begrænse arbejdsstandsninger på livsvigtige områder	14
KAPITEL IV Overvejelser vedrørende ensartet arbejdsretligt grundlag for samtlige arbejdsmarkedets parter	15
KAPITEL V Førligsmandsloven	17
KAPITEL VI Loven om Den faste Voldgiftsret	20
KAPITEL VII Bilag	23

Indledning.

A. Kommissoriet.

Om indholdet af kommissionens arbejdsopgaver henvises til kommissionens i november 1957 afgivne 1. betænkning. De opgaver, der ved kommissoriet af 15. august 1956 blev pålagt kommissionen, omfattede følgende 6 punkter:

1. Tilvejebringelse af nye — detaljerede og effektive — forhandlingsregler.
2. Overvejelser angående revision af Septemberforliget m. v., herunder spørgsmålet om ansættelses- og opsigelsesvilkår.
3. Drøftelse af muligheden for at finde veje til at undgå eller begrænse arbejdsstandsninger på livsvigtige områder.
4. Overvejelser vedrørende ensartet arbejdsretligt grundlag for samtlige arbejdsmarkedets parter.
5. Forligsmandsloven.
6. Loven om Den faste Voldgiftsret.

Af disse 6 punkter anså kommissionen pkt. 1 (forhandlingsregler), pkt. 3 (livsvigtige områder) og pkt. 5 (forligsmandsloven) for at være af mest presserende karakter, og man behandlede derfor disse emner først og afgav herom den 1. betænkning i november 1957.

Den her foreliggende 2. og afsluttende betænkning omfatter derfor i første række de tre andre under kommissoriet hørende emner, nemlig pkt. 2 (Septemberforliget), pkt. 4 (ensartet arbejdsretligt grundlag) og pkt. 6 (Den faste Voldgiftsret). Herom henvises til betænkningens kapitler II, IV og VI.

Hvad de i den 1. betænkning behandlede emner angår, betragter kommissionen spørgsmålet under pkt. 3 (livsvigtige områder) som færdigbehandlet, jfr. nærmere nedenfor under kapitel III. Derimod kunne spørgsmålene under pkt. 1 (forhandlingsregler) og pkt. 5 (forligsmandsloven), således som det fremgår af det nedenfor under kapitlerne I og V anførte, ikke, da den 1. betænkning blev afgivet, med sikkerhed betragtes som endeligt løst, og man måtte derfor regne med, at disse spørgsmål ville komme til fortsat drøftelse i kommissionen.

Arbejdsministeriet besluttede imidlertid på baggrund bl. a. af de under overenskomst-situationen 1960/61 indhøstede erfaringer at foretage en begrænsning af det oprindelige kommissorium, idet spørgsmålet om tilvejebringelse af effektive og detaljerede forhandlingsregler blev overdraget arbejdsmarkedets parter selv til løsning og dermed udgik af kommissoriet, og idet spørgsmålet om eventuelle yderligere ændringer i forligsmandsloven ligeledes udgik af kommissoriet og blev gjort til genstand for drøftelse mellem arbejdsministeriet og forlignsinstitutionen, dog at det blev pålagt arbejdsretskommissionen at gøre spørgs-

målene om orientering og afstemning om mæglingforslag til genstand for fornyet overvejelse.

Meddelelse herom blev givet arbejdsretskommissionen, forligsinstitutionen og formændene for de to hovedorganisationer ved arbejdsministeriets skrivelser af 3. august 1961, der findes gengivet som bilag 1-3, side 26-28.

Betænkningen omfatter herefter foruden de ovenfor nævnte emner under pkt. 2, 4 og 6 hovedsageligt de i arbejdsministeriets skrivelse til kommissionen af 3. august 1961 særligt omtalte spørgsmål vedrørende orientering og afstemning om mæglingforslag, jfr. nærmere nedenfor under kapitel V.

B. Kommissionens sammensætning.

Ved afgivelse af kommissionens 1. betænkning havde kommissionen følgende sammensætning:

Højesteretsdommer, dr. phil. *Victor Hansen* (formand), udpeget af Den faste Voldgiftsret.

Folketingsmand *O. Einer-Jensen*,
Folketingsmand *Carl P. Jensen*, } udpeget af Socialdemokratiet.

Folketingsmand *P. Thisted Knudsen*, udpeget af Partiet Venstre.

Folketingsmand *Poul Sørensen*, udpeget af Det konservative Folkeparti.

Folketingsmand *Hilmar Baunsgaard*, udpeget af Det radikale Venstre.

Departementschef *Erik Dreyer*, udpeget af Statens Forligsinstitution i Arbejdsstridigheder.

Civilingeniør *Ejnar Thorsen*,

Fabrikant *Svend Heineke*,

Direktør *W. Elmquist*,

Direktør *Allan Rise*,

Kontorchef *Henning Nielsen*,

Godsejer *A. U. Juhl*,

Afdelingsleder *L. Andresen*,

Formanden for De samvirkende Fagforbund i Danmark, *Eiler Jensen*,

Næstformanden i De samvirkende Fagforbund i Danmark, *Einar Nielsen*,

Formanden for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, *Hans Rasmussen*,

Formanden for Dansk Arbejdsmands Forbund, *Alfred Petersen*,

Formanden for Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, *Erling Dinesen*,

Formanden for Dansk Skotøjsarbejderforbund, *P. Knudsen*,

Fhv. forbundsformand *Chr. Larsen*,

Afdelingschef, dr. jur. *Tyge Haarløv*, udpeget af økonomi- og arbejdsministeriet.

Kontorchef *G. Coln*,

Kontorchef *Helge Larsen*,

} (der tillige fungerede som sekretærer for kommissionen).

Som tilforordnede uden stemmeret:

Bankfuldmægtig *B. Hove Kristensen*, formand for Danske Bankfunktionærers Landsforening.

Forretningsfører *A age Rasmussen*, udpeget af Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger.

Den 8. april 1959 udtrådte folketingsmand *Poul Sørensen* af kommissionen. I stedet blev folketingsmand *Asger Jensen* af Det konservative Folkepartis folketingsgruppe udpeget til at repræsentere partiet i kommissionen.

I forbindelse med sin indtræden i regeringen udtrådte boligminister *Carl P. Jensen* af kommissionen. I stedet blev folketingsmand *Robert Sørensen* den 6. juli 1960 af den socialdemokratiske folketingsgruppe udpeget til at repræsentere partiet i kommissionen.

I forbindelse med formandsskiftet i Dansk Arbejdsgiverforening udtrådte civilingeniør *Ejnar T horsen* af kommissionen. Dansk Arbejdsgiverforening udpegede i stedet den 17. juni 1960 foreningens næstformand, oldermænd, murermester *F. G. Eisensøe* som medlem af kommissionen.

Endvidere indtrådte formanden for forligsinstitutionen, amtmand *Wechselmann*, fra den 1. maj 1960 som medlem af kommissionen.

Arbejdsministeriets repræsentant i kommissionen, dr. jur. *T. Haarløv*, udtrådte efter sin udnævnelse til amtmand af kommissionen pr. 1. maj 1960 og blev afløst af departementschef i arbejdsministeriet *G. Coin*, der samtidig fratrådte som sekretær for kommissionen.

I forbindelse hermed indtrådte kontorchef i arbejdsministeriet *Chr. Lund* som medlem af og sekretær for kommissionen.

Efter indstilling fra Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer blev tidligere formand for Danske Bankfunktionærers Landsforening, bankfuldmægtig *B. Hove Kristensen*, fra den 1. juni 1960 fritaget for hvervet som tilforordnet til arbejdsretskommissionen. I stedet beskikkede arbejdsministeriet hans efterfølger som formand for Danske Bankfunktionærers Landsforening, kontorchef *M. Taaning Johansen*.

Efter at direktør *W. Elmquist* havde trukket sig tilbage som direktør i Dansk Arbejdsgiverforening og som medlem af arbejdsretskommissionen, udpegede arbejdsgiverforeningen under 16. september 1960 direktør i Dansk Arbejdsgiverforening *Arne Lund* som medlem af kommissionen.

Under 28. oktober 1960 udtrådte fhv. forbundsformand *Chr. Larsen* af kommissionen; i stedet udpegede Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, forretningsfører *Lorents Petersen* til medlem. Denne blev den 8. april 1961 afløst af forretningsfører *Aage Petersen*.

Under 27. januar 1961 indtrådte højesteretsdommer *. Herfelt* som medlem af kommissionen i sin egenskab af formand for Den faste Voldgiftsret.

Under 27. juli 1961 indtrådte formanden for Mejeriernes Arbejdsgiverforening, gårdejer *Helge Nielsen*, som medlem af kommissionen i stedet for afdelingsleder *L. Andresen*.

I skrivelse af 27. oktober 1961 udpegede Det radikale Venstres folketingsgruppe folketingsmand *Helge Larsen* til at indtræde i kommissionen i stedet for handelsminister *Hilmar Baunsgaard*.

Under 14. september 1962 udtrådte departementschef *G. Coin* af kommissionen og blev afløst af kontorchef i arbejdsministeriet *G. R. Nelson*.

Under 19. september 1962 udpegede Dansk Arbejdsgiverforening direktør *Johs. Ammundsen* og underdirektør *Jens Degerbøl* til medlemmer af arbejdsretskommissionen i stedet for henholdsvis direktør *Allan Rise* og underdirektør *Henning Nielsen*.

Ved skrivelse af 30. november 1962 meddelte Landsorganisationen, at næstformand i Landsorganisationen *Einar Nielsen* udtrådte af kommissionen; i stedet udpegede Landsorganisationen sekretær *. Risgaard Knudsen* til medlem.

Kommissionens sammensætning ved afgivelse af 2. betænkning fremgår af nedenstående underskrifter.

Sekretariatsforretningerne har været varetaget af kontorchef *Helge Larsen* og kontorchef *Chr. Lund*, bistået af fuldmægtig *Peer Holm*, arbejdsministeriet.

København, i juni 1963.

Medlemmer:

Johs. Ammundsen.	J. Degerbøl.	Erling Dinesen.	Erik Dreyer.	
O. Einer-Jensen.	F. G. Eisensøe.	Victor Hansen, formand.	Svend Heineke.	
J. Herfelt.	Asger Jensen.	Eiler Jensen.	A. U. Juni.	Peder Knudsen.
J. R. Knudsen.	P. Thisted Knudsen.	Helge Larsen.	Helge Larsen, sekr.	
Arne Lund.	Chr. Lund, sekr.	G. R. Nelson.	Helge Nielsen.	Aage Petersen.
Alfred Petersen.	Hans Rasmussen.	Rob. Sørensen.	Wechselmann.	

Tilforordnede:

M. Taaning Johansen.   **Aage Rasmussen.**

Peer Holm.

KAPITEL I

Tilvejebringelse af nye forhandlingsregler.

1. FORHANDLINGSREGLER MELLEM DANSK ARBEJDSGIVERFORENING OG LANDSORGANISATIONEN I DANMARK, DE SAMVIRKENDE

FAGFORBUND

Som anført i kommissionens 1. betænkning, side 11-13, tog kommissionen det standpunkt, at man kunne give sin tilslutning til hovedlinierne i de af hovedorganisationerne den 11. januar 1957 vedtagne nye forhandlingsregler (gengivet i 1. betænkning, side 80-83), idet kommissionen — bl. a. under hensyn til den nære indbyrdes sammenhæng imellem de enkelte bestemmelser i de nye forhandlingsregler - ikke mente at have grund til at overveje ændringer i den mellem hovedorganisationerne indgåede aftale. Kommissionen betragtede derfor indtil videre den ved kommissoriet pålagte opgave: at foranledige tilvejebragt nye, effektive og detaljerede forhandlingsregler som løst.

Forhandlingsreglerne af 1957 bestemte i § 1, at overenskomstforhandlingerne ikke som hidtil skulle begynde i underorganisationerne, men skulle indledes med, at hovedorganisationerne forsøgte at løse de generelle spørgsmål i hvert fald ved at opnå enighed om en rammeaftale eller om retningslinier, som underorganisationerne kunne benytte i deres forhandlinger. Endvidere indførtes ved §§ 5 og 6 fællesudvalg til afgørelse af visse ikke-generelle spørgsmål. Endelig gennemførtes ved § 8 en nyordning, gående ud på, at der ved afstemningen om overenskomstforslag skulle ske en opdeling af samtlige overenskomstområder i 8 grupper, der hver for sig skulle tage stilling til endeligt foreliggende overenskomstforslag. I forbindelse hermed gennemførtes efter kommissionens indstilling ved lov nr. 9 af 22. januar 1958 (jfr. bilag 4,

side 29) en ændring i forligsmandslovens § 12, stk. 2, gående ud på, at forligsmanden ikke under en sådan gruppeordnings beståen kan benytte sin ret efter § 12, stk. 1, til at sammenkæde forslag for forskellige grupper.

Efter afslutningen af overenskomstsituationen 1957/58 blev forhandlingsreglerne af 1957, der kun var bindende for den nævnte situation, opsagt og efter fornyede drøftelser mellem hovedorganisationerne erstattet af nye, den 11. maj 1960 vedtagne forhandlingsregler (bilag 9, side 47-50). I disse nye regler vendte man tilbage til den før 1957 gældende ordning, hvorefter forhandlingerne påbegyndtes i underorganisationerne, men i øvrigt opretholdtes bestemmelserne fra 1957 på en række punkter, navnlig med hensyn til fællesudvalg og gruppeinddeling. Reglernes gyldighedsperiode blev ikke på forhånd begrænset, men der blev fastsat en adgang til opsigelse med 6 måneders varsel til udløb en 1. juli.

På baggrund af erfaringerne fra overenskomstforhandlingerne i 1960/61 opsagde parterne forhandlingsreglerne af 1960, hvis gyldighedsperiode dermed udløb den 1. juli 1962. Parternes forhandlingsudvalg påbegyndte derefter i november 1961 drøftelser om tilvejebringelse af nye forhandlingsregler. Det lykkedes ikke forhandlingsudvalgene at nå til enighed om et sæt nye forhandlingsregler, men den 31. oktober 1962 enedes udvalgene om at anbefale de to hovedorganisationers forretningsudvalg, at hovedorganisationerne skulle opfordre deres medlemmer til

som overenskomstparter at tiltræde en nærmere angivet fremgangsmåde ved overenskomstforhandlingerne 1962/63 (se bilag 10, side 51). Denne fremgangsmåde, som hovedorganisationerne - efter at forretningsudvalgene havde tiltrådt forhandlingsudvalgenes indstilling af 31. oktober 1962 - havde opfordret deres medlemmer til at følge ved overenskomstforhandlingerne 1962/63, gik i hovedtrækkene ud på, at frist for rettidig opsigelse af overenskomsterne sattes til 14. februar 1963, at fuldt udarbejdede overenskomstkrav skulle være fremsendt til modparten senest den 7. december 1962, at underorganisationerne senest den 8. januar 1963 skulle fremsende til hovedorganisationerne de spørgsmål, man ikke havde kunnet løse, at hovedorganisationernes forhandlingsudvalg da omgående udtog de generelle krav og anmodede forligsinstitutionen om under hovedorganisationernes medvirken hurtigst muligt at optage de øvrige krav til forhandling, og at hovedorganisationerne, hvis deres forhandling om de generelle krav ikke førte til enighed, opfordrede forligsinstitutionen til at påbegynde mægling.

De fleste underorganisationer fulgte hovedorganisationernes opfordring til at anvende den nævnte fremgangsmåde.

Som led i den af regeringen den 25. februar 1963 i folketinget forelagte samlede plan til løsning af de problemer, som den økonomiske situation indebar, blev det fundet nødvendigt, at der sikres stabilitet på arbejdsmarkedet gennem en i princippet uændret forlængelse indtil 1965 af samtlige kollektive overenskomster på arbejdsmarkedet i videste betydning. I denne periode skulle iværksættelse af arbejdsstandsninger være

forbudt efter samme regler, som gælder, når der er indgået kollektiv overenskomst. Regeringens forslag herom blev gennemført ved lov nr. 69 af 13. marts 1963 om forlængelse af kollektive overenskomster (jfr. bilag 11, side 52-54).

Forholdet er herefter for tiden det, at der inden for industrien m. v. ingen forhandlingsregler er gældende mellem hovedorganisationerne. Som følge heraf findes der nu ingen detaljerede bestemmelser om forhandlingernes rækkefølge. Da der ej heller for tiden findes nogen aftale om gruppeinddeling, vil spørgsmålet om eventuel sammenkædning af mæglingsforslag under disse omstændigheder derfor komme til at bero på forligsmanden, som ifølge forligsmandsloven, § 12, stk. 1, er beføjet til i de af ham stillede mæglingsforslag til en samlet løsning af en konfliktsituation at bestemme, at disse mæglingsforslag (bortset fra forslag vedrørende arbejdslederorganisationer) delvis eller fuldt ud skal betragtes som en helhed. Endelig er de i 1957- og 1960-reglerne aftalte fællesudvalg til afgørelse af visse ikke-generelle spørgsmål for tiden bortfaldet.

Hvorvidt hovedorganisationerne påny vil indlede drøftelser om tilvejebringelse af nye forhandlingsregler, står indtil videre hen.

Da arbejdsministeriets skrivelse af 3. august 1961 (bilag 1, side 26) er at forstå således, at spørgsmålet om udarbejdelse af detaljerede og effektive forhandlingsregler for industrien (det oprindelige kommissorium pkt. 1) er udgået af kommissoriet, giver den foreliggende situation ikke arbejdsretskommissionen mulighed for at foretage videre vedrørende det her omhandlede spørgsmål.

2. FORHANDLINGSREGLER FOR LANDBRUGSOMRÅDET

Ved afgivelsen af kommissionens 1. betænkning var den mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Dansk Arbejdsmands Forbund siden 1. november 1948 gældende hovedoverenskomst (1. betænkning, bilag 5, side 85-86), der til-

lige indeholdt forhandlingsregler, opsagt til udløb pr. 1. juli 1958. På kommissionens foranledning blev der optaget drøftelser mellem Sammenslutningen og Landsorganisationen om tilvejebringelse af ny hovedoverenskomst og forhandlingsregler, men det viste

sig ikke muligt at nå til enighed om 3 hovedpunkter, nemlig: overenskomsternes udløbstid, formen for gruppeinddeling og retten til etablering af sympatikonflikter. Som resultat af yderligere forhandlinger i et udvalg under departementschef Dreyers ledelse blev der imidlertid den 16. oktober 1957 (jfr. 1. betænkning, bilag 6, side 87—89) truffet en aftale mellem de berørte parter gældende for overenskomstsituationen 1957/58, og kommissionen mente at kunne tiltræde det således foreliggende resultat som en foreløbig løsning med henblik på denne overenskomstsituation. Kommissionen udtalte som sin opfattelse, at den betragtede spørgsmålet om tilvejebringelse af effektive og detaljerede forhandlingsregler for hele Sammenslutningens område som et meget vigtigt spørgsmål, men fandt ikke for tiden anledning til at stille yderligere forslag til løsning heraf, idet spørgsmålet om forhandlingsregler for landbruget for tiden efter den 1. juli 1958 dog vedblivende stod på kommissionens dagsorden.

Der henvises i det hele herom til 1. betænkning side 13—17.

Ifølge den ovennævnte under 16. oktober 1957 indgåede aftale mellem parterne skulle der under ledelse af departementschef Dreyer snarest efter 1. juli 1958 optages forhandlinger mellem Sammenslutningen og Landsorganisationen samt de under området hørende organisationer om tilvejebringelse af forhandlingsregler, der kunne dække hele området, og et resultat skulle søges opnået senest den 1. november 1958. Det viste sig imidlertid ikke muligt at overholde denne tidsfrist, idet kommissionen mente, at spørgsmålet om forhandlingsregler for landbrugsområdet nødvendigvis måtte afvente resultaterne af de tilsvarende forhandlinger vedrørende industriens forhandlingsregler. Disse sidste forhandlinger blev som nævnt foran først afsluttet i maj 1960. På grundlag af det da foreliggende materiale genoptog parternes forhandlingsudvalg, stadig under departementschef Dreyers ledelse, drøftelserne, således at andels- og privatslagterierne og konsummælkmejerierne, der havde indmeldt sig i Sammenslut-

ningen, nu deltog i forhandlingerne. Disse endte imidlertid resultatløst, idet der ikke kunne opnås enighed om et af sekretariatet udformet, den 7. november 1960 dateret »Udkast til forhandlingsregler for overenskomstsituationen 1960/61 vedrørende de under Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger hørende overenskomster (med 3 protokollater)« (bilag 12 a, side 57). Udvalget måtte derfor slutte sit arbejde og afgav til kommissionen en indberetning af 2. december 1960 (bilag 12, side 55).

I denne indberetning fastslås det, »at parterne hverken helt eller delvis har opnået enighed om« det nævnte udkast af 7. november 1960, »at der således for øjeblikket ikke findes generelle forhandlingsregler for Sammenslutningens område, men at overenskomstparterne i den forestående situation helt og fuldt må rette sig efter bestemmelserne i de respektive enkeltoverenskomster«.

På dette grundlag fortsatte kommissionen drøftelserne, som afsluttedes med, at parterne erklærede sig villige til snarest efter overenskomstsituationens afslutning i 1961 at optage forhandlinger om tilvejebringelse af forhandlingsregler samt en hovedaftale, der kan dække hele overenskomstområdet mellem medlemsorganisationer af de to omhandlede hovedorganisationer.

Den således foreliggende situation giver ikke arbejdsretskommissionen mulighed for nogen drøftelse, idet arbejdsministeriets skrivelser af 3. august 1961 (bilag 1-3, side 26-28) er at forstå således, at spørgsmålet om udarbejdelse af effektive og detaljerede forhandlingsregler for landbruget m. v. (det oprindelige kommissoriums pkt. 1) er udgået af kommissoriet. Man henviser herved yderligere til to fællesskrivelser af 14. august 1961 fra Sammenslutningen og Landsorganisationen til henholdsvis arbejdsministeriet og kommissionen, hvilke skrivelser er sålydende:

»Til underretning meddeles følgende:

Under hensyntagen til, at erfaringen viser, at regler, der skal efterleves af hovedorganisationer, ikke skal være påtvungne dokumenter, men dokumenter, som er fremkommet

ved direkte forhandlinger mellem parterne, har nedennævnte to organisationer besluttet, at en hovedaftale mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund etableres ved direkte forhandlinger mellem de to organisationer.

Sådanne forhandlinger er påbegyndt, og vil blive videreført, indtil et endeligt resultat foreligger.«

De nævnte forhandlinger resulterede i, at de to hovedorganisationer med virkning fra 11. januar 1963 har indgået en *hovedaftale*, jfr. nedenfor kapitel II, hvorimod der fremdeles ikke er tilvejebragt *forhandlingsregler* mellem parterne, og nogen aftale om **gruppeinddeling**, jfr. forligsmandslovens § 12, stk. 2, gælder således ej heller inden for landbrugsområdet.

KAPITEL II

Overvejelser angående revision af Septemberforliget m. v., herunder spørgsmålet om ansættelses- og opsigelses vilkår.

1. Efter afgivelse af 1. betænkning fortsatte det af kommissionen nedsatte udvalg sine overvejelser angående revisionen af Septemberforliget, jfr. herom 1. betænkning, side 19-20. Efter at udvalget havde behandlet forskellige detaljerede forslag til en ny hovedaftale, og efter at der herunder havde vist sig mulighed for et positivt resultat, opnåedes der enighed om, at drøftelserne indtil videre skulle fortsættes direkte mellem parterne.

Under parternes derefter fortsatte drøftelse blev Septemberforliget af Landsorganisationen opsagt til ophør den 1. juni 1960, hvilken frist senere blev udskudt til den 1. oktober 1960. Den 29. september indgik de to hovedorganisationer imidlertid en aftale om, at Septemberforliget skulle forblive gældende, indtil de i kraft værende kollektive overenskomster afløstes af nye. Septemberforliget ville da bortfalde ved de nye kollektive overenskomsters ikrafttræden uden hensyn til, om der var opnået enighed om en ny hovedoverenskomst eller ej.

Efter indgående forhandlinger lykkedes det hovedorganisationerne at opnå enighed om at erstatte Septemberforliget med en ny hovedoverenskomst, der almindeligt benævnes *Hovedaftalen af 18. november 1960*, jfr. bilag 13, side 59-64.

Kommissionen tog denne nye hovedaftale til efterretning og betragtede hermed kommissoriets pkt. 2 som færdigbehandlet. Kommissionen afgav endvidere i denne forbindelse en udtalelse til arbejdsministeriet angående de forslag til nogle ændringer af redaktionel karakter, som den ny hovedaftale nødvendiggjorde i henholdsvis forligsmandsloven og loven om Den faste Voldgiftsret. Baggrunden for disse lovændringer var, at den ny hovedoverenskomst måtte indsættes i lovteksterne. De omhandlede to lovforslag, der blev gennemført som lov nr. 63 og nr. 64 af 25. marts 1961, findes aftrykt som bilag 6 og 8, side 39 og 46.

2. Den mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund den 11. januar 1963 indgåede hovedaftale, bilag 14, side 65-69, er i hovedtrækkene opbygget på samme måde som industriens hovedaftale, hvilket bl. a. indebærer opretholdelse af retten til sympatiaktioner. Den hidtidige normale opsigelsesdato for de enkelte kollektive overenskomster inden for dette område (1. april) er opretholdt.

KAPITEL III

Drøftelse af mulighederne for at finde veje til at undgå eller begrænse arbejdsstandsninger på livsvigtige områder.

Kommissionen har ikke siden afgivelsen af 1. betænkning (jfr. dennes side 21-33) behandlet dette spørgsmål, som man betragter som færdigbehandlet. Det bemærkes i denne forbindelse, at der den 15. marts 1960 af repræsentanter for partiet Venstre og Det konservative Folkeparti blev fremsat forslag til lov om forbud mod visse strejker og lock-outer og om oprettelse af en arbejdsretlig voldgiftsdomstol, jfr. bilag 15, side 70-72. Lovforslaget blev ikke gennemført.

Kommissionen skal endvidere bemærke, at regeringen efter afslutningen af overenskomstsituationen 1960/61 og på baggrund af de herunder indhøstede erfaringer nedsatte to udvalg til nærmere overvejelse af problemerne vedrørende sikring af søtransporten til og fra Bornholm og Grønland under konflikt-situationer. Et tilsvarende udvalg er i april 1963 nedsat med hensyn til Færøerne.

KAPITEL IV

Overvejelser vedrørende ensartet arbejdsretligt grundlag for samtlige arbejdsmarkedets parter.

Ifølge kommissoriet har kommissionen til opgave - bl. a. på baggrund af de i de øvrige nordiske lande gældende love om kollektiv-aftaler ¹⁾ - at overveje betimeligheden af at tilvejebringe et ensartet arbejdsretligt grundlag for samtlige arbejdsmarkedets parter.

Over for kommissoriets henvisning til de andre nordiske landes lovgivning må det fremhæves, at grundlaget for denne lovgivning har været i væsentlig grad forskelligt fra forholdene her i landet, idet der ikke i de nævnte lande har eksisteret nogen almindelig kollektiv overenskomst, svarende til det hos os af arbejdsmarkedets hovedorganisationer vedtagne Septemberforlig af 1899 - nu erstattet af hovedaftalen af 1960 - der med rette er blevet betegnet som og betragtet som arbejdsrettens grundlov, og som har dannet grundlag for udviklingen i praksis af arbejdsrettens centrale emner. Det vil da også ses, at Septemberforliget og hovedaftalen af 1960 på flere punkter, såsom om kollektive overenskomsters opsigelse og om fredspligten inden for overenskomstperioden, netop indeholder regler svarende til, hvad det i de andre nordiske lande har været nødvendigt at give lovregler om.

Til Septemberforliget (hovedaftalen af 1960) knytter sig dernæst loven om Den faste Voldgiftsret af 4. oktober 1919 med senere ændringer og den i denne lovs § 17, stk. 4,

¹⁾ De i Sverige, Norge og Finland gældende love om kollektiv-aftaler er gengivet som bilag 29, 30 og 31, side 122 ff.

lovfæstede »Norm for regler for behandling af faglig strid«. Ved Septemberforliget og ved Den faste Voldgiftsrets gennem et halvt århundredes virksomhed skabte praksis er der her i landet tilvejebragt et sæt arbejdsretlige regler, således at der ikke hidtil har vist sig nogen trang til en lovgivning svarende til de andre nordiske landes på dette område.

Ganske vist gælder hovedaftalen af 1960 - i modsætning til loven om Den faste Voldgiftsret og dermed også »Normen« - direkte kun for de to hovedorganisationer, der har vedtaget den, Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, og disses medlemmer. Men dels omfatter disse to hovedorganisationer den overvejende del af arbejdsmarkedets organiserede parter, dels har der allerede tidligere i flere tilfælde på områder, hvor Septemberforliget ikke direkte var gældende, været truffet aftaler mellem parterne om, at Septemberforliget — eller i visse tilfælde andre tilsvarende bestemmelser - skulle være gældende imellem dem. Stort set kan man sige, at Septemberforligets bestemmelser eller lignende bestemmelser har været gældende i hovedparten af de overenskomstforhold, som organisationer under De samvirkende Fagforbund har truffet aftale om med organisationer og enkeltvirksomheder uden for Dansk Arbejdsgiverforening. Dette udelukker dog ikke, at der har været mange områder, hvor ingen sådan hovedaftale har været sluttet. Her kan f. eks. nævnes de overenskomster, der har været gældende for en lang række af

Statens og kommunernes virksomheder og institutioner, overenskomsterne for bagerier i provinsen, og blandt overenskomstforhold uden for Landsorganisationens område kan nævnes bryggeriarbejdernes overenskomster og overenskomsterne for telefonstanden. Man har i disse overenskomstforhold klaret sig med de opsigelsesfrister m. m., der er indeholdt i de pågældende almindelige overenskomster, og dertil i enkelte påtrængende tilfælde aftalt i den enkelte sag at benytte de i Septemberforliget indeholdte regler som grundlag ved bilæggelse af retskonflikter.

Efter at Septemberforliget er blevet afløst af hovedaftalen af 1960, må det være berettiget at antage, at overenskomstparter, der ikke direkte er omfattet af hovedaftalen, også i fremtiden vil tilslutte sig dens bestemmelser - eventuelt med visse ændringer eller modifikationer.²⁾ Dette er for øvrigt allerede sket med hensyn til en betydelig del af Handels- og Kontorfunktionærernes Forbunds område, for byggefagenes aftaler med Hovedorganisationen af Mesterforeninger i Byggefagene i Danmark og for andre vigtige områder. Det kan også nævnes, at Slagteriarbejderforbundet har fået overført hovedaftalens bestemmelser til overenskomstforholdet med slagtermesterforeningerne. Endelig er der som ovenfor nævnt for landbrugsområdet (hvorunder nu også henhører Andels- og Privatslagterierne samt Konsummælkmejerierne) under 11. januar 1963 indgået en ny ho-

vedaftale, der i det store og hele bygger på hovedaftalen af 1960.

Da hovedaftalen af 1960 kun har været i kraft fra foråret 1961, synes der at være god grund til at afvente, hvorledes udviklingen i denne henseende vil forme sig. Det bemærkes herved, at der efter kommissionens skøn er en del områder, hvor der vel ikke findes nogen hovedaftale, men hvor der heller ikke hidtil har vist sig noget påtrængende behov for en sådan. I de enkelte tilfælde, hvor der har været behov for hovedaftalebestemmelser, har man her klaret sig ved at anvende Septemberforligets bestemmelser som vejledende. For Statens og kommunernes virksomheder og institutioner har det været hovedreglen, at man forhandler, efter at der på det private arbejdsmarked er truffet endelig aftale. Tilsvarende har været tilfældet på andre områder, hvor man ikke har en hovedaftale, f. eks. for bryggeriområdet. Overhovedet er det ikke kommissionen bekendt, at der inden for arbejdsmarkedet i tidens løb er fremkommet klager over, at man på et eller andet felt manglede generelle bestemmelser af arbejdsretlig karakter.

Ud fra de her anførte betragtninger og under hensyn til, at loven om Den faste Voldgiftsret og »Normen« som nævnt ikke er indskrænket til at gælde de under hovedorganisationerne stående områder, jfr. lovens § 17, er kommissionens overvejelser resulteret i, at man ikke finder, at der på nuværende tidspunkt er tilstrækkelig anledning til her i landet ad lovgivningens vej at søge tilvejebragt et ensartet arbejdsretligt grundlag for samtlige arbejdsmarkedets parter.

²⁾ Angående de indenfor bank-, sparekasse- og forsikringsområderne gældende hovedaftaler henvises til bilag 26, 26 a, 27, 27 a og 28, side 109 ff.

KAPITEL V

Forligsmandsloven.

1. Angående den som følge af Septemberforligets afløsning af en ny hovedaftale gennemførte lovændring i forligsmandsloven henvises til bemærkningerne foran side 13 og bilag 6, side 39.

Efter afslutningen af overenskomstsituationen 1957/58 anmodede arbejdsministeriet forligsinstitutionen om at fremkomme med en udtalelse om, hvorledes forhandlingsreglerne af 1957 og de - til dels på grundlag heraf - gennemførte ændringer i forligsmandsloven havde virket i den afsluttede overenskomstsituation, samt om hvorvidt der efter forligsinstitutionens opfattelse på baggrund af de indhøstede erfaringer måtte være anledning til at overveje ændringer i eller supplerer af de gældende lovbestemmelser.

Med hensyn til værdien af forhandlingsreglerne udtalte forligsinstitutionen i skrivelse af 24. februar 1959 (jfr. bilag 16, side 73-78) bl. a. følgende: »at forhandlingsreglerne - som også de tidligere forhandlingsregler - har været af stor værdi for en rolig og ordnet gennemførelse af de meget omfattende forhandlinger mellem organisationerne, at forhandlingsreglerne i det store og hele afsætter fornøden tid til forhandlingerne i de forskellige instanser, og at de åbner mulighed for på et tidligt tidspunkt af forhandlingsperioden at få løst de generelle spørgsmål enten direkte imellem hovedorganisationerne eller igennem en rammeaftale eller retningslinier for underorganisationernes forhandlinger. At noget sådant ikke blev opnået i overenskomstsituationen 1957/58, kan ikke med rette bruges som grundlag for kritik af forhandlingsreglerne, idet det på forhånd må være ganske klart, at sådanne regler kun kan

fastlægge - og heller ikke har et videregående formål — de ydre rammer for de nødvendige forhandlinger om overenskomsternes fornyelse, men ikke kan give nogen garanti for, at disse forhandlinger fører til et positivt resultat. Dette står det udelukkende til de forhandlende organisationer at fremskaffe.

Hvorvidt den i henhold til forhandlingsreglernes § 8 foretagne opdeling i 8 afstemningsgrupper i detaljer har været tilfredsstillende, har forligsinstitutionen intet grundlag for at vurdere.«

Med hensyn til de ved lov nr. 9 af 22. januar 1958 (jfr. bilag 4, side 29) gennemførte ændringer i forligsmandsloven henlede forligsinstitutionen opmærksomheden på forskellige problemer, som måske kunne give anledning til at overveje ændringer i lovgivningen, uden at institutionen dog i forbindelse dermed mente at burde stille direkte forslag om ændringer i forligsmandsloven.

Kommissionen har ikke ment at burde tage stilling til disse spørgsmål, jfr. herved de ændringer i kommissoriet, som har fundet sted i henhold til arbejdsministeriets skrivelser af 3. august 1961 (foran side 5-6).

2. I arbejdsministeriets skrivelse af 3. august 1961 (bilag 1, side 26) blev kommissionen, »under hensyn til, at der har været rejst tvivl om, hvorvidt kravene i forligsmandslovens § 10 om orientering af medlemmerne forud for afstemning om mægtingsforslag og om hemmelig og skriftlig afstemning i alle tilfælde har været opfyldt på tilfredsstillende måde«, anmodet om »at ville gøre de herhenhørende problemer til genstand for fornyet overvejelse«.

Disse spørgsmål, der omhandlede i 1. be-

tænkning, side 46-49, jfr. side 164-65, blev påny behandlet af kommissionen i plenarmødet den 10. november 1961. Der opnåedes her enighed om, at de to hovedorganisationer ville nedsætte et fællesudvalg til behandling af sagen, og at fællesudvalget, om det fandtes hensigtsmæssigt, ville tilkalde forligsmanden. Fællesudvalget påtog sig endvidere at behandle nogle af arbejdsministeren til kommissionen oversendte, af folketingsmand Chr. Madsen stillede ændringsforslag til forligsmandsloven (bilag 17, side 79-80).

Efter at fællesudvalget havde tilendebragt sit arbejde, modtog kommissionen i august 1962 fra hovedorganisationerne disses fællesbemærkninger af 3. maj 1962 (bilag 18, side 81-84).

A. Hovedorganisationerne har i fællesbemærkningernes afsnit A med nærmere begrundelse taget afstand fra de af folketingsmand Chr. Madsen stillede ændringsforslag, og da kommissionen ganske kan tiltræde det af hovedorganisationerne indtagne standpunkt og den af dem anførte begrundelse, finder kommissionen ikke anledning til at fremsætte yderligere udtalelser om disse spørgsmål.

B. I forligsmandslovens § 10, stk. 1, er det foreskrevet, at den pågældende organisation, før en afstemning om et mæglingforslag finder sted, skal drage omsorg for, at alle stemmeberettigede medlemmer får adgang til at gøre sig bekendt med alle de almindelige og specielle bestemmelser i mæglingforslaget, der vedrører organisationens medlemmer. I fællesbemærkningernes afsnit B (bilag 18, side 83) udtaler hovedorganisationerne, at spørgsmålet om en sådan orientering er overordentlig vigtig, men også frembyder vanskeligheder, og redegør endvidere for, hvorledes de er enedes om at ville gå frem ved kommende afstemninger om mæglingforslag. Denne fremgangsmåde går i hovedtrækkene ud på, at hovedorganisationerne dels vil udsende cirkulære med redegørelse for de generelle spørgsmål, dels vil tilråde underorganisationerne at udsende redegørelse for det samlede forhandlingsresultat inden for det pågældende overenskomstområde og

en vejledning angående de specielle spørgsmål. Sagen har derefter været drøftet i kommissionens plenarmøder, og der er i kommissionen enighed med hovedorganisationerne om, at det ved den fremgangsmåde, som hovedorganisationerne har erklæret at ville følge, vil kunne opnås, at der gives en fyldestgørende orientering om et mæglingforslag og de hertil knyttede forhandlingsresultater, der vil have en afgørende saglig indflydelse på afstemningen.

C. Angående afstemningen om et mæglingforslag bestemmer forligsmandslovens § 10, stk 1, at forslaget kun må forelægges i forligsmandens affattelse, at der kun kan afgives rene ja- eller nej-stemmer, og at afstemningen skal foregå hemmeligt og skriftligt. I fællesbemærkningernes afsnit C (bilag 18, side 84) har hovedorganisationerne redegjort for deres synspunkter og udtalt, at de tillægger spørgsmålet om afstemningernes rette gennemførelse stor betydning. I kommissionens plenarmøde den 22. november 1962 drøftedes spørgsmålet, og det blev på formandens henstilling vedtaget til hurtig behandling af sagen at nedsætte et underudvalg, der fik følgende sammensætning: Højesteretsdommer Victor Hansen (formand), amtmand Wechselmann, sekretær Risgaard Knudsen og underdirektør Jens Degerbøl samt - som repræsentanter for landbruget - gruppeformand Aage Petersen og godsejer A. U. Juhl.

Underudvalget har på grundlag af foreliggende materiale vedrørende de i de forskellige underorganisationer gældende regler udarbejdet et udkast til *vejledning vedrørende afstemning om mæglingforslag*, jfr. bilag 19, side 85-89.

Dette udkast er tiltrådt såvel af hovedorganisationerne som af kommissionen, og der findes herefter at være tilvejebragt en ordning, der tilfredsstiller de krav, som med rimelighed kan stilles med hensyn til en forsvarlig gennemførelse af afstemninger om mæglingforslag, når man ikke vil belaste disse afstemninger med ganske uforholdsmæssigt besvær og udgift. Kommissionen anbefaler, at organisationer uden for hovedor-

ganisationerne vil anvende tilsvarende regler.

Vejledningen er herefter ved kommissionens foranstaltning den 27. februar 1963 tilsendt Dansk Arbejdsgiverforening, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, med tilføjelse om, at man går ud fra, at de træffer de af vejledningens vedtagelse følgende foranstaltninger.

I arbejdsministeriets skrivelse af 3. august 1961 til kommissionen er specielt rejst *spørgsmålet om søfolks afstemning om mæglingforslag*.

Det hedder herom:

»Hvad specielt angår urafstemning om mæglingforslag vedrørende søtransportområdet anmodes kommissionen om at ville overveje og eventuelt stille forslag om en ordning, hvorefter alle medlemmer og ikke blot de hjemmeværende medlemmer af de berørte fagforbund får lejlighed til at gøre sig bekendt med og stemme om mæglingforslag«.

Det er oplyst, at det i sømændenes og søfyrbødernes fagforbund har været kutyme, når afstemningen om mæglingforslag finder sted, at gå ud fra et fikseret stemmetal og ikke det samlede medlemstal i forbundene. Denne fremgangsmåde er anvendt, fordi kun en mindre del af forbundenes medlemmer af tidsmæssige grunde vil være i stand til at deltage i afstemningen. De anvendte stemmetal fikseres af forbundene og meddeles forligsmanden, inden afstemningen finder sted. I 1961 var de to forbunds medlemstal henholdsvis 6543 og 1600, medens de fikserede tal var henholdsvis 1600 og 600. De faktisk afgivne stemmetal var for sømændene 1931 og for søfyrbøderne 472, således at der ikke med den anvendte praksis blev brug for supplerings i overensstemmelse med de i henhold til forligsmandsloven for urafstemning gældende regler, hvorefter et forbunds kompetente forsamlings skal supplere de af medlemmerne afgivne stemmer, dersom mindre end 75 pct. af de stemmeberettigede medlemmer har afgivet stemme.

Skulle lovens almindelige regel have været

anvendt uden nogen fiksering af et stemmetal, havde begge forbund måttet supplere de afgivne stemmetal, nemlig med:

$$\begin{array}{l} \text{for sømændene} \quad \frac{6543 \times 75}{100} \quad 1931 = 2976 \text{ stemmer} \\ \text{for søfyrbøderne} \quad \frac{1600 \times 75}{100} \quad 472 = 728 \end{array}$$

Til belysning af mulighederne for at inddrage et større antal medlemmer under afstemningen, end det hidtil har været tilfældet, er det oplyst, at det næppe i praksis vil være muligt at anvende telegrafiske hjælpemidler for at forøge antallet af stemmedeltagere. Dels vil det volde vanskeligheder at overholde hemmelighedskravet, dels vil en sådan ordning blive særdeles bekostelig. Om Sømændenes Forbund er det derhos oplyst, at man vil søge at få så mange stemmer som muligt frem ved at anvende luftpost, og en lignende fremgangsmåde må kunne finde anvendelse inden for Søfyrbødernes Forbund. Sømændenes Forbund har endvidere erklæret ved fremtidige afstemninger at ville regne med et samlet stemmetal på 6000, altså ret nær det samlede antal af stemmeberettigede medlemmer. Forbundets hovedbestyrelse vil herefter supplere de indkomne stemmetal på sædvanlig måde i overensstemmelse med reglerne i forligsmandsloven.

Under forudsætning af, at Søfyrbødernes Forbund anvender luftpostforbindelserne for at øge stemmetallene mest muligt, bliver der for dette forbund kun det spørgsmål tilbage, hvilket medlemstal der skal fikseres af hensyn til supplerings, og dette spørgsmål vil formentlig kunne løses af forligsinstitutionen og forbundet i forening.

Det skal endelig bemærkes, at en forlængelse af afstemningsperioden specielt for søfolkene vedkommende vil kunne umuliggøre sammenkædning af mæglingforslag for søfolkene med mæglingforslag for andre organisationer og således begrænse forligsinstitutionens handlefrihed, jfr. bemærkninger herom i skrivelse fra Danmarks Rederiforening, bilag 20, side 90-91.

Efter det således anførte anser kommissionen det ikke fornødent at stille forslag om en særordning for søfolkene.

KAPITEL VI

Loven om Den faste Voldgiftsret.

Efter at Den faste Voldgiftsret, der af kommissionen var blevet anmodet om at udtale sig, havde afsluttet sine drøftelser af spørgsmålet om, hvorvidt der fra rettens side fandtes anledning til på grundlag af de i tidens løb indhøstede erfaringer at foreslå ændringer i loven om Den faste Voldgiftsret (jfr. 1. betænkning, side 51), afgav retten den 25. februar 1959 en indberetning herom til kommissionen, jfr. bilag 21, side 92-94.

I denne indberetning hedder det indledningsvis, at et af de to hovedorganisationer nedsat fællesudvalg har gennemgået loven og i en indstilling bl. a. udtalt følgende:

»Det er såvel De samvirkende Fagforbunds som Dansk Arbejdsgiverforenings opfattelse, at den gældende lov i det store og hele er et fyldestgørende grundlag for Den faste Voldgiftsrets funktion, og at der ikke er nogen større trang til væsentlige reformer af loven.

Hovedorganisationerne er dog af den formening, at der ved en indgående granskning af lovens enkeltheder utvivlsomt kan påvises adskillige punkter, hvor der kan være behov for ændringer og omformninger. Under hensyn dels til, at kommissoriet for arbejdsretskommissionen tildeler spørgsmålet om ændringer i loven om Den faste Voldgiftsret en begrænset og lidet fremtrædende plads, og dels til, at en sådan fuldstændig revision formentlig ville kræve nedsættelsen af en særlig kommission i dette øjemed, har hovedorganisationerne imidlertid ikke set det som deres opgave at fremsætte et fuldt udarbejdet revisionsforslag. Et sådant forslag må afvente, om der i arbejdsretskommissionens fortsatte arbejde vil vise sig trang hertil.

Uanset at det således er De samvirkende Fagforbunds og Dansk Arbejdsgiverforenings grundsynspunkt, at trangen til væsentlige reformer ikke er stor, har vi dog ment at burde pege på visse begrænsede, men principielle spørgsmål, hvor der efter vor opfattelse virkelig er trang til ændringer i loven. Endvidere har vi hæftet os ved enkelte steder i lovtæksten, hvor der synes at foreligge åbenbare fejl.«

Under henvisning hertil stillede retten i indberetningen en række forslag til ændringer i loven. Af disse forslag skal nævnes, at rettens navn »Den faste Voldgiftsret« foreslås ændret til »Arbejdsretten« — svarende til »Arbejdsretten« i Norge og »Arbetsdomstolen« i Sverige —, at betegnelsen »kendelse« for rettens afsluttende afgørelser foreslås ændret til »dom«, og at 2 af rettens 8 arbejds-giversuppleanter foreslås valgt af »Sammen-slutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger« og 6 af »Dansk Arbejdsgiverforening«, medens hidtil alle 8 arbejds-giversuppleanter valgtes af »Dansk Arbejdsgiverforening«. Nogen ændring i lovens regler i § 8, stk. 2, om, at det er retten, der afgør, hvem der bør have adgang til retsmøderne, er ikke foreslået, idet bestemmelsen hjemler retten beføjelse til også at fastsætte generelle bestemmelser for fremtidige sager. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at rettens domsforhandlinger nu, efter at rettens hidtil utilfredsstillende lokaleforhold er blevet nyordnet, således at retssalen har plads til tilhørere, indtil videre foregår for åbne døre, jfr. rettens nedennævnte skrivelse af 31. december 1961 (bilag 22, side 95-96).

Den således fra retten foreliggende indbe-

retning blev gjort til genstand for drøftelse i kommissionen. Som resultat heraf vedtog kommissionen, at man i princippet kunne tiltræde rettens indstilling om ændringer i loven, men kommissionen fandt det ikke rigtig hermed at betragte punktet som færdigbehandlet, dels ud fra det synspunkt, at kommissionens øvrige opgaver eventuelt kunne medføre yderligere ændringer af loven, dels fordi man fra Landsorganisationens side i denne forbindelse havde rejst et specielt problem vedrørende rettens kompetence i relation til tillidsmandssager.

Kommissionen behandlede påny sagen i sit møde den 10. november 1961, hvor det konstateredes, at dette sidste spørgsmål nu kunne betragtes som løst, dels gennem § 8 i den nye hovedaftale af 18. november 1960 (bilag 13, side 59), dels som følge af bestemmelserne i afsnit I, nr. 11, i forligsmandens mæglingforslag af 21. marts 1961 (bilag 23, side 97).

Kommissionert fandt det imidlertid påkrævet at underkaste kommissoriets punkt 6 (loven om Den faste Voldgiftsret) en fornyet overvejelse bl. a. under hensyn til, at professor Knud Illum i en da lige fremkommet artikel i Ugeskrift for retsvæsen 1961 B, side 265–271, havde slået til lyd for en mere gennemgribende revision af loven — og i øvrigt også af norm for behandling af faglig strid. Der henvises herom til bilag 24, side 98–105.

Den faste Voldgiftsrets repræsentant i kommissionen, rettens formand, gav i denne forbindelse udtryk for, at det nu fremkomne ville gøre det naturligt, om retten drøftede situationen endnu en gang, og kommissionen vedtog derfor at udsætte færdigbehandlingen af dette punkt, indtil Den faste Voldgiftsret havde holdt møde til drøftelse af, hvorvidt

retten ville afgive en supplerende indstilling til kommissionen.

Kommissionen drøftede i denne forbindelse de af arbejdsministeren, til kommissionen oversendte, af folketingsmand Chr. Madsen stillede ændringsforslag til loven om Den faste Voldgiftsret, jfr. herom bilag 17, side 79. Det vedtoges at anmode retten om at overveje de af folketingsmanden fremførte synspunkter.

Under 31. december 1961 afgav retten derpå en supplerende indberetning til kommissionen (jfr. bilag 22, side 95–96. I denne indberetning udtales det bl. a. med hensyn til professor Knud Illums artikel, at retten vedblivende mener, at tiden ikke er inde til en gennemgribende revision af loven, idet loven i det store og hele findes at være et fyldestgørende grundlag for rettens funktion og i de forløbne år har virket tilfredsstillende, og at der ved en fuldstændig revision af loven, der måtte forudsætte behandling i en særlig kommission, let vil kunne opstå nye tvivlsspørgsmål. I indberetningen imødegås dernæst professor Illums standpunkt i enkelte specielle spørgsmål. Endelig udtales det i indberetningen med nærmere motivering, at retten må fraråde, henholdsvis ikke finder grund til, de af folketingsmand Chr. Madsen foreslåede ændringer i loven.

Kommissionen har derefter på det således foreliggende grundlag drøftet spørgsmålet, og idet kommissionen kan tiltræde rettens standpunkter, har den vedtaget et udkast til ændringer i loven om Den faste Voldgiftsret, der er udarbejdet på grundlag af de af retten stillede forslag. Udkastet findes nedenfor som bilag 25, side 106–108, og kommissionen henviser til de til udkastet knyttede bemærkninger.

KAPITEL VII

BILAG

Bilagsfortegnelse.

Bilag	Side
1. Arbejdsministeriets skrivelse af 3. august 1961 til kommissionen	26
2. Arbejdsministeriets skrivelse af 3. august 1961 til forligsinstitutionen	27
3. Arbejdsministeriets skrivelse af 3. august 1961 til Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening	28
4. Lov nr. 9 af 22. januar 1958 om ændring i lov om mægling i arbejdsstridigheder	29-32
5. Lovbekendtgørelse nr. 15 af 28. januar 1958 af lov om mægling i arbejdsstridigheder	33-38
6. Lov nr. 63 af 25. marts 1961 om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder	39
7. Lov nr. 536 af 4. oktober 1919 om Den faste Voldgiftsret (med ændringer af 1934 og 1939).	40-45
8. Lov nr. 64 af 25. marts 1961 om ændring i loven om Den faste Voldgiftsret	46
9. Forhandlingsreglerne af maj 1960 mellem Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening	47-50
10. Landsorganisationens og Dansk Arbejdsgiverforenings aftale om fremgangsmåden ved overenskomstforhandlingerne 1962/63.	51
11. Lov nr. 69 af 13. marts 1963 om forlængelse af kollektive overenskomster.	52-54
12. Departementschef Dreyers indberetning af 2. december 1960 vedrørende drøftelserne i »Udvalget om tilvejebringelse af forhandlingsregler for landbruget m. v.«	55-56
12 a. Et af udvalgets sekretariat udarbejdet udkast af 7. november 1960 til forhandlingsregler for overenskomstsituationen 1960/61 vedrørende de under Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger hørende overenskomster (med 3 protokollater)	57-58
13. Hovedaftalen af 18. november 1960 mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen	59-64
14. Hovedaftale af 11. januar 1963 mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen	65-69
15. Det af repræsentanter for Partiet Venstre og Det konservative Folkeparti den 15. marts 1960 fremsatte forslag til lov om forbud mod visse strejker og lockouter og om oprettelse af en arbejdsretlig voldgiftsdomstol	70-72
16. Skrivelse af 24. februar 1959 fra Forligsinstitutionen.	73-78
17. Arbejdsministeriets skrivelse af 27. marts 1961 vedrørende de af folketingsmand Chr. Madsen i marts 1961 fremsatte ændringsforslag vedrørende forligsmandsloven og loven om Den faste Voldgiftsret	79-80
18. Landsorganisationens og Dansk Arbejdsgiverforenings fællesskrivelse af 28. august 1962 vedrørende orientering om og afstemning vedrørende mæglingsforslag	81-84
19. Den af kommissionen udarbejdede »Vejledning vedrørende afstemning om mæglingsforslag«	85-89

Bilag	Side
20. Skrivelse af 13. oktober 1961 fra Danmarks Rederiforening vedrørende afstemninger om mæglingforslag	90- 91
21. Skrivelse af 25. februar 1959 fra Den faste Voldgiftsret	92-94
22. Skrivelse af 31. december 1961 fra Den faste Voldgiftsret	95-96
23. Uddrag af forligsmandens mæglingforslag af 21. marts 1961, afsnit I, nr. 11.	97
24. »Om Den faste Voldgiftsrets Virkeområde« af professor K. Illum	98-105
25. Kommissionens forslag til ændringer i loven om Den faste Voldgiftsret	106-108
26. Hovedoverenskomst af 21. december 1961 mellem Danske Forsikringsselskabers Forhandlingsorganisation, FFO, og Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening, DFL	109-112
26 a. Overenskomst af 21. december 1961 vedrørende Interessesvistvoldgift mellem FFO og DFL	113-115
27. Hovedoverenskomst af 11. november 1952 mellem Danske Bankers Forhandlingsorganisation, DBF, og Danske Bankfunktionærers Landsforening, DBL.	116-118
27 a. Overenskomst af 4. juli 1956 vedrørende frivillig voldgift mellem DBF og DBL	118-119
28. Hovedoverenskomst af 11. juni 1959 mellem Sparekassernes Forhandlingsorganisation og Foreningen af Danske Sparekassefunktionærer.	120-121
29. Den svenske »lag om kollektivavtal« af 22. juni 1928 med ændringer af 27. april 1945	122-124
30. Den norske »lov om arbeidstvister« af 5. maj 1927 med senere ændringer.	125-126
31. Den finske »lag om kollektivavtal« af 7. juni 1946.	127-129

Til Arbejdsretskommissionen af 1956.

Som det vil være kommissionen bekendt, har der i forbindelse med de seneste overenskomstforhandlinger fra forskellig side været fremsat kritik med hensyn til forhandlingsreglerne, praktiseringen af reglerne for afstemning om mæglingsforslag samt visse andre sider af det arbejdsretlige system.

Ministeriet har - som det nærmere fremgår af vedlagte genpart - dags dato anmodet forligsinstitutionen om at ville fremkomme med en redegørelse for sine erfaringer samt eventuelt forslag til ændringer i de gældende lovbestemmelser.

For så vidt angår spørgsmålet om forhandlingsregler har ministeriet endvidere dags dato tilskrevet formændene for de to hovedorganisationer, som vedlagte genparter udviser.

Under hensyn til, at der har været rejst tvivl om, hvorvidt kravene i forligsmands-

lovens § 10 om orientering af medlemmerne forud for afstemning om mæglingsforslag og om hemmelig og skriftlig afstemning i alle tilfælde har været opfyldt på tilfredsstillende måde, skal man herved anmode kommissionen om at ville gøre de herhenhørende problemer til genstand for fornyet overvejelse.

Hvad specielt angår urafstemning om mæglingsforslag vedrørende søtransportområdet, anmodes kommissionen om at ville overveje og eventuelt stille forslag om en ordning, hvorefter alle medlemmer og ikke blot de hjemmeværende medlemmer af de berørte fagforbund får lejlighed til at gøre sig bekendt med og stemme om mæglingsforslag.

Af hensyn til overvejelserne om kommissionens fremtid skal man anmode om, at de pålagte opgaver snarest bringes til løsning.

Til Arbejdsretskommissionen af 1956.

Under dags dato har man tilskrevet Statens Forligsinstitution i Arbejdsstridigheder, c/o amtmand S. Wechseltmann, Næstved, således:

»Efter afslutningen af overenskomstforhandlingerne 1957/58 anmodede arbejdsministeriet i skrivelse af 24. maj 1958 forligsinstitutionen om at fremkomme med en udtalelse om, hvorledes forhandlingsreglerne af 1957 og de -- tildels på grundlag heraf - ved lov nr. 9 af 22. januar 1958 gennemførte ændringer i forligsmandsloven havde virket i den forløbne overenskomstsituation.

I skrivelse af 24. februar 1959 meddelte forligsinstitutionen herefter resultaterne af en gennemgang og vurdering af de omhandlede forhandlingsregler. Med hensyn til de gennemførte ændringer i forligsmandsloven henledte institutionen opmærksomheden på nogle forhold vedrørende bestemmelserne om udsættelse af arbejdsstandsninger i lovens §§ 3 og 4, men fandt dog ikke anledning til i forbindelse dermed at stille forslag om ændringer i loven.

Som det vil være bekendt, har der i forbindelse med de seneste overenskomstforhandlinger fra forskellig side været fremsat kritik med hensyn til de nugældende forhandlingsregler, praktiseringen af reglerne for afstemning om mæglingforslag samt visse andre sider af det arbejdsretlige system.

Under hensyn hertil skal man anmode forligsinstitutionen om at ville fremkomme med en udtalelse om, hvorledes forhandlingsreglerne af maj 1960 mellem de to hovedorgani-

sationer efter institutionens opfattelse har virket i den forløbne overenskomstsituation, og om der efter forligsinstitutionens opfattelse på baggrund af de af institutionen indvundne erfaringer måtte være anledning til at overveje ændringer i de gældende lovbestemmelser.

Man skal herunder særligt udbede sig forligsinstitutionens bemærkninger til følgende punkter:

1. Hvorvidt manglen af generelle forhandlingsregler for landbrugsområdet har givet anledning til vanskeligheder.
2. Betimeligheden af, at inddeling i grupper i afstemningsmæssigt henseende, jfr. forligsmandslovens § 12, stk. 2, sammenholdt med stk. 1, fastholdes ud over det tidspunkt og i den udstrækning, hvor det måtte vise sig, at parterne ikke ved egen hjælp kan nå til ny overenskomst, og hvor forligsmanden derefter stiller mæglingforslag.
3. Hvorvidt der måtte være anledning til at søge indføjet en bestemmelse i forligsmandsloven om, at forligsinstitutionen — når en konflikt efter forkastelse af mæglingforslag har løbet en vis tid - bør have pligt til at genoptage mæglingsbestemmelserne.

Det tilføjes, at man har underrettet formanden for Arbejdsretskommissionen om foranstående.«

Hvilket herved meddeles.

Arbejdsministeren har under 3. august 1961 tilskrevet formanden for Landsorganisationen og formanden for Dansk Arbejdsgiverforening således:

»I forbindelse med den nu afsluttede overenskomstssituation har der som bekendt fra forskellig side været fremsat kritik af de gældende forhandlingsregler. Det er mit indtryk, at begge hovedorganisationer finder anledning til at søge reglerne revideret; formelig opsigelse af forhandlingsreglerne er dog, så vidt jeg ved, ikke på indeværende tidspunkt sket fra nogen af siderne.

Efter min opfattelse vil det være rigtigst og i alle henseender det mest ønskelige, såfremt de problemer, der måtte foreligge i for-

bindelse med de nuværende forhandlingsregler, kunne finde deres løsning ved aftale mellem de berørte parter uden indblanding udefra, men jeg ville sætte pris på, om hovedorganisationerne i god tid før næste overenskomstssituation kunne underrette arbejdsministeriet om de resultater, man måtte være nået frem til.

Jeg har underrettet formanden for arbejdsretskommissionen om foranstående og kan i øvrigt oplyse, at forligsinstitutionen - på tilsvarende måde som det skete efter forrige overenskomstssituation - herfra er anmodet om at gøre rede for sine nu indvundne erfaringer med hensyn til praktiseringen af forhandlingsreglerne og forligsmandsloven.«

Lov nr. 9 af 22. januar 1958 om ændringer i lov om mægling i arbejdsstridigheder.

§ 1.

I lov nr. 5 af 18. januar 1934 om mægling i arbejdsstridigheder, således som denne er optrykt ved arbejds- og socialministeriets bekendtgørelse nr. 603 af 21. december 1945 med de ændringer, der er en følge af lov nr. 96 af 20. marts 1940 og lov nr. 602 af 21. december 1945, foretages følgende ændringer:

Lovens § 3 affattes således:

»*Stk. 1.* Når der er grund til at befrygte arbejdsstandsning, eller arbejdsstandsning er indtrådt, og den forligsmand, under hvem pågældende sag hører (jfr. § 2, stk. 5), tillægger stridens virkninger og omfang samfundsmæssig betydning, kan han — for så vidt forhandlingerne mellem parterne i henhold til de mellem dem vedtagne bestemmelser er ført og fra en af siderne erklæret afsluttet uden resultat - af egen drift eller på foranledning af en af parterne indkalde de stridende parter til forhandling. Endvidere kan forligsmanden af egen drift eller på foranledning af en af parterne på et tidligere tidspunkt yde sin medvirken til tilvejebringelse af nye overenskomster, selv om de mellem parterne førte forhandlinger ikke er erklæret afsluttet uden resultat. Parterne bestemmer selv, ved hvem de vil lade sig repræsentere, dog må det ikke være ved nogen uden for de respektive organisationer, hovedorganisationer eller virksomheder stående person.

Stk. 2. Det er parternes pligt at efterkomme forligsmandens indkaldelse.

Stk. 3. Når forligsmanden har besluttet at mægle eller mægler til hindring af en truende arbejdsstandsning, kan han på hvilket som helst tidspunkt før eller under forhandlingerne som betingelse for mæglingen stille krav til parterne om, at arbejdsstandsningen udsættes. Kravet kan under samme arbejdsstrid kun stilles én gang og kan højst omfatte et tidsrum af 2 uger, dog at den således udsatte arbejdsstandsning tidligst kan iværksættes på tredjedagen efter, at forligsmanden inden for de 2 uger har erklæret forhandlingerne for afsluttet, eller på tredjedagen efter udløbet af de 2 uger.«

I lovens § 4 foretages følgende ændringer:
I stk. 4 indsættes som nyt 2. punktum:

»I forbindelse hermed kan forligsmanden bestemme, at varslede arbejdsstandsninger tidligst kan iværksættes på tredjedagen efter dagen for afgivelse af svar.«

I paragraffen indsættes som nye stykker 5, 6 og 7 følgende:

»*Stk. 5.* For så vidt forligsmanden skønner, at fortsat mægling mellem parterne ikke har nogen udsigt til at skabe grundlag for et mæglingsforslag, der har mulighed for at blive vedtaget af begge parter, skal han, inden han opgiver mæglingen, i tilfælde, hvor den truende arbejdsstandsning vil ramme livsvigtige samfundsinstitutioner eller samfundsfunktioner, eller hvor forligsmanden anser arbejdsstandsningen for i øvrigt at have vidtrækkende samfundsmæssig betydning, tilkalde de øvrige forligsmænd og rådføre sig med

dem om betimeligheden af at kræve arbejdsstandsningen udsat. Forligsmændene kan da kræve af vedkommende part, at den udsætter den truende arbejdsstandsningens iværksættelse i indtil 2 uger. Kravet kan også omfatte truende arbejdsstandsninger, der vel ikke i sig selv kan anses for at have vidtrækkende samfundsmæssig betydning, men hvis iværksættelse dog under den foreliggende situation skønnes at øve afgørende uheldig indflydelse på mulighederne for en fredelig udløsning af den samlede konfliktsituation.

Stk. 6. Inden for det pågældende tidsrum optager den forligsmand, der hidtil har gennemført mæglingforhandlingerne, på ny forhandlinger med parterne om stridens bilægelse. For så vidt det heller ikke da lykkes at skabe grundlag for et mæglingforslag, der har mulighed for at blive vedtaget af begge parter, erklærer forligsmanden forhandlingerne for definitivt afsluttede. Der kan ikke da gøres brug af bestemmelsen i stk. 5, og parterne er berettiget til at iværksætte de udsatte arbejdsstandsninger på tredjedagen efter, at forligsmanden inden for 2 ugers perioden har afgivet nævnte erklæring, eller på tredjedagen efter udløbet af 2 ugers perioden.

Stk. 7. Bestemmelserne i stk. 5 og stk. 6 finder tilsvarende anvendelse i tilfælde, hvor en mægling er gennemført af alle tre forligsmænd i forening, jfr. § 5.«

1 lovens § 7, stk. 1, ændres ordene »indtil 12 mæglingmænd« til: »indtil 21 mæglingmænd«.

Lovens § 8, stk. 3, affattes således:

»På begæring af parterne (hovedorganisationerne) eller en af dem kan forligsinstitutionen bestemme, at mæglingmanden skal træde til som forhandlingsleder allerede under forhandlingerne i underorganisationerne.«

Den nugældende lovs §§ 10-11 erstattes af følgende §§ 10, 11 og 12:

Lovens § 10 affattes således:

»*Stk. 1.* Når et mæglingforslag underkastes afstemning inden for en organisation, må det kun forelægges i forligsmandens affattelse, og der kan kun afgives rene ja- eller nejstemmer. Før en afstemning finder sted, skal organisationen drage omsorg for, at alle stemmeberettigede medlemmer får adgang til at gøre sig bekendt med alle de almindelige og specielle bestemmelser i mæglingforslaget, der vedrører organisationens medlemmer. Enhver afstemning om mæglingforslaget — såvel ved urafstemning som i kompetent forsamling og såvel i arbejdsgiver- som i arbejderorganisationer - skal foregå hemmeligt og skriftligt. Bestemmelser i love og vedtægter om, hvorledes den kompetente forsamlings enkelte medlemmer skal stemme, er ugyldige. Når afstemningsresultatet foreligger, skal organisationen give forligsmanden skriftlig meddelelse om, hvor mange ja-stemmer og hvor mange nej-stemmer der er afgivet, såvel som om det samlede antal af stemmeberettigede medlemmer.

Stk. 2. Om stemmeresultaterne, således som de fremkommer i afdelingerne, forbundene eller hovedorganisationerne, må intet offentliggøres eller meddeles til andre end vedkommende organisation eller forligsmanden, før denne har offentliggjort hovedresultatet af afstemningen.«

Lovens § 11 affattes således:

»*Stk. 1.* Inden for hvert forbund (fagforening, fagforeningsafdeling) træffes afgørelsen af dets stilling til et mæglingforslag enten ved urafstemning eller af en dertil kompetent forsamling. Dersom en urafstemning inden for et forbund (fagforening, fagforeningsafdeling) ikke har vist en stemmedeltagelse på 75 pct. af de stemmeberettigede medlemmer, skal den dertil kompetente forsamling træffe en stemmeafgørelse for de resterende stemmer op til 75 pct. Det antal stemmer, der på denne måde skal lægges til de stemmetal, der er fremkommet ved uraf-

stemningen, fordeles mellem ja- og nej-stemmer i samme forhold, hvori der er afgivet ja- og nej-stemmer i den kompetente forsamling. Blanke og andre ugyldige stemmesedler medregnes ikke ved opgørelsen af en urafstemnings resultat.

Stk. 2. Tilsvarende regler gælder for vedtagelse af mæglingforslag på arbejdsgiver-side.«

Som ny § 12 Indsættes:

»*Stk. 1.* Forligsmanden kan i de af ham stillede mæglingforslag til en samlet løsning af en konfliktsituation bestemme, at disse mæglingforslag delvis eller fuldt ud skal betragtes som en helhed, uanset hvorledes de fag, der er inddraget i konflikten, er organiseret (som selvstændige fagforeninger, fagforbund eller arbejdsgiverorganisationer eller indordnede som medlemmer af en sammenlutning af fagforeninger, fagforbund eller arbejdsgiverorganisationer). Organisationer, bestående af arbejdsledere m. v., der er omfattet af septemberforligets punkt 5 eller er ligestillet med de deri omhandlede personer, vil dog ikke kunne inddrages ved en sådan sammenkædning af mæglingforslag omfattende flere fag.

Stk. 2. For så vidt der mellem Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund findes en gældende aftale om, at deres overenskomstområde skal opdeles i grupper, der hver for sig skal tage stilling til forslag til nye overenskomster, er forligsmanden afskåret fra at kræve disse grupperes mæglingforslag sammenkædet. Tilsvarende regel gælder for mæglingforslag omfattende arbejdsgiver- eller arbejderorganisationer, der er medlemmer af andre hovedorganisationer, for så vidt disse har truffet lignende aftaler om opdeling af underorganisationerne i grupper.

Stk. 3. I tilfælde, hvor forligsmanden i overensstemmelse med de i stk. 1 og 2 indeholdte regler har bestemt, at flere mæglingforslag skal betragtes som en helhed, skal der til afgørelse af, om de således sammenkædede mæglingforslag er vedtaget eller forkastet

af vedkommende organisationer, foretages en sammenlægning af resultaterne for de forskellige inddragne fag, og de stillede forslag skal da betragtes som vedtaget, hvis der som helhed foreligger et flertal for vedtagelsen.

Stk. 4. Ved udregningen af det samlede resultat for de forskellige på arbejderside inddragne fag skal, hvor afgørelsen er truffet ved urafstemninger, disse — eventuelt i forbindelse med den kompetente forsamlings supplerende stemmeafgivning, jfr. § 11 — lægges til grund, medens, hvor afgørelsen er truffet alene af kompetente forsamlinger, afstemningerne inden for disse benyttes som fordelingsgrundlag. I de tilfælde, hvor der inden for afstemningsområdet anvendes både urafstemning og afgørelse alene ved kompetent forsamling, beregnes stemmeafgivningen således: man udregner, hvor stor stemmeafgivningsprocenten har været for de afstemningsområder som helhed, hvor urafstemning anvendes, således at der for forbund, hvor stemmedeltagelsen har været mindre end 75 pct., og hvor derfor den kompetente forsamling i henhold til § 11 har truffet en stemmeafgørelse for de resterende medlemmer op til 75 pct., regnes med en stemmeafgivningsprocent på 75. Det samlede medlemstal inden for det område, hvor afgørelse træffes alene af en kompetent forsamling, reduceres herefter i forhold til den udfundne stemmeafgivningsprocent inden for urafstemningsområdet. Det således reducerede medlemstal fordeles mellem ja- og nej-stemmer i samme forhold som de på den kompetente forsamling afgivne stemmer, og de herved fremkomne stemmetal sammenlægges derefter med stemmetallene fra urafstemningsområdet.

Stk. 5. For organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening udregnes stemmevægten efter de hidtil gældende regler. Hvor organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening og organisationer uden for denne er interesseret i samme forslag, eller hvor flere organisationer uden for Dansk Arbejdsgiver-

forening er interesseret i samme forslag, udregnes stemmewægten efter den af de pågældende organisationers medlemmer i det nærmest forudgående kalenderår udbetalte arbejds løn.«

Lovens § 12 ændres til § 13.

Lovens § 13 ændres til § 14, og i paragraffens stk. 2 ændres ordene »§ 10, stk. 3« til: »§ 10, stk. 2«.

Lovens § 14 ændres til § 15.

§ 2.

Den nugældende lovs § 15 affattes således:
»Stk. 1. Arbejdsministeren bemyndiges til at lade arbejds- og socialministeriets lovbe kendtgørelse nr. 603 af 21. december 1945 optrykke og bekendtgøre med de ændringer, der er en følge af nærværende lov, som lov om mægling i arbejdsstridigheder. Overalt i teksten ændres »arbejds- og socialministe ren« til: »arbejdsministeren«.

Stk. 2. Denne lov træder i kraft straks«.

Bekendtgørelse nr. 15 af 28. januar 1958 af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

Lov nr. 5 af 18. januar 1934 om mægling i arbejdsstridigheder med de ændringer, der følger af lov nr. 96 af 20. marts 1940, lov nr. 602 af 21. december 1945, jfr. arbejds- og socialministeriets love bekendtgørelse nr. 603 af 21. december 1945, og lov nr. 9 af 22. januar 1958.

I.

Forligsmænd.

§ 1.

Stk. 1. Efter indstilling af »Den faste Voldgiftsret« udnævner arbejdsministeren tre forligsmænd for hele landet med det hverv på de i denne lov angivne måder at medvirke til bilæggelse af stridigheder mellem arbejdsgivere og arbejdere. Udnævnelsen gælder for tre år, dog således at der ved hvert års udløb afgår en forligsmand, og at der i hvert års december måned udnævnes en forligsmand i stedet for den afgående. Genudnævnelse kan finde sted.

Stk. 2. Endvidere udnævner arbejdsministeren, ligeledes efter indstilling af »Den faste Voldgiftsret«, for 3 år ad gangen en stedfortræder for forligsmændene. Genudnævnelse kan finde sted.

Stk. 3. Den af »Den faste Voldgiftsret« foretagne indstilling skal være tiltrådt af mindst ét af de henholdsvis af arbejdsgiverne og arbejderne valgte medlemmer af voldgiftsretten. Foreligger en sådan indstilling ikke senest den 15. december hvert år, foretager arbejdsministeren udnævnelsen uden indstilling.

Stk. 4. Afgår en forligsmand ved døden, eller fremsætter han for arbejdsministeren ønske om udtræden, som denne bifalder, vil der af »Den faste Voldgiftsret« være at foretage indstilling efter foranstående regler inden forløbet af 1 måned, efter at begæring om indstilling er fremsendt fra arbejdsmini-

steren. Foreligger indstillingen ikke inden udløbet af denne frist, udnævner arbejdsministeren uden indstilling en ny forligsmand, som afgår til det tidspunkt, da den, for hvem han træder i stedet, ville være afgået.

§ 2.

Stk. 1. Forligsmændene vælger af deres midte for et år ad gangen en formand, der er forlignsinstitutionens administrative leder.

Stk. 2. Forligsmændene bør holde sig underrettet om arbejdsforholdenes, og da særlig lønforholdenes, almindelige stilling til enhver tid og sammentræder, så ofte det skønnes fornødent, efter indkaldelse af formanden for under hans ledelse at drøfte den foreliggende situation.

Stk. 3. Forlignsinstitutionen er berettiget til af enhver arbejdsgiverorganisation eller virksomhed og arbejderorganisation at forlange sig tilsendt eksemplarer af enhver mellem disse parter sluttet kollektiv overenskomst.

Stk. 4. Det påhviler derhos enhver enkeltstående arbejdsgiver og enhver arbejdsgiver- eller arbejderorganisation at tilstille forlignsinstitutionen afskrift af udstedte varsler om arbejdsstandsninger, for så vidt det opståede stridsspørgsmål ikke efter sagens natur hører hjemme til afgørelse ved »Den faste Voldgiftsret«. For de organisationer, der er underkastet Septemberforligets varselsbestemmelser, er det dog tilstrækkeligt at tilstille forlignsinstitutionen afskrift af et udstedt 2det varsel.

Stk. 5. Forligsmændene afgør ved en for

hvert kalenderår fastsat forretningsorden eller i hvert enkelt tilfælde, i hvilke arbejdsforhold hver enkelt af de tre forligsmænd i påkommende tilfælde skal mægle. Den af en forligsmand optagne mægling gennemføres af ham uden medvirken af de andre forligsmænd (jfr. dog § 5) og føres af ham til afslutning, selv om det tidsrum, for hvilket han er udnævnt, er udløbet.

Stk. 6. Forligsinstitutionen indgiver årlig indberetning om sin virksomhed til arbejdsministeren.

§ 3.

Stk. 1. Når der er grund til at befrygte arbejdsstandsning, eller arbejdsstandsning er indtrådt, og den forligsmand, under hvem pågældende sag hører (jfr. § 2, stk. 5), tillægger stridens virkninger og omfang samfundsmæssig betydning, kan han - for så vidt forhandlingerne mellem parterne i henhold til de mellem dem vedtagne bestemmelser er ført og fra en af siderne erklæret afsluttet uden resultat — af egen drift eller på foranledning af en af parterne indkalde de stridende parter til forhandling. Endvidere kan forligsmanden af egen drift eller på foranledning af en af parterne på et tidligere tidspunkt yde sin medvirken til tilvejebringelse af nye overenskomster, selv om de mellem parterne førte forhandlinger ikke er erklæret afsluttet uden resultat. Parterne bestemmer selv, ved hvem de vil lade sig repræsentere, dog må det ikke være ved nogen uden for de respektive organisationer, hovedorganisationer eller virksomheder stående person.

Stk. 2. Det er parternes pligt at efterkomme forligsmandens indkaldelse.

Stk. 3. Når forligsmanden har besluttet at mægle eller mægler til hindring af en truende arbejdsstandsning, kan han på hvilket som helst tidspunkt før eller under forhandlingerne som betingelse for mæglingen stille krav til parterne om, at arbejdsstandsningen udsættes. Kravet kan under samme arbejdsstrid kun stilles én gang og kan højst omfatte et tidsrum af 2 uger, dog at den således udsatte

arbejdsstandsning tidligst kan iværksættes på tredjedagen efter, at forligsmanden inden for de 2 uger har erklæret forhandlingerne for afsluttet, eller på tredjedagen efter udløbet af de 2 uger.

§ 4.

Stk. 1. Forligsmanden er under forhandlingerne med parterne berettiget til at gøre henstillinger om indrømmelser, som måtte synes hensigtsmæssige for stridens fredelige afslutning.

Stk. 2. Hvis forligsmanden under en mægling får den opfattelse, at de mellem parterne foreliggende stridsspørgsmål eller nogle af disse enten ikke har været undergivet nogen egentlig realitetsforhandling mellem parterne eller på grund af deres specielle faglige karakter bør søges forhandlet til ende direkte mellem parterne, kan forligsmanden forlange sådan forhandling optaget og nægte at fortsætte mæglingen, forinden denne forhandling har fundet sted. Med billigelse af parterne eller en af dem kan forligsmanden bestemme, at de genoptagne forhandlinger skal foregå under forsæde af en mæglingsmand, jfr. neden for under afsnit II. § 8, stk. 5, finder i så fald tilsvarende anvendelse. Forligsmanden bestemmer tidsfristen, inden hvis udløb forhandlingerne skal være afsluttet.

Stk. 3. Når forligsmanden finder det formålstjenligt, kan han fremsætte et mæglingsforslag, som dog ikke uden hans samtykke må offentliggøres, så længe ikke begge parters svar på mæglingsforslaget foreligger. Inden forligsmanden fremsætter sit mæglingsforslag, skal han med hensyn til forslagens formelle og tekniske side rådføre sig med repræsentanter for hver af parterne, og, hvis parterne tilhører en hovedorganisation, tillige med en repræsentant for hver af hovedorganisationerne.

Stk. 4. Forligsmanden bestemmer efter samråd med parterne fristen for afgivelse af svar på mæglingsforslaget med hensyn til vedtagelse eller forkastelse. I forbindelse her-

med kan forligsmanden bestemme, at varslede arbejdsstandsninger tidligst kan iværksættes på tredjedagen efter dagen for afgivelse af svar.

Stk. 5. For så vidt forligsmanden skønner, at fortsat mægling mellem parterne ikke har nogen udsigt til at skabe grundlag for et mæglingsforslag, der har mulighed for at blive vedtaget af begge parter, skal han, inden han opgiver mæglingen, i tilfælde, hvor den truende arbejdsstandsning vil ramme livsvigtige samfundsinstitutioner eller samfundsfunktioner, eller hvor forligsmanden anser arbejdsstandsningen for i øvrigt at have vidtrækkende samfundsmæssig betydning, tilkalde de øvrige forligsmænd og rådføre sig med dem om betimeligheden af at kræve arbejdsstandsningen udsat. Forligsmændene kan da kræve af vedkommende part, at den udsætter den truende arbejdsstandsning iværksættelse i indtil 2 uger. Kravet kan også omfatte truende arbejdsstandsninger, der vel ikke i sig selv kan anses for at have vidtrækkende samfundsmæssig betydning, men hvis iværksættelse dog under den foreliggende situation skønnes at øve afgørende uheldig indflydelse på mulighederne for en fredelig udløsning af den samlede konfliktsituation.

Stk. 6. Inden for det pågældende tidsrum optager den forligsmand, der hidtil har gennemført mæglingsforhandlingerne, på ny forhandlinger med parterne om stridens bilægelse. For så vidt det heller ikke da lykkes at skabe grundlag for et mæglingsforslag, der har mulighed for at blive vedtaget af begge parter, erklærer forligsmanden forhandlingerne for definitivt afsluttede. Der kan ikke da gøres brug af bestemmelsen i stk. 5, og parterne er berettiget til at iværksætte de udsatte arbejdsstandsninger på tredjedagen efter, at forligsmanden inden for 2 ugers perioden har afgivet nævnte erklæring, eller på tredjedagen efter udløbet af 2 ugers perioden.

Stk. 7. Bestemmelserne i stk. 5 og stk. 6 finder tilsvarende anvendelse i tilfælde, hvor en mægling er gennemført af alle tre forligsmænd i forening, jfr. § 5.

§ 5 •

For så vidt en foreliggende arbejdsstrid efter forligsmændenes skøn er af vidtrækkende samfundsmæssig betydning, kan de beslutte, at mæglingen i striden udføres af alle tre forligsmænd i forening. Sådant beslutning meddeles de interesserede organisationer (hovedorganisationer) eller virksomheder, og i de forhandlinger, som derefter finder sted, deltager alle tre forligsmænd. Formanden fører forsædet under forhandlingerne.

§ 6.

Stk. 1. Når der under en strid, som har givet en forligsmand anledning til at træde til efter § 3, opstår uenighed om løn, arbejdstid, overarbejde o. lign., og den rette erkendelse af, hvorledes de faktiske forhold i denne henseende har været, skønnes at være af betydning for stridens afgørelse, er forligsmanden berettiget til at afæske parterne erklæringer herom.

Stk. 2. For så vidt disse erklæringer synes ham usikre eller ikke tilstrækkelig oplysende, har forligsmanden ret til at begære vidneforklaring optaget ved »Den faste Voldgiftsret«.

Stk. 3. Forligsmanden har under disse vidneafhøringer for voldgiftsretten ret til at være til stede og kan vedrørende de i stk. 1 nævnte forhold begære sådanne yderligere spørgsmål stillet til vidnerne, som disses udsagn måtte give anledning til.

II.

Mæglingmænd.

§ 7.

Stk. 1. Efter indstilling af »Den faste Voldgiftsret« udnævner arbejdsministeren endvidere indtil 21 mæglingmænd for hele landet til på den neden for angivne måde som understøttelse af forligsmændenes virksomhed at bidrage til opnåelse af enighed mellem arbejdsgivere og arbejdere om løn- og arbejdsvilkår. Udnævnelsen gælder for 3 år, dog således at en tredjedel af mæglingss-

mændene afgår ved hvert års udløb, de to første gange efter stedfunden lodtrækning, og at der i hvert års december måned udnævnes det fornødne antal mæglingsmænd til erstatning for de afgående. Genudnævnelse kan finde sted. Vederlag til mæglingsmændene fastsættes af arbejdsministeren efter forhandling med finansministeren.

Stk. 2. Endvidere udnævner arbejdsministeren ligeledes efter indstilling af »Den faste Voldgiftsret« for 3 år ad gangen 3 stedfortrædere for mæglingsmændene. Genudnævnelse kan finde sted.

Stk. 3. De i § 1, stk. 3 og 4, indeholdte regler finder tilsvarende anvendelse på valg af mæglingsmænd og stedfortrædere for disse.

Stk. 4. Forligsmændene kan tillige fungere som mæglingsmænd.

§ 8.

Stk. 1. For så vidt de mellem underorganisationerne og hovedorganisationerne førte forhandlinger i et fag om de fremsatte krav ved fornyelsen af overenskomsterne ikke har ført til enighed mellem parterne, kan forligsinstitutionen efter begæring af hovedorganisationerne eller en af dem bestemme, at forhandlingerne vil være at genoptage enten i underorganisationerne eller i hovedorganisationerne med en mæglingsmand som forhandlingsleder.

Stk. 2. Tilsvarende bestemmelser gælder for så vidt angår enkeltvirksomheder eller organisationer, der ikke henhører under hovedorganisationerne.

Stk. 3. På begæring af parterne (hovedorganisationerne) eller en af dem kan forligsinstitutionen bestemme, at mæglingsmanden skal træde til som forhandlingsleder allerede under forhandlingerne i underorganisationerne.

Stk. 4. Forligsinstitutionen træffer afgørelse af, hvilken af mæglingsmændene der skal fungere i det enkelte tilfælde, og bestemmer samtidig, hvorvidt nogle af de rejste krav skal udgå af forhandlingerne mellem parterne til

senere behandling. Den kan fastsætte en frist for forhandlingernes afslutning.

Stk. 5. Det er mæglingsmandens opgave ved de under hans forsæde stedfindende forhandlinger at søge at opnå enighed mellem parterne. For så vidt dette ikke lykkes, afgiver mæglingsmanden til forligsinstitutionen en rapport over de oprindelig rejste krav, de senere bortfaldne krav, de spørgsmål, hvorom enighed er opnået, samt de af parterne under forhandlingerne i øvrigt fremsatte tilbud. Afskrift af rapporten skal samtidig tilstilles parterne. Forligsinstitutionen kan bestemme, at forhandlingerne mellem parterne under mæglingsmandens ledelse vil være at genoptage.

§ 9.

Forligsmænd og mæglingsmænd bør ved arbejdets tilrettelæggelse tilstræbe, at forhandlingerne kan være endeligt afsluttet inden det tidspunkt, til hvilket parterne i henhold til de afgivne varsler om arbejdsstandsning kunne frigøre sig for overenskomsterne.

III.

A jstemningsregler.

§ 10.

Stk. 1. Når et mæglingsforslag underkastes afstemning inden for en organisation, må det kun forelægges i forligsmandens affattelse, og der kan kun afgives rene ja- eller nejstemmer. Før en afstemning finder sted, skal organisationen drage omsorg for, at alle stemmeberettigede medlemmer får adgang til at gøre sig bekendt med alle de almindelige og specielle bestemmelser i mæglingsforslaget, der vedrører organisationens medlemmer. Enhver afstemning om mæglingsforslaget - såvel ved urafstemning som i kompetent forsamling og såvel i arbejdsgiver- som i arbejderorganisationer — skal foregå hemmeligt og skriftligt. Bestemmelser i love og vedtægter om, hvorledes den kompetente forsamlings enkelte medlemmer skal stemme, er ugyldige. Når afstemningsresultatet forelig-

ger, skal organisationen give forligsmanden skriftlig meddelelse om, hvor mange ja-stemmer og hvor mange nej-stemmer der er afgivet, såvel som om det samlede antal af stemmeberettigede medlemmer.

Stk. 2. Om stemmeresultaterne, således som de fremkommer i afdelingerne, forbundene eller hovedorganisationerne, må intet offentliggøres eller meddeles til andre end vedkommende organisation eller forligsmanden, før denne har offentliggjort hovedresultatet af afstemningen.

§ 11.

Stk. 1. Inden for hvert forbund (fagforening, fagforeningsafdeling) træffes afgørelsen af dets stilling til et mæglingsforslag enten ved urafstemning eller af en dertil kompetent forsamling. Dersom en urafstemning inden for et forbund (fagforening, fagforeningsafdeling) ikke har vist en stemmedeltagelse på 75 pct. af de stemmeberettigede medlemmer, skal den dertil kompetente forsamling træffe en stemmeafgørelse for de resterende stemmer op til 75 pct. Det antal stemmer, der på denne måde skal lægges til de stemmetal, der er fremkommet ved urafstemningen, fordeles mellem ja- og nej-stemmer i samme forhold, hvori der er afgivet ja- og nej-stemmer i den kompetente forsamling. Blanke og andre ugyldige stemmesedler medregnes ikke ved opgørelsen af en urafstemnings resultat.

Stk. 2. Tilsvarende regler gælder for vedtagelse af mæglingsforslag på arbejdsgiver-side.

§ 12.

Stk. 1. Forligsmanden kan i de af ham stillede mæglingsforslag til en samlet løsning af en konfliktsituation bestemme, at disse mæglingsforslag delvis eller fuldt ud skal betragtes som en helhed, uanset hvorledes de fag, der er inddraget i konflikten, er organiseret (som selvstændige fagforeninger, fagforbund eller arbejdsgiverorganisationer eller indordnede som medlemmer af en sammenslutning

af fagforeninger, fagforbund eller arbejdsgiverorganisationer). Organisationer, bestående af arbejdsledere m. v., der er omfattet af Septemberforligets punkt 5 eller er ligestillet med de deri omhandlede personer, vil dog ikke kunne inddrages ved en sådan sammenkædning af mæglingsforslag omfattende flere fag.

Stk. 2. For så vidt der mellem Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund findes en gældende aftale om, at deres overenskomstområde skal opdeles i grupper, der hver for sig skal tage stilling til forslag til nye overenskomster, er forligsmanden afskåret fra at kræve disse gruppers mæglingsforslag sammenkædet. Tilsvarende regel gælder for mæglingsforslag omfattende arbejdsgiver- eller arbejderorganisationer, der er medlemmer af andre hovedorganisationer, for så vidt disse har truffet lignende aftaler om opdeling af underorganisationerne i grupper.

Stk. 3. I tilfælde, hvor forligsmanden i overensstemmelse med de i stk. 1 og 2 indeholdte regler har bestemt, at flere mæglingsforslag skal betragtes som en helhed, skal der til afgørelse af, om de således sammenkædede mæglingsforslag er vedtaget eller forkastet af vedkommende organisationer, foretages en sammenlægning af resultaterne for de forskellige inddragne fag, og de stillede forslag skal da betragtes som vedtaget, hvis der som helhed foreligger et flertal for vedtagelsen.

Stk. 4. Ved udregningen af det samlede resultat for de forskellige på arbejderside inddragne fag skal, hvor afgørelsen er truffet ved urafstemninger, disse - eventuelt i forbindelse med den kompetente forsamlings supplerende stemmeafgivning, jfr. § 11 — lægges til grund, medens, hvor afgørelsen er truffet alene af kompetente forsamlinger, afstemningerne inden for disse benyttes som fordelingsgrundlag. I de tilfælde, hvor der inden for afstemningsområdet anvendes både urafstemning og afgørelse alene ved kompetent forsamling, beregnes stemmeafgivningen således: man udregner, hvor stor stemmeaf-

givningsprocenten har været for de afstemningsområder som helhed, hvor urafstemning anvendes, således at der for forbund, hvor stemmedeltagelsen har været mindre end 75 pct., og hvor derfor den kompetente forsamling i henhold til § 11 har truffet en stemmeafgørelse for de resterende medlemmer op til 75 pct., regnes med en stemmeafgivningsprocent på 75. Det samlede medlemstal inden for det område, hvor afgørelse træffes alene af en kompetent forsamling, reduceres herefter i forhold til den udfundne stemmeafgivningsprocent inden for urafstemningsområdet. Det således reducerede medlemstal fordeles mellem ja- og nej-stemmer i samme forhold som de på den kompetente forsamling afgivne stemmer, og de herved fremkomne stemmetal sammenlægges derefter med stemmetallene fra urafstemningsområdet.

Stk. 5. For organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening udregnes stemmevægten efter de hidtil gældende regler. Hvor organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening og organisationer uden for denne er interesseret i samme forslag, eller hvor flere organisationer uden for Dansk Arbejdsgiverforening er interesseret i samme forslag, udregnes stemmevægten efter den af de pågældende organisationers medlemmer i det nærmest forudgående kalenderår udbetalte arbejds løn.

IV.

Forskellige bestemmelser.

§ 13.

Det er forbudt at udstede erklæringer eller føre vidner om, hvad der af parterne oplyses eller foreslås under de af en forligsmand eller en mæglingsmand ledede forhandlinger,

medmindre dette vedtages af begge parter, og det drejer sig om bestanddele af forliget, eller mæglingsmandens erklæring afgives i henhold til § 8, stk. 5.

§ 14.

Stk. 1. Overtrædelse af denne lovs bestemmelser straffes med bøde eller hæfte indtil 3 måneder, for så vidt ikke højere straf i henhold til den øvrige lovgivning er forskyldt.

Stk. 2. Ved pådømmelsen af sager vedrørende overtrædelse af de i § 4, stk. 3, og i § 10, stk. 2, indeholdte forbud mod offentliggørelse eller meddelelse anses det som en meget skærpende omstændighed, at meddelelse er tilflydt offentligheden, også selv om dette sker gennem pressen i form af »forlydender«.

Stk. 3. Bøder, der idømmes efter nærværende lov, tilfalder statskassen.

§ 15.

Stk. 1. Udgifter til lønninger, kontorhold m. v. udredes af staten ved bevilling på de årlige finanslove eller ved særlig lov.

Stk. 2. Enhver tvist om forligsmændenes kompetence kan indankes til »Den faste Voldgiftsret «s afgørelse.

§ 16.

§ 2 i lov nr. 9 af 22. januar 1958 er sålydende:

Stk. 1. Arbejdsministeren bemyndiges til at lade arbejds- og socialministeriets lov-bekendtgørelse nr. 603 af 21. december 1945 optrykke og bekendtgøre med de ændringer, der er en følge af nærværende lov, som lov om mægling i arbejdsstridigheder. Overalt i teksten ændres »arbejds- og socialministeren« til: »arbejdsministeren«.

Stk. 2. Denne lov træder i kraft straks.

Lov nr. 63 af 25. marts 1961 om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

I lov nr. 5 af 18. januar 1934 om mægling i arbejdsstridigheder, jfr. arbejdsministeriets lovbekendtgørelse nr. 15 af 28. januar 1958, foretages følgende ændringer:

i. § 2, stk. 4, 2. punktum, affattes således:

»For de organisationer, der er underkastet varslingsbestemmelserne i septemberforliget eller i den af hovedorganisationerne vedtagne hovedaftale af 18. november 1960, når denne er trådt i kraft, er det dog tilstrækkeligt at tilstille forligsinstitutionen afskrift af et udstedt 2det varsel.«

2. § 12, stk. 1, 2. punktum affattes således:

»Ved en sådan sammenkædning af mæglingsforslag omfattende flere fag vil der dog ikke kunne inddrages organisationer bestående af arbejdsledere m. v., der er omfattet af septemberforligets punkt 5 eller af § 5, stk. 1, i den af hovedorganisationerne vedtagne hovedaftale af 18. november 1960, når denne er trådt i kraft, eller er ligestillet med de omhandlede personer.«

Lov nr. 536 af 4. oktober 1919 om Den faste Voldgiftsret.

(som ændret ved lov nr. 135 af 2. maj 1934 og lov nr. 88 af 15. marts 1939).

§ 1.

Den faste Voldgiftsret består af 6 ordinære dommere og 16 suppleanter, en formand, 2 næstformænd eller, hvis voldgiftsretten finder det fornødent, 3 næstformænd samt en sekretær.

Så længe »Dansk Arbejdsgiverforening« og »De samvirkende Fagforbund i Danmark« i overvejende grad repræsenterer landets ved landbrug og skovbrug, industri, håndværk, transport og jordarbejde beskæftigede organiserede arbejdsgivere og arbejdere, vælger disse foreninger hver 3 af de ordinære medlemmer og 8 suppleanter. Er det nævnte repræsentationsforhold ikke længere til stede for en af de pågældende foreningers vedkommende, bliver forslag til ændring i valgmåden efter forhandling mellem foreningerne af disse at indsende til indenrigsministeriet, som da gør skridt til at søge loven ændret.

Valget, som gælder for 2 år, foregår hvert andet år i oktober måned, og resultatet skal straks meddeles rettens sekretær, der hvert år indkalder de valgte ordinære medlemmer — eventuelt ved tilkaldelse af suppleanter — til valg af formand og næstformænd for det følgende kalenderår, hvilket valg, der sker ved stemmeflerhed, skal foregå før den 1. december.

Kommer valget af formand - eller næstformænd - ikke i stand indenfor den fastsatte frist, gør sekretæren indstilling til præsidenten i højesteret, der i forening med præsidenterne for de øvrige københavnske kollegiale retter foretager valget blandt disse retters juridiske medlemmer.

Kommer noget af de øvrige i denne paragraf omtalte valg ikke i fuldgyldig stand indenfor samme fastsatte frist, gør sekretæren derom indstilling til indenrigsministeriet, der med behørigt hensyn til en ligelig repræsentation inden for retten af arbejdsgiver- og arbejderinteresser erstatter det manglende valg ved udnævnelse.

Rettens sekretær udnævnes af indenrigsministeriet efter rettens indstilling. I sekretærens forfald beskikkes en stedfortræder midlertidig af rettens formand, men for længere tid end en måned efter rettens indstilling af indenrigsministeriet.

Rettens sekretær indkalder til retsmøderne de ordinære dommere eller efter den rækkefølge, han forud med disse har aftalt, suppleanterne.

De ordinære medlemmer og suppleanter må have indfødsret, være fuldmyndige, ikke være dømt for en i offentlig mening vanærende handling og ikke være ude af rådighed over deres bo. Formanden, næstformændene samt et af de fra hver side valgte 3 ordinære medlemmer og et tilsvarende antal suppleanter må opfylde lovens betingelser for beskikkelse til fast dommer i en ordinær ret.

De juridiske medlemmer af kollegiale retter i København - afset fra disses formænd - er pligtige at modtage valg til formands- og næstformandsstillingerne. Denne pligt gælder dog ikke, når vedkommende i 3 år har beklædt stillingen.

Viser arbejdet som formand eller næstfor-

mand ved voldgiftsretten sig at være så omfattende, at det hindrer et til denne stilling valgt medlem af de nævnte retter i at varetage de ham som sådan påhvilende embedspligter, bliver den fornødne arbejdskraft for retterne at tilvejebringe.

Hvis det viser sig, at det voldgiftsretten pålagte arbejde overstiger en enkelt rets kræfter, foranlediger indenrigsministeriet efter voldgiftsrettens indstilling en eller flere tilsvarende retter oprettede med afgrænsede områder. De nærmere hertil sigtende bestemmelser kan træffes ved kongelig anordning efter forudgående forhandling med »Dansk Arbejdsgiverforening« og »De samvirkende Fagforbund«.

Honorar for formand, næstformænd og sekretær samt diæter for rettens medlemmer udredes ligesom rettens kontorudgifter, for såvidt de ikke dækkes gennem de ved rettens kendelser pålagte sagsomkostninger, af staten gennem bevilling på finansloven.

§ 4.

- A. For voldgiftsretten indbringes spørgsmål om overtrædelse af den mellem »Dansk Arbejdsgiverforening« og »De samvirkende Fagforbund i Danmark« bestående overenskomst af 5. september 1899.
- B. Endvidere skal i følgende tilfælde overtrædelser af overenskomster mellem en arbejderorganisation på den ene side og enten en arbejdsgiverorganisation eller en enkeltvirksomhed (enkeltmand, firma, aktieselskab) på den anden side, for såvidt vedkommende overenskomst ikke indeholder bestemmelser i modsat retning, kunne indklages for voldgiftsretten efter nedennævnte regler og med de i § 5 nævnte følger:
1. Når en arbejdsgiverorganisation gør sig skyldig i et forhold, hvorved en overenskomst med en arbejderorganisation krænkes,
  2. når et eller flere medlemmer af en ar-

bejdsgiverorganisation i strid med en af organisationen indgået overenskomst foretager noget, hvorved den vedkommende arbejderorganisations eller dennes enkelte medlemmers ret efter overenskomsten krænkes,

3. eller omvendt, når en arbejderorganisation gør sig skyldig i et forhold, eller medlemmer af en sådan i fællesskab foretager noget, hvorved en overenskomst med en arbejdsgiverorganisation krænkes, kan den organisation, hvis ret eller hvis medlemmers ret er krænket, påklage dette forhold ved at indklage den pågældende modstående organisation for voldgiftsretten.
4. Når en enkeltvirksomhed har sluttet overenskomst med en arbejderorganisation, kan organisationen og enkeltvirksomheden indklage hinanden for voldgiftsretten for lignende overtrædelser som de under 1-3 nævnte.
5. Når en arbejdsgiverorganisation eller medlemmer af samme, henholdsvis en enkeltvirksomhed, varsler lock-out over for en arbejderorganisation eller medlemmer af samme, og den arbejderorganisation, mod hvis medlemmer den bebudede lock-out er rettet, vil gøre gældende, at lock-outen eller det uopfyldte krav, hvorpå den erklæres, er i strid med indgåede overenskomster, og ved anbefalet brev inden 5 dage over for den organisation, der selv eller hvis medlemmer har bebudet arbejdsstandsningen - henholdsvis over for den enkeltvirksomhed, der har bebudet arbejdsstandsningen - har protesteret mod lock-outens lovlighed, kan enhver af parterne inddrage spørgsmålet om lock-outens lovlighed for voldgiftsretten.

Efter tilsvarende regler kan også spørgsmålet om lovligheden af en strejke, der af en arbejderorganisation eller medlemmer af samme varsles over for en arbejdsgiverorganisation

eller medlemmer af en sådan eller over for en enkeltvirksomhed, af enhver af parterne indbringes for voldgiftsretten.

6. Når en arbejdsgiverorganisation eller medlemmer af samme, henholdsvis en enkeltvirksomhed, iværksætter eller fortsætter lock-out over for en arbejderorganisation eller medlemmer af samme, kan sidstnævnte organisation, når den formener, at lock-outen i og for sig eller det uopfyldte krav, hvorpå den erklæres, er i strid med bestående overenskomster, lovligt afsagte voldgiftskendelser eller en af den heromhandlede voldgiftsrets dom, sagsøge arbejdsgiverorganisationen, henholdsvis enkeltvirksomheden, for voldgiftsretten.
  7. Når en arbejderorganisation eller medlemmer af samme på lignende måde i strid med bestående overenskomster, voldgiftskendelser eller den heromhandlede voldgiftsrets dom iværksætter eller fortsætter strejke over for en arbejdsgiverorganisation eller medlemmer af samme, henholdsvis over for en enkeltvirksomhed, kan arbejdsgiverorganisationen, henholdsvis enkeltvirksomheden sagsøge arbejderorganisationen for voldgiftsretten.
- C. Også andre tvistepunkter mellem arbejdsgivere og arbejdere kan, når voldgiftsretten med en majoritet af mindst 5 billiger det, indbringes for samme, når der mellem en arbejdsgiver- og arbejderorganisation eller mellem en enkeltvirksomhed og en arbejderorganisation derom er truffet en almindelig eller for det enkelte tilfælde speciel aftale.
- D. Forsåvidt en af de ovennævnte organisationer eller enkeltvirksomheder er medlem af en mere omfattende organisation, skal søgsmålet anlægges af og mod den mere omfattende organisation, der hænder dom og lider dom på sagsøgerens og sagsøgetes vegne.

§ 5.

A I.I de i § 4 B nr. 1-4 nævnte tilfælde afgør voldgiftsretten, hvorvidt det påklagede forhold er i strid med indgåede overenskomster, og hvorvidt den påklagede beslutning som overenskomststridig er ugyldig, og kan den eller de for det påklagede forhold ansvarlige ikendes en bod, der, såfremt skade er sket, skal tilfalde den skadelidende og i andre tilfælde tilfalde sagsøgeren.

Består overenskomstkrænkelsen i undladdelse af at betale et skyldigt pengebeløb, kan dommen i stedet for bod gå ud på betaling af beløbet.

Når ikke andet forud er vedtaget, kan der kun pålægges organisationen som sådan retsligt ansvar, når den har gjort sig delagtig i det påklagede forhold.

2. Hvis skade er lidt, beregnes boden under behørigt hensyn til, i hvilken grad overtrædelsen har været undskyldelig fra overtræderens side, efter den skete skades størrelse. Ligesom boden iøvrigt under særlig formildende omstændigheder ganske kan bortfalde, skal boden for en ulovlig arbejdsstandsning bortfalde, når overenskomststridig adfærd fra dens side, mod hvem arbejdsstandsningen er rettet, skønnes at have givet rimelig grund til arbejdsstandsningen.

3. Som særlig skærpene omstændighed skal det anses, at overtræderen har nægtet at lade sagen afgøre ved voldgift, skønt efter overenskomst pligtig hertil, eller har handlet i strid med lovligt afsagt voldgiftskendelse eller en af den heromhandlede voldgiftsret afsagt dom.

4. I de under § 4 B nr. 6 og 7 nævnte tilfælde kan den eller de for det påklagede forhold ansvarlige ikendes en bod efter de i denne paragrafs 1ste-3 die stykke givne regler. Hvis der i de heromhandlede tilfælde bliver spørgsmål om dels at erklære en påbegyndt arbejdsstandsning for ulovlig, dels at ikende bod, kan voldgiftsretten, når det sidste spørgsmål kræver længere tids undersøgelse, foreløbig afgøre det første spørgsmål.

Når ikke andet forud er vedtaget, kan der

kun pålægges organisationen som sådan retsligt ansvar, når den har gjort sig delagtig i den påklagede arbejdsstandsings iværksættelse eller fortsættelse, eller den pågældende konflikt vedrører forståelsen af en foreliggende priskurant med almindelige bestemmelser eller en almindelig mellem organisationerne bestående overenskomst.

5. Efter de i denne paragraf givne regler kan bod også pålægges i de sager, der anlægges for voldgiftsretten ifølge § 4 A og C.

B. 1. Hvor der haves ret til søgsmål ved voldgiftsretten, er søgsmål ved de almindelige domstole afskåret, dog er den enkelte arbejder ikke dermed afskåret fra ved disse at søge sig tilgodehavende arbejds løn tilkendt, medmindre organisationen under søgsmålet for voldgiftsretten har frafaldet sådan ret på arbejderens vegne.

2. Når en strejke eller lock-out ikke er retsstridig, er den blotte offentlige meddelelse om dens varsling eller ikrafttræden heller ikke retsstridig.

§ 6.

Rettens ordinaire sæde er i København, men når det af retten skønnes formålstjenligt, kan den sættes andet sted. Mødetiden bestemmes af formanden. Retsbøger føres i overensstemmelse med de i lov om rettens pleje kap. 3 givne regler. Rettens sekretær fungerer som retsskriver. Næstformændene fungerer i formandens forfald.

Sag anlægges ved, at sagsøgeren til retten indgiver klageskrift i mindst to eksemplarer. Formanden indkalder parterne til et snarest muligt beramt retsmøde, idet han samtidig tilstiller sagsøgte et eksemplar af klageskriftet. Formanden kan tillige bestemme en frist, inden hvilken sagsøgte før retsmødet skal indlevere svarskrift. Undtagelsesvis kan yderligere skriftveksel tillades og retsmødet udsættes.

Formanden kan efter voldgiftsrettens bemyndigelse forinden den egentlige domsfor-

handling, for at mægle forlig mellem parterne eller for til forberedelse af domsforhandlingen at foranledige yderligere udtalelser af parterne indkalde til et forberedende retsmøde, hvortil rettens øvrige dommere ikke behøver at indkaldes.

Om procesmåden gælder iøvrigt med de nødvendige forandringer de for borgerlige sager gældende grundsætninger i lov om rettens pleje, 2den bog, samt kap. 27-30. Den i lovens kap. 39 angivne særlige procesmåde er anvendelig.

I retten til at lade møde ved rettergangsfuldmægtig for Den faste Voldgiftsret gælder ingen indskrænkninger for parterne. I hvilket omfang en part er berettiget til at deltage i forhandlingerne for retten ved hjælp af flere fuldmægtige, afgør retten, ligesom retten træffer afgørelse om, hvem der foruden parterne og rettergangsfuldmægtigene bør have adgang til retsmøderne.

Hvor en organisation sagsøger eller sagsøges på en underorganisations vegne, er de i fornævnte love § 282 og kap. 29 indeholdte regler om partsafhøring og partsed også anvendelige på den eller dem, på hvis vegne sagen føres.

§ 9.

Formanden kan, om det findes fornødent, lade stævning forkynde for sagsøgte efter reglerne i lov om rettens pleje § 155, og uden at dette har fundet sted, kan de i § 341, jfr. § 363 og § 434, bestemte følger af sagsøgtes udeblivelse ikke bringes til anvendelse.

Den, mod hvem sagen anlægges, er pligtig at møde for voldgiftsretten, også uden for den retskreds, hvor han har værneting.

§ 10.

Retten bør virke hen til, at de mellem parterne indgåede voldgiftsaftaler overholdes. Hvis sagen i sin helhed henhører under en faglig voldgiftsret, kan retten afvise sagen, men hvis det må antages at være ugørligt el-

ler dog forbundet med uforholdsmæssigt besvær eller ophold at få tilvejebragt en faglig voldgiftskendelse, eller hvis begge parter ønsker det, kan retten dog selv træffe afgørelsen.

Henhører det foreliggende spørgsmål for en del under en faglig voldgiftsret, kan retten også udsætte domsafsigelsen, til voldgiftskendelsen er indhentet. Retten kan til oplysning i en faglig tvist sætte sig i direkte forbindelse med fagenes voldgiftsretter og, når den skønner det fornødent, tilkalde bistand af fagkyndige, som har ret til at udtale sig under forhandlinger og så vidt muligt skal være til stede i lige antal for hver af parterne. Efter voldgiftsrettens bestemmelse kan de fagkyndige overvære voteringen.

§ 11.

Den i lov om rettens pleje kap. 29 omtalte pligt for parten til at give møde personlig for voldgiftsretten for at besvare spørgsmål gælder uden afstandsbegrænsning. Efter voldgiftsrettens bestemmelse kan afhøringen dog undtagelsesvis foretages for underretten på det sted, hvor parten bor eller opholder sig.

§ 12.

Som vidne er enhver pligtig uden afstandsbegrænsning at give møde for voldgiftsretten, når denne bestemmer det.

Løvrigt er enhver til oplysning i sager, der foreligger voldgiftsretten til afgørelse, pligtig at møde som vidne for den underret, i hvis retskreds han bor eller opholder sig, efter indkaldelse i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler om vidners stævning.

§ 13.

Med hensyn til rettens bemyndigelse til at udmelde syns- og skøns mænd skal grænserne for rettens embedsområde (lov om rettens pleje § 196, 2det stykke) anses for at være den i § 171, 2det stykke, 2det punktum, angivne afstand for voldgiftsrettens mødested.

For syns- og skøns mænds pligt til at give møde til afhjemling finder reglerne i nærværende lovs § 12 tilsvarende anvendelse.

§ 14.

Voldgiftsrettens formand afgør ved kendelse de tvistigheder, som under vidneførelsen eller syns- og skønsoptagelse opstår for retten.

Kære sker til den landsret, inden for hvis landområde kendelsen er afsagt.

§ 15.

Om godtgørelse til vidner, syns- og skøns mænd gælder lov om rettens pleje henholdsvis § 192 og § 211.

§ 16.

De af voldgiftsretten afsagte domme bliver at fuldbyrde som endelige og retskraftige domme. Idømte sagsomkostninger bliver at tillægge voldgiftsrettens kasse (jfr. § 3).

§ 17.

Ved en organisation forstås i denne lov *enten* en flerhed af arbejdsgivere, der beskæftiger arbejdere ved industri, håndværk, handels- og kontorvirksomhed, landbrug, gartneri, jord- eller transportarbejde, og som ved en dem alle forbindende med en flerhed af arbejdere indgået overenskomst mod overholdelse af visse pligter fra arbejdernes side er forpligtede til at yde disse visse arbejdsbetingelser, når arbejderne beskæftiges af dem ved de nævnte virksomheder, *eller* en flerhed af arbejdere, hvem der ved en sådan med en arbejdsgiverorganisation eller en enkeltvirksomhed indgået overenskomst mod overholdelse af visse pligter er tilsikret visse arbejdsbetingelser, når de nævnte arbejdere beskæftiges hos de pågældende arbejdsgivere.

Ved kongelig resolution, udfærdiget gennem indenrigsministeriet, kan voldgiftsrettens myndighedsområde dog udvides til arbejdsforhold i virksomheder, der ikke henhører til industri, håndværk, handels- og kontorvirksomhed, landbrug, gartneri, jord- og trans-

portarbejde, når Den faste Voldgiftsret eenstemmig anbefaler udvidelsen.

Såfremt den organisation, som anlægges eller mod hvem der anlægges sag ved voldgiftsretten, er så ringe i omfang eller betydning, at den nytte, sagens behandling ved voldgiftsretten kan stifte, ikke skønnes at stå i rimeligt forhold til det med voldgiftsbehandlingen forbundne tab af tid og penge, er voldgiftsretten beføjet til at afvise sagen.

Forsåvidt der ikke i en mellem to virksomheder eller organisationer indgået kollektiv overenskomst er vedtaget andre betryggende regler til afgørelse af uenigheder af faglig karakter, anses bestemmelserne i den af Fællesudvalget af 17. august 1908 vedtagne »Norm for Regler for Behandling af faglig Strid« at være gældende mellem par-

terne. Det i normens § 2 nævnte mæglingsudvalg skal da bestå af 2 medlemmer, hvoraf 1 vælges af hver af de i overenskomsten deltagende parter. Den i normens § 6 ommeldte voldgiftsret skal bestå af 4 medlemmer, hvoraf 2 vælges af hver af parterne. Opnås ikke enighed om opmanden, udnævnes denne af formanden for Den faste Voldgiftsret.

§ 18.

Så snart 5 år er forløbet efter lovens ikrafttræden, foranlediger indenrigsministeren nedsat et udvalg med lignende sammensætning som det, der har forberedt forslaget til nærværende lov, for at foretage gennemsyn af loven og eventuelt foreslå forandringer i samme.

Lov nr. 64 af 25. marts 1961 om ændring af lov om Den faste Voldgiftsret.

I lov nr. 536 af 4. oktober 1919 om den faste voldgiftsret, som ændret ved lov nr. 135 af 2. maj 1934 samt lov nr. 88 af 15. marts 1939, foretages følgende ændring:

I slutningen af § 4, litra A, tilføjes:
»eller af den af hovedorganisationerne vedtagne hovedaftale af 18. november 1960, når denne er trådt i kraft«.

Forhandlingsreglerne af 1960.

Godkendt den 19. maj 1960 af Dansk Arbejdsgiverforenings hovedbestyrelse

og

den 23. maj 1960 af Landsorganisationens repræsentantskab.

o j

Opdeling i grupper.

Stk. 1. Samtlige overenskomstområder omfattende organisationer og enkeltvirksomheder under de to hovedorganisationer opdeles i 8 grupper, nemlig:

- I. Jern og metalindustrien.
- II. Tekstil- og beklædningsindustrien.
- III. Nærings- og nydelsesmiddelindustrien.
- IV. Øvrige industrier inkl. træindustrien.
- V. Bygge- og anlægsgagene.
- VI. Grafiske fag inkl. papirvare- og papæskeindustrien.
- VII. Transport fagene.
- VIII. Handels- og kontorfunktionærerne.

Stk. 2. Uoverensstemmelser angående de enkelte overenskomstforholds placering i grupperne afgøres af et af hovedorganisationerne nedsat nævn.

Stk. 3. Overenskomstforhandlingerne inden for disse grupper føres som hidtil inden for hvert enkelt overenskomstområde. Hovedorganisationerne vil dog anbefale, at de inden for de enkelte grupper hørende fag plejer samråd angående forhandlingernes forløb og i videst mulig udstrækning søger koordination tilvejebragt.

Udløbstid.

Samtlige overenskomster har fælles udløbsdato pr. 1. marts.

§ 3.

For handlingsdata.

For at forhandlingstiden kan blive udnyt-

tet på bedste måde til saglige partsforhandlinger, indføres følgende regler:

Stk. 1. Inden den 1. november i året før overenskomsternes udløb fremsender den part, der ønsker overenskomsten ændret, fuldt udarbejdede forslag til disse ændringer.

Stk. 2. For så vidt der ikke fra nogen af overenskomstparterne rettidigt fremsættes ændringsforslag, løber overenskomsten uændret videre, jfr. dog § 6.

Stk. 3. Forhandlingerne mellem underorganisationerne skal optages straks efter modtagelsen af ændringsforslagene. Forhandlingerne skal føres intensivt og være tilendebragt senest 1. december.

Stk. 4. Sluttes disse forhandlinger med et resultat, der bliver accepteret af begge parter, er de pågældende overenskomstforhold dermed bragt til endelig afslutning. De opnåede resultater får ikke præjudicerende virkning for andre.

Stk. 5. Ved forhandlingerne i såvel underorganisationerne som under hovedorganisationernes medvirken kan hver af parterne (hovedorganisationerne) anmode om at få en mæglingmand til at medvirke ved forhandlingerne, og dette kan ske allerede fra forhandlingernes begyndelse.

Stk. 6. Hvis der ikke inden den 1. december er opnået enighed mellem underorganisationernes forhandlingsudvalg om nye overenskomster, overgår stoffet øjeblikkeligt til hovedorganisationernes behandling.

§ 4.

Indberetning til hovedorganisationerne.

Straks efter forhandlingernes afslutning i

underorganisationerne har begge parter pligt til at indsende en udførlig og nøjagtig indberetning til deres respektive hovedorganisationer indeholdende oplysninger om:

- a) de hidtil gældende overenskomster,
- b) de punkter, hvorom enighed måtte være opnået,
- c) de punkter der endnu henstår uløste med angivelse af de forslag og andre skriftstykker, der er vekslet parterne imellem.

§ 5.

Hovedorganisationernes forhandlingsudvalg.

Stk. 1. Til behandling af de resterende uoverensstemmelser med særligt henblik på forhandling om de generelle spørgsmål vælger hovedorganisationerne hver et forhandlingsudvalg bestående af 6 repræsentanter.

Stk. 2. Hovedorganisationernes forhandlingsudvalg optager straks efter den 1. december forhandlinger om de generelle spørgsmål og eventuelt andre spørgsmål, der måtte udtages af forhandlingsudvalgene.

Stk. 3. Ved generelle spørgsmål forstås sådanne, som kan ventes at få betydning for alle eller størsteparten af overenskomstområderne, eksempelvis krav angående arbejdstid, lønmæssige ændringer, ændringer i ferieregler, ændringer i søgnehelldagsregler, sociale goder samt spørgsmål om overenskomsternes varighed.

Stk. 4. Andre spørgsmål, der kan tages op af forhandlingsudvalgene, er sådanne, der har samme karakter som de foran nævnte generelle spørgsmål, men som kun er rejst inden for en eller flere af de i § 1 nævnte grupper.

Stk. 5. I øvrigt afgør hovedorganisationernes forhandlingsudvalg, hvilke af de fremsatte krav der kan betragtes som generelle, og hvilke andre spørgsmål der skal behandles af forhandlingsudvalgene.

Stk. 6. Eventuelle uoverensstemmelser om ovenstående afgøres af Overenskomstnævnet.

Stk. 7. Sluttes disse forhandlinger med et resultat, der bliver accepteret af begge parter,

indgår dette resultat i forslagene til nye overenskomster mellem overenskomstparterne i de 8 grupper, der er omtalt i § 1.

§ 6.

Generelle spørgsmål gældende for hele området.

Stk. 1. Opnås der under forhandlingerne i hovedorganisationerne eller ved forligsmændens medvirken enighed om et eller flere af de generelle punkter, bliver resultatet gældende for hele det område, som Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, og Dansk Arbejdsgiverforening omfatter, medmindre overenskomstforholdets karakter eller de forudgående forhandlinger taler derimod, eller der ved underorganisationsforhandlinger er opnået enighed også for de generelle spørgsmåls vedkommende.

Stk. 2. Hensigten er at undgå urimeligheder eller uretfærdigheder, og i tvivlstilfælde kan sagen afgøres af Overenskomstnævnet. Sagen indbringes ved en af hovedorganisationerne.

Forligsinstitutionens medvirken.

Stk. 1. Har forhandlingerne mellem hovedorganisationernes forhandlingsudvalg om de generelle krav ikke inden den 20. december ført til et resultat, anmodes Forligsinstitutionen om at tiltræde udvalget, dels for at blive orienteret om parternes stiling og dels for at påtage sig ledelsen af forhandlingerne, som fremskyndes mest muligt, således at et resultat søges nået inden den 20. januar.

Stk. 2. For at udnytte forhandlingstiden bedst muligt anmodes Forligsinstitutionen om straks at træde i funktion, hvis der efter 20. januar henstår uløste spørgsmål.

Fortsatte forhandlinger om ikke-generelle krav.

Sideløbende med forhandlingerne inden for hovedorganisationernes forhandlingsud-

valg om de generelle spørgsmål fortsættes forhandlingerne om det resterende overenskomststof under hovedorganisationernes ledelse. Opnås enighed, skal resultatet henstå til de senere fællesafstemninger i grupperne, jfr. § 11, stk. 2.

§ 9.

Fællesudvalg.

Stk. 1. For så vidt enighed ikke kan opnås ved de forhandlinger, der under hovedorganisationernes ledelse føres om de resterende uoverensstemmelser, kan parterne ved forhandlingernes afslutning bestemme, at de resterende uoverensstemmelser om ikke-generelle spørgsmål helt eller delvis skal behandles i et fællesudvalg (jfr. § 10). De krav, for hvilke enighed om fællesudvalgsbehandling ikke kan opnås, videreføres til behandling i Forligsinstitutionen.

Stk. 2. Forligsinstitutionen træffer efter drøftelse med hovedorganisationerne afgørelse om, hvorvidt stoffet skal behandles ved direkte mægling i Forligsinstitutionen, eventuelt ved mæglingsmænd, eller henvises til endelig afgørelse ved fællesudvalget (jfr. § 10).

§ 10.

Fællesudvalg: Sammensætning og opgaver.

Stk. 1. De fællesudvalg, der i henhold til det ovenfor anførte skal behandle spørgsmål af ikke-generel karakter, består af 1 repræsentant for hver af de to hovedorganisationer, 1 repræsentant for hver side i den pågældende gruppe (jfr. § 1) og 1 repræsentant for hver af parterne i det pågældende overenskomstforhold. Fællesudvalget har til opgave at mægle mellem parterne og kan, hvis der i udvalget kan opnås flertal herfor, afgøre sagen med bindende virkning for begge parter. Spørgsmål, om hvilke der ikke kan opnås flertal i udvalget, afgøres ved, at udvalget udpeger en opmand, der træffer afgørelsen. Kan enighed om opmand ikke opnås, overlades det til Forligsinstitutionen at udpege opmanden.

Stk. 2. Til orientering under sine overvejelser ved fastsættelsen af den rette pris for det pågældende arbejde kan fællesudvalget kræve alle oplysninger om arbejdsforhold, priser, løn og akkordfortjenester inden for faget. Hvor det drejer sig om lokale prislistes, skal der tages rimeligt hensyn til foreliggende lokale forhold.

Stk. 3. Fællesudvalget eller opmanden kan ikke afgøre spørgsmål af generel karakter (jfr. § 5). Uoverensstemmelser om, hvorvidt et overenskomstkrav har denne karakter, afgøres af Overenskomstnævnet.

Stk. 4. Spørgsmål, der kommer til behandling og afgørelse efter ovenstående bestemmelser, skal så vidt muligt være behandlet og afgjort inden det tidspunkt, da nye overenskomster i øvrigt skal træde i kraft, medmindre overenskomstparterne er enige om at udskyde afgørelsen til efter overenskomstsituationens afslutning.

§ 11.

Afstemning i grupperne.

Stk. 1. Hver af de 8 grupper tager som gruppe samlet stilling til endeligt foreliggende forslag om overenskomsternes fornyelse. Ved afstemning kan den enkelte gruppe ikke kædes sammen med andre; inden for hver enkelt gruppe er reglerne de samme som i Forligsmandsloven.

Stk. 2. I den fælles gruppeafstemning deltager overenskomstområder, for hvilke overenskomst afsluttes efter 1. december, uanset tidspunktet for stemmeafgivningen.

Stk. 3. I den fælles gruppeafstemning deltager ikke overenskomstområder, som inden 1. december selvstændigt har afsluttet overenskomst, jfr. § 3, stykkerne 3 og 4.

§ 12.

Afstemning for enkeltområder.

Ved eventuel afstemning om overenskomstforslag, der er fremkommet ved direkte forhandling, er reglerne for afstemning de samme som i Forligsmandsloven.

§ 13.

A rbejdsstandsning.

Dersom det ikke ved stedfundne forhandlinger - eventuelt under forligsmandens medvirken - lykkes at opnå enighed om de rejste krav, er hver overenskomstpart berettiget til at fremsætte varsel om etablering af arbejdsstandsning fra tidspunktet for overenskomsternes udløbstid, ligesom der også skal være adgang til at iværksætte sympatikonflikt i henhold til de arbejdsretlige bestemmelser.

§ 14.

Opsigelse.

Stk. 1. Den seneste frist for rettidig opsigelse af overenskomsterne er 14. februar.

Stk. 2. Uopsagte overenskomster løber videre, indtil de senere rettidigt opsiges i henhold til deres egne opsigelsesbestemmelser.

København, den 11. maj 1960.

For Landsorganisationen i Danmark,
De samvirkende Fagforbund:

Eiler Jensen.

§ 15.

Nye aftalers ikrafttræden.

Stk. 1. For så vidt der mellem hovedorganisationerne før 1. marts er opnået enighed om de generelle krav, skal de ændringer, hvorom man er enedes, og som vedrører arbejds løn, overarbejdsbetaling, skifteholdsbetaling eller lignende ændringer af rent lønmæssig karakter, træde i kraft fra begyndelsen af den første lønningsuge efter 1. marts.

Stk. 2. Hovedorganisationerne er enige om, at overenskomstforhandlingerne bringes til afslutning inden udløbsdatoen pr. 1. marts.

§ 16.

Gyldighedstid.

Denne overenskomst er gældende, indtil den med 6 måneders varsel opsiges til udløb en 1. juli.

For Dansk Arbejdsgiverforening:

Ejnar Thor sen.

Aftale om fremgangsmåden ved overenskomstforhandlingerne 1962/63.

Forhandlingerne om de overenskomster, der kan opsiges til 1. marts 1963, påbegyndes mellem overenskomstparterne snarest efter den 1. december 1962. Seneste frist for rettidig opsigelse af overenskomsterne er 14. februar 1963. Er en overenskomst ikke rettidigt opsagt, løber den uændret videre.

Fuldt udarbejdede overenskomstkra­v fremsendes til modparten forud for den første forhandling, dog senest den 7. december 1962. Samtidig fremsendes genpart af ændringsforslagene til vedkommende hovedorganisation, henholdsvis LO og Dansk Arbejdsgiverforening.

Ingen af parterne kan kræve forhandling om krav, der går ud over de stillede ændringsforslag.

Underorganisationerne fører indtil den 7. januar 1963 indbyrdes deres forhandlinger om overenskomsternes fornyelse.

Senest den 8. januar sender underorganisationerne tilbagestående spørgsmål til hovedorganisationerne, hvis forhandlingsudvalg omgående udtager de generelle krav.

Forligsinstitutionen anmodes om under hovedorganisationernes medvirken hurtigst muligt at optage de øvrige krav til forhandling.

De generelle krav forhandles mellem hovedorganisationernes forhandlingsudvalg. Skulle enighed ikke blive opnået, er hovedorganisationerne enige om at opfordre Forligsinstitutionen til at påbegynde mægling.

Lov nr. 69 af 13. marts 1963 om forlængelse af kollektive overenskomster.

§ 1.

Stk. 1. Samtlige kollektive overenskomster, der er opsagt eller kan opsiges inden udgangen af året 1963, skal fremdeles — med de ændringer, der følger af nedenstående bestemmelser — være gældende for en yderligere periode af 2 år fra det tidspunkt, til hvilket den enkelte overenskomst efter de deri fastsatte regler kan opsiges, dog mindst indtil 1. marts 1965.

Stk. 2. Er ny overenskomst ikke tilvejebragt inden den udløbstid, som herefter gælder for de omhandlede overenskomster, men ønsker nogen af parterne desuagtet, at den gældende overenskomst som ændret ved nærværende lov skal ophøre til udløbsdatoen eller en senere dato, må de overenskomstmæssige regler om opsigelse m.v. iagttages.

§ 2.

Stk. 1. De ændringer i gældende overenskomster, hvorom der inden nærværende lovs ikrafttræden er opnået enighed ved forhandling direkte mellem underorganisationerne, mellem hovedorganisationerne eller under disses medvirken i forligsinstitutionen, indgår som bestanddele af disse overenskomster.

Stk. 2. Sådanne specielle spørgsmål inden for de til 1. marts 1963 løbende overenskomster, om hvilke der ikke ved forhandling er opnået enighed, kan, for så vidt de efter forligsinstitutionens opfattelse ikke er færdigbehandlet, af hver af overenskomstparterne gennem vedkommende hovedorganisation indbringes til afgørelse ved et i hvert overenskomstområde oprettet paritetisk sammen-

sat nævn. Spørgsmål, om hvilke der ikke kan opnås flertal i nævnet, afgøres ved, at dette udpeger en opmand, der træffer afgørelsen. Kan enighed om opmand ikke opnås, udpeges en sådan af forligsinstitutionen.

Stk. 3. Inden for overenskomstområder med udløbstider tidligere eller senere end den i stk. 2 nævnte afgøres sådanne specielle spørgsmål, om hvilke der ikke opnås enighed inden for et tidsrum af 2 uger henholdsvis efter lovens ikrafttræden og efter overenskomstens normale udløbstid, efter tilsvarende fremgangsmåde som anført i stk. 2 med de modifikationer, der følger af særlige aftaler eller fast sædvane mellem overenskomstparterne.

§ 3.

Stk. 1. Der ydes af vedkommende arbejdsgivere, organiseret under Dansk Arbejdsgiverforening og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, inden for en beløbsramme på henholdsvis 60 mill. kr. og 8 mill. kr. til de af dem beskæftigede lavtlønnede medlemmer af fagforbund under Landsorganisationen i Danmark tillæg til de overenskomstmæssige lønninger med særlig hensyntagen til bl. a. normalløns- og minimallønsstater samt med hensyntagen til kvindelønningers dyrtidstillæg. Disse tillæg ydes for 1. år af den periode, hvormed overenskomsterne er forlænget i medfør af § 1. De nærmere regler for tillæggenes ydelse aftales mellem hovedorganisationerne; opnås der ikke herved enighed inden 2 uger fra lovens ikrafttræden, fastsættes disse regler inden 4

uger fra lovens ikrafttræden af Overenskomstnævnet af 1939, henholdsvis af tilsvarende ved parternes foranstaltning oprettet overenskomstnævn.

Stk. 2. De i henhold til stk. 1 fastsatte tillæg ydes til tilsvarende lavtlønnede lønmodtagere uden for de i stk. 1 nævnte overenskomstområder.

Stk. 3. Ud over de i stk. 1 omhandlede tillæg ydes der for den resterende del af den periode, hvormed overenskomsterne er forlænget i medfør af § 1, inden for en beløbsramme på henholdsvis 120 mill. kr. og 19 mill. kr. af vedkommende arbejdsgivere organiseret under Dansk Arbejdsgiverforening og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger tillæg til de overenskomstmæssige lønninger til de af dem beskæftigede medlemmer af fagforbund under Landsorganisationen i Danmark. De nærmere regler for tillæggenes ydelse aftales mellem hovedorganisationerne under særlig hensyntagen til normalløns- og minimallønssatser samt til de under overenskomstforhandlingerne i januar 1963 af hovedorganisationerne udtagne sociale krav. Opnås der ikke her ved enighed, fastsættes disse regler på samme måde og inden for tilsvarende tidsfrister som omtalt i stk. 1, sidste punktum.

Stk. 4. De i henhold til stk. 3 fastsatte tillæg ydes til tilsvarende lønmodtagere uden for de i stk. 3 nævnte overenskomstområder.

§ 4.

Stk. 1. I forbindelse med de ved nærværende lov gennemførte forlængelser af de gældende overenskomster ændres udgangspunktet for de hidtil i overenskomsterne hjemlede dyrtidsreguleringer således, at det ved lov om beregning af et reguleringspristal fastsatte pristal, der har januar 1963 = 100, benyttes ved dyrtidsreguleringer af de overenskomstmæssige lønninger i den periode, hvormed overenskomsterne er forlænget i medfør af § 1.

Stk. 2. Ved overgang til den i stk. 1 omhandlede ordning foretages sådanne tilpas-

ninger af de pågældende overenskomstbestemmelser, som parterne finder nødvendige; tvivlsspørgsmål i denne henseende kan indbringes til afgørelse ved Overenskomstnævnet af 1939, henholdsvis ved overenskomstnævn oprettet ved parternes foranstaltning.

§ 5.

Stk. 1. Det påhviler arbejds- og socialministeren i folketingsåret 1963—64 for folketingsåret at fremsætte lovforslag om gennemførelse af en tillægspensionsordning, der baseres på indbetalinger fra arbejdsgivere og lønmodtagere med virkning fra 1. marts 1964.

Stk. 2. Til forberedelse af det i stk. 1 nævnte lovforslag nedsætter arbejds- og socialministeren et sagkyndigt udvalg, bestående af en af arbejds- og socialministeren udnevnt formand samt 2 medlemmer udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening (hvoraf det ene skal repræsentere arbejdsgivere inden for butiks-, handels- og kontorvirksomhed), 1 medlem udpeget af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, 3 medlemmer udpeget af Landsorganisationen i Danmark (hvoraf et medlem skal repræsentere lønmodtagere inden for butiks- handels- og kontorvirksomhed og et medlem repræsentere lønmodtagere på landbrugsområdet), 1 medlem udpeget af Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer, 1 medlem udpeget af Fællesrepræsentationen for Danske Arbejdsleder- og Tekniske Funktionærforeninger samt 4 medlemmer udpeget af henholdsvis handelsministeriet, finansministeriet, socialministeriet og arbejdsministeriet. Udvalget afgiver indstilling senest 1. december 1963.

§ 6.

For den periode, hvormed overenskomsterne er forlænget i medfør af § 1, skal iværksættelse af arbejdsstandsning (strejke, blokade, lockout eller boykot) være forbudt efter samme regler, som gælder, når der er indgået kollektiv overenskomst.

§ 7.

Sager vedrørende brud på de ved nærværende lov fornyede og ændiede overenskomster afgøres ad sædvanlig fagretlig vej.

§ 8.

Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, kan stadfæstes straks efter vedtagelse, jfr. grundlovens § 42, stk. 7, og træder i kraft straks.

Indberetning til Arbejdsretskommissionen vedrørende drøftelserne i »Udvalget om tilvejebringelse af forhandlingsregler for landbruget m. v.«.

Angående baggrunden for nedsættelsen af udvalget og de tidligere drøftelser i dette henvises til min indberetning af 17. oktober 1957 til kommissionen, jfr. kommissionens bilag nr. 44 og nr. 35, a og b, samt side 13—17 i kommissionens 1. betænkning.

I protokollat I til hovedoverenskomst af 16. oktober 1957 mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og De samvirkende Fagforbund angående oprettelse, opsigelse og fornyelse af kollektive arbejdsoverenskomster vedrørende Dansk Mejeristforbund og Dansk Gartnerforbund endes parterne om, at der snarest efter 1. juli 1958 skulle optages forhandlinger om tilvejebringelse af forhandlingsregler, der kan dække hele overenskomstområdet mellem medlemsorganisationer af de nævnte 2 hovedorganisationer. Parterne endes samtidig om at anmode undertegnede om at påtage sig ledelsen af disse forhandlinger.

Disse forhandlinger, der hidtil har beroet bl. a. på spørgsmålet om tilvejebringelse af nye forhandlingsregler inden for industri, håndværk m. v. og på valg af repræsentanter for de to områder - andels- og privatslagterierne og konsummælk-mejerierne — der gennem indmeldelse i »Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger« nu omfattes af udvalget, blev genoptaget på et den 3. november 1960 afholdt møde.

I forhandlingerne deltog:

Fra arbejdernes side:

sekretær Thomas Nielsen,
forbundsformand Alfred Petersen,
forretningsfører Lorents Petersen,
hovedkasserer C. Rosenberg Jensen,
forbundsformand E. Pemann Jensen og
forbundsformand Mandrup Hansen.

Fra arbejdsgiverside:

godsejer A. U. Juhl,
gårdejer Helge Nielsen,
gartner P. Salling,
sekretær K. Bloch,
sekretær P. Nielsen,
sekretær L. Andresen,
gårdejer K. Hansen,
direktør S. Villekold og
direktør A. F. Lambertsen.

Den nuværende arbejdsretlige situation karakteriseres ved, at der ikke for nogen del af Sammenslutningens område findes gældende hovedoverenskomst eller almindelige forhandlingsregler, at yderligere to store erhvervsområder — som allerede berørt foran - er indtrådt som medlemmer af Sammenslutningen, nemlig slagterierne og konsummælkmejerierne, samt at Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark i maj 1960 har vedtaget nye forhandlingsregler for deres område og i november d. å. et udkast til ny hovedoverenskomst, hvis endelige skæbne er afhængig bl. a. af den afstemning, der for tiden finder sted inden for arbejderorganisationerne.

På baggrund heraf og under hensyn til det fremskredne tidspunkt - de fleste landbrugs-overenskomster udløber pr. 1. april 1961, og normalt skal nye forslag være fremsendt senest 1. januar - var der på det pågældende møde stemning for at søge at nå frem til en midlertidig løsning i form af en »køreplan« for overenskomstforhandlingerne 1960/61, og at genoptage drøftelserne om en eventuel ny hovedoverenskomst og almindelige forhandlingsregler snarest efter overenskomst-situationens afslutning.

Der var på det pågældende møde stort set enighed mellem parterne om udformningen af »køreplanen«, bortset fra spørgsmålene om

- 1) udløbstiden - 1. marts eller 1. april -,
- 2) gruppeinddelingen, som man kunne drøfte nærmere,
- 3) sympatiaktionsretten, hvor L. O. bestemt måtte fastholde sit hidtidige standpunkt - nemlig, at denne ret måtte begrænses i endnu videre omfang end fastsat i den iøvrigt udløbne hovedoverenskomst af 1948; dette standpunkt blev under forhandlingerne nærmere præciseret derhen, at ingen af de 5 grupper:

- 1) Landmejerierne,
- 2) Konsummælkmejerierne m. v.,
- 3) Slagterierne m. v.,
- 4) Gartnerierne eller
- 5) Landbruget iøvrigt

skulle kunne inddrage nogen af de øvrige grupper i en sympatiaktion. Begrundelsen for dette standpunkt var navnlig hensynet til landbrugsområdets overvejende livsvigtige karakter; en mindre konflikt kunne via sympatiaktioner blive af et sådant omfang, at lovgivningsmagten ville føle sig stærkt tilskyndet til at gribe ind.

Fra arbejdsgiverside erklærede man sig villig til - med nødvendige tilretninger - at lægge de for industrien m. v. gældende forhandlingsregler til grund, men Sammenslutningen kunne ikke gå med til nogen særlig begrænsning i denne organisations ret til at anvende sympatiaktionsvåbenet.

Under forhandlingerne blev det synspunkt fremført, at den øjeblikkelige situation måtte indebære, at begge parter i princippet frit kunne iværksætte sympatikonflikter. Hvis man ville undgå denne situation, måtte de nødvendige aftaler træffes.

Efter nedsættelse af et mindre forhandlingsudvalg opnåedes enighed om principperne for en »køreplan«, som skulle nærmere udformes af sekretariatet.

På udvalgets næste møde den 23. november d. å., — hvori yderligere fra arbejdside deltog repræsentanter for kedel- og maskinpasserforbundet og for H. K. -, fremlagdes vedlagte »Udkast til forhandlingsregler for overenskomstsituationen 1960/61 vedrørende de under Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger hørende overenskomster« (med 3 protokollater).

Fra L.O.'s side erklærede man hverken helt eller delvis at kunne gå med til nogen »køreplan«, med mindre Sammenslutningen akcepterede L.O.'s synspunkter med hensyn til sympatiaktionsretten, hvilket Sammenslutningens repræsentanter blankt afslog.

Fra L.O.'s side erklærede man iøvrigt, at de som B og C betegnede protokollater ikke kunne godkendes i den forelagte formulering, og at man på arbejdside havde revisionsovervejelser vedrørende gruppeinddelingen i gang, formentlig resulterende i 5 grupper, svarende til arbejdsgiversidens 5 grupper + en 6. gruppe for H.K.-funktionærer.

Efter at muligheden for at finde en kompromisløsning i henseende til sympatiaktionsrettens udstrækning var gennemdrøftet uden resultat, konstaterede formanden, at der nu måtte ske indberetning til Arbejdsretskommissionen, at der således for øjeblikket ikke findes generelle forhandlingsregler for Sammenslutningens område, men at overenskomstparterne i den forestående situation helt og fuldt må rette sig efter bestemmelserne i de respektive enkeltoverenskomster, samt at landbrugets overenskomster vel overvejende har udløbstid pr. 1. april 1961, men at der dog også findes enkelte marts- og majoverenskomster.

Det understreges, at parterne således hverken helt eller delvis har opnået enighed om de i bilaget anførte forhandlingsregler. Såfremt problemet om sympatiaktionsretten kan løses, vil de resterende problemer næppe volde større vanskeligheder.

Den 2. december 1960.

sign. Erik Dreyer

UDVALGET OM TILVEJEBRINGELSE
AF FORHANDLINGSREGLER
FOR LANDBRUGET M. V.

Udkast af 7. november 1960 til forhandlingsregler for overenskomstsituationen 1960/61 vedrørende de under Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger hørende overenskomster (med 3 protokollater).

Mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, samt Mælkeriindustriarbejdernes Forbund er truffet følgende aftale om oprettelse, opsigelse og fornyelse af overenskomster:

1. Opsigelsesfristen skal som hidtil være den 1. januar.
2. Forslag til ændring af overenskomst fremsendes samtidig med opsigelsen senest den 1. januar, for slagteriområdet (på arbejderside: Dansk Slagteriarbejderforbund, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund og Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund) dog inden den 15. februar.
3. Opsigelsen fremsendes til den modstående hovedorganisation (for Konsummælkmejeriernes og Mælkeriindustriarbejdernes vedkommende dog den modstående part).
Forslag til ændring af overenskomst fremsendes til vedkommende overenskomstpart.
4. Der optages snarest derefter forhandling mellem parterne om de fremsatte ændringsforslag. Disse forhandlinger skal være tilendebragt senest den 1. marts (for de 3 under punkt 2 nævnte forbund dog senest den 8. marts).
Efter disse tidspunkter overgår de eventuelle fortsatte forhandlinger til hovedorganisationerne.
5. Varsling og etablering af konflikt skal ske i overensstemmelse med de i overenskomsten af 5. september 1899 (Septemberforliget) fastsatte regler:
Mindst 14 dage før arbejdsstandsning agtes iværksat, skal det ved særlig og anbefalet skrivelse tilkendegives den modstående hovedorganisation - for Konsummælkmejeriernes og Mælkeriindustriarbejdernes vedkommende dog den modstående part -, at man agter at forelægge den dertil kompetente forsamling forslag om arbejdsstandsning, og der skal på samme måde gives meddelelse om forsamlingens beslutning mindst 7 dage, forinden arbejdsstandsning iværksættes.
6. I afstemningsmæssig henseende forholdes der på følgende måde:
Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger stemmer i følgende grupper:
  - 1) Landmejerierne.
  - 2) Slagterierne m. v.
  - 3) Konsummælkmejerierne m. v.
  - 4) Gartnerierne.
  - 5) Landbruget i øvrigt.
 På arbejderside stemmer hver organisation for sig.
7. Nærværende aftale gælder for overenskomstsituationen 1960/61.

Protokollat A.

I tilslutning til de forhandlinger, der dags dato har været ført angående tilvejebringelse af forhandlingsregler mellem Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, er man enedes om følgende:

Snarest efter overenskomstsituationens afslutning i 1961 optages mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, samt de under området hørende organisationer forhandlinger om tilvejebringelse af forhandlingsregler, der kan dække hele overenskomstområdet mellem medlemsorganisationer af de nævnte 2 hovedorganisationer.

Ovenstående er betinget af, at det samtidig hermed udarbejdede forslag om oprettelse af forhandlingsregler gældende for forhandlings-sæsonen 1960/61 endeligt vedtages af parterne.

Protokollat B.

Imellem undertegnede organisationer er der enighed om, at forslag til nye overenskomster mellem arbejderorganisationerne på den ene side og medlemsorganisationer under Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger på den anden side i overenskomstsituationen 1960/61 undergives afstemning inden for hver arbejderorganisation for sig.

Organisationerne forudsætter, at forligsmanden ved fremsættelse af eventuelle mæglingforslag vil respektere denne vedtagelse og derfor undlade at kræve forslagene vedrørende hver af organisationernes område sammenkædet ved afstemningerne over mæglingforslagene såvel for arbejderorganisatio-

nerne som for arbejdsgiverorganisationerne.

Ovenstående er betinget af, at det samtidig hermed udarbejdede forslag om oprettelse af forhandlingsregler gældende for forhandlings-sæsonen 1960/61 endeligt vedtages af parterne.

Protokollat C.

1) a) Dersom der inden for et af de under Sammenslutningen hørende virksomhedsområder er opnået enighed om forlængelsen af overenskomsterne for hovedgruppen af de her beskæftigede arbejdere, kan der hverken etableres strejke af eller lock-out over for de inden for området beskæftigede mindre grupper af arbejdere, der tilhører forbund, som gennem afstemning selv afgør deres overenskomstforhold til virksomhedsområdet, og for hvis vedkommende der endnu ikke er opnået enighed om overenskomstens forlængelse.

b) De arbejdere, som i henhold til ovenstående er forpligtet og berettiget til at fortsætte deres arbejde under forudsætning af, at virksomheden er i stand til at beskæftige dem, aflønnes på de hidtil gældende vilkår, idet der, når deres overenskomstforhold er bragt endeligt i orden, uden at de har været inddraget i en sympatikonflikt, finder eventuel efterbetaling sted tilbage til det tidspunkt, da nye overenskomster er trådt i kraft for hovedparten af de arbejdere, som de pågældende arbejder sammen med.

2) Eventuelle uoverensstemmelser om forståelsen eller praktiseringen af dette protokollat afgøres endeligt af et nævn - om hvis sammensætning parterne træffer nærmere aftale - under hensyntagen til de respektive overenskomster.

Hovedaftalen af 18. november 1960 mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund.

§ 1.

Stk. 1. I erkendelse af det ønskelige i, at spørgsmål om løn- og arbejdsvilkår løses gennem afslutning af kollektive overenskomster, eventuelt under hovedorganisationernes medvirken, forpligter hovedorganisationerne og deres medlemmer sig til hverken direkte eller indirekte at lægge hindringer i vejen for, at arbejdsgivere og arbejdere organiserer sig inden for hovedorganisationernes organisatoriske rammer.

Stk. 2. Ved en kollektiv overenskomst forstås (jfr. Lov om Den faste Voldgiftsret, § 4 B og § 17) en overenskomst om løn- og arbejdsforhold mellem en arbejderorganisation på den ene side og enten en arbejdsgiverorganisation eller en enkelt arbejdsgiver (virksomhed) på den anden side.

§ 2.

Stk. 1. Når der er indgået en kollektiv overenskomst, kan der inden for det område, som overenskomsten omfatter, og så længe den er gældende, ikke etableres arbejdsstandsning (strejke, blokade, lockout eller boykot), medmindre der er hjemmel herfor i »Norm for Regler for Behandling af faglig Strid« eller i kollektiv overenskomst. Sympatistrejke eller sympatilockout kan i øvrigt etableres i overensstemmelse med hidtidige aftaler og retspraksis.

Stk. 2. Uoverensstemmelse om, hvorvidt der består overenskomst, eller om, hvilket område overenskomsten har, afgøres ved faglig voldgift.

Stk. 3. Ingen arbejdsstandsning kan lovligt

etableres, medmindre den er vedtaget med mindst $\frac{3}{4}$ af de afgivne stemmer af en efter vedkommende organisations love dertil kompetent forsamling og er behørigt varslet i overensstemmelse med reglen i stk. 4. Undtaget herfra er alene arbejdsstandsninger i de i »Normen«, § 5, stk. 2, nævnte tilfælde.

Stk. 4. At man agter at forelægge en sådan forsamling forslag om arbejdsstandsning, skal tilkendegives den anden hovedorganisationes forretningsudvalg ved særlig og anbefalet skrivelse, mindst 14 dage før arbejdsstandsningen efter forslaget agtes iværksat, og der skal på samme måde gives den anden part meddelelse om forsamlingens beslutning, mindst 7 dage forinden arbejdsstandsningen iværksættes.

Stk. 5. Såvel de to hovedorganisationer som de under dem hørende organisationer er forpligtet til ikke at understøtte, men med alle rimelige midler at hindre ulovlige arbejdsstandsninger og, hvis ulovlig arbejdsstandsning finder sted, at søge at få den bragt til ophør.

Stk. 6. Som strejke eller lockout betragtes det, hvis værksteder eller arbejdspladser som led i en faglig strid systematisk affolkes eller efterhånden lukkes.

Stk. 7. Under arbejdskonflikt mellem parterne i nærværende overenskomst eller deres medlemmer og udenforstående arbejder- eller arbejdsgiverorganisationer eller virksomheder må støtte til den udenforstående ikke ydes af nogen ved denne overenskomst forpligtet part. Som udenforstående betragtes ikke den organisation eller virksomhed, der

indmelder sig i en af hovedorganisationerne eller i en under disse organiseret forening, idet det dog er en forudsætning, at der ikke inden indmeldelsen er etableret arbejdsstandsning, eller at sådan ikke efter forgæves forhandling er klart bebudet.

§ 3.

Overenskomster afsluttet mellem de to hovedorganisationer skal respekteres og efterkommes af alle under dem hørende organisationer under vedkommende hovedorganisationens ansvar.

§ 4.

Stk. 1. Parterne er enige om, at arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet og til at anvende den efter deres skøn passende arbejdskraft skal udøves på en over for arbejderne forsvarlig måde og således, at arbejderens overenskomstmæssige rettigheder ikke krænkes.

Stk. 2. Såfremt der uden noget forbehold er antaget arbejdskraft til et bestemt angivet akkordarbejde, kan arbejdsforholdene ikke ændres, uden at vedkommende arbejdsgiver godtgør arbejderne det derved eventuelt opståede økonomiske tab. Uoverensstemmelser herom afgøres ad sædvanlig fagretslig vej.

Stk. 3. Ved udøvelsen af retten til at foretage enkeltmandsafskedigelse må vilkårligheder ikke finde sted, og klager over påståede urimelige afskedigelser kan derfor behandles efter nedenstående regler:

a) Såfremt der foretages afskedigelse af en arbejder, der er fyldt 20 år og har været uafbrudt beskæftiget i pågældende virksomhed i mindst 1 år, har den pågældende arbejder ret til at begære oplysning om grunden til afskedigelsen.

b) Hvis man fra arbejderside hævder, at afskedigelsen er urimelig og ikke begrundet i arbejderens eller virksomhedens forhold, kan afskedigelsen kræves lokalt behandlet mellem repræsentanter for virksomhedens ledelse og dens arbejdere.

c) Opnås der ikke herved enighed, skal

der, hvis det interesserede fagforbund (eventuelt centralledelse) begærer sagen videreført, omgående optages forhandling mellem organisationerne.

d) Lykkes det ikke ved de ovennævnte forhandlinger at opnå enighed, har det i sagen interesserede fagforbund (eventuelt centralledelse) inden for en frist af 15 dage efter organisationernes forhandling ret til at begære sagen gjort til genstand for behandling i et af hovedorganisationerne nedsat permanent nævn bestående af 2 repræsentanter valgt af hver af hovedorganisationerne samt en af hovedorganisationerne blandt højesterets medlemmer valgt formand og opmand. Kan enighed om valget ikke opnås, udpeges opmanden af højesterets præsident. Valgene gælder for 3 kalenderår ad gangen, og der vælges 2 stedfortrædere for hver af de 4 nævnsmedlemmer. Nævnet tiltrædes ved hver sags behandling af en repræsentant for hver af de to direkte interesserede overenskomtparter. Intet nævnsmedlem må have direkte tilknytning til ledelsen eller arbejderstaben i en virksomhed, hvis sag er til behandling.

e) Nævnet afsiger en motiveret kendelse, og i de tilfælde, hvor nævnet måtte finde, at den foretagne afskedigelse er urimelig og ikke begrundet i arbejderens eller virksomhedens forhold, kan nævnet bestemme, at arbejdsgiveren skal betale den afskedigede arbejder en erstatning, hvis størrelse skal være afhængig af sagens omstændigheder og ancienniteten af den uberettiget afskedigede arbejder, men som ikke kan overstige 13 ugers løn beregnet efter den afskedigede arbejders gennemsnitsfortjeneste gennem det sidste år.

§ 5.

Stk. 1. Arbejdsledere, formænd og personer i tilsvarende stillinger, som i forholdet over for arbejderne er arbejdsgivernes tillidsmænd, kan af arbejdsgiveren efter samråd med den pågældende kræves holdt uden for medlemskab af en arbejderorganisation.

Stk. 2. Den arbejdsgiveren i medfør af stk. 1 tillagte ret kan ikke gøres gældende, alene

fordi en arbejder ansættes på funktionærvilkår, hvis han i øvrigt ikke opfylder betingelserne for at blive anerkendt som formand i hovedaftalens forstand.

Stk. 3. De interesserede arbejdslederorganisationer bør have adgang til at være repræsenteret på de møder, der afholdes om uoverensstemmelser angående ovenstående bestemmelser.

§ 6.

Parterne vil modvirke eventuelle forsøg på at holde personer uden for arbejderorganisationerne under påberåbelse af kompagniskabs- eller interessentskabsaftaler, som ikke gør de pågældende til virkelige parthavere i virksomheden.

§ 7.

Stk. 1. Opsigelsesfristen for overenskomster angående priskuranter og øvrige arbejdsforhold er 3 måneder, medmindre andet er aftalt.

Stk. 2. Selv om en overenskomst er opsagt eller udløbet, er parterne dog forpligtet til at overholde dens bestemmelser, indtil anden overenskomst træder i stedet, eller arbejdsstandsning er iværksat i overensstemmelse med reglerne i § 2.

Hovedorganisationerne er enige om, at der bør indføres tillidsmandsregler i de kollektive overenskomster, hvor arbejdsforholdets karakter gør det hensigtsmæssigt.

§ 9.

Stk. 1. De to hovedorganisationer vil fremme et godt samarbejde mellem organisationerne og virke for rolige og stabile arbejdsforhold i virksomhederne gennem samarbejdsudvalgene eller andre egnede organer.

Stk. 2. Der bør i de kollektive overenskomster tilstræbes aflønningsformer, der er produktivitetsfremmende og tillige giver arbejderne adgang til større indtjening end ved

arbejde på almindelig timeløn, idet der i reglen, hvor det er muligt at lade samme arbejde udføre såvel på akkord som på almindelig timeløn, kan forventes en større arbejdsydelse og dermed større fortjeneste ved akkord eller lignende aflønningsform end ved almindelig timeløn.

Stk. 3. Der må ikke fra nogen side lægges hindringer i vejen for, at en arbejder udfører så meget og så godt arbejde, som hans evner og uddannelse tillader ham.

§ 10.

I tilfælde af påstået brud på denne hovedaftale, såvel som hvis der påstås at være begået brud på nogen anden kollektiv overenskomst indgået af hovedorganisationerne eller af deres medlemmer, skal der, inden klage indbringes for Den faste Voldgiftsret, afholdes fællesmøde under hovedorganisationernes medvirken.

§ 11.

De under de to hovedorganisationer hørende foreninger og virksomheder kan ikke ved at træde ud af hovedorganisationerne løse sig fra de forpligtelser, disse ved nærværende hovedaftale er gået ind på. De vedbliver at stå ved magt, indtil denne hovedaftale opsiges af en af hovedorganisationerne.

§ 12.

Stk. 1. Denne hovedaftale er gældende, indtil den med 6 måneders varsel opsiges til en 1. oktober, dog tidligst til 1. oktober 1966. Den af hovedorganisationerne, der måtte have ønske om ændringer i hovedaftalen, skal 6 måneder forud for opsigelsen underrette modparten herom, hvorefter der optages forhandlinger med det formål at opnå enighed og derved undgå opsigelse af hovedaftalen.

Stk. 2. Er forhandlinger om en fornyelse

af hovedaftalen efter stedfunden opsigelse ikke afsluttet til den pågældende 1. oktober, gælder hovedaftalen, uanset at opsigelsestidspunktet overskrides, indtil de i kraft værende kollektive overenskomster afløses af nye, og hovedaftalen bortfalder da ved de nye kollektive overenskomsters ikrafttræden.

§ 13.

Denne hovedaftale, der afløser forliget af 5. september 1899, træder i kraft samtidig med fornyelsen af de nu gældende overenskomster.

København, den 18. november 1960.

For Landsorganisationen i Danmark,
De samvirkende Fagforbund:
Eiler Jensen. Hans Rasmussen.
Alfr. Petersen. Edith Olsen. Kai Petersen.
Thomas Nielsen. Erling Dinesen.
Einar Nielsen.

For Dansk Arbejdsgiverforening:
Svend Heineke. F. G. Eisensøe.
R. P. Geertsen. T. G. Krøyer.
A. N. Neergaard. Povl Frigast.
Jens Mortensen. Allan Rise.

Bemærkninger til hovedaftalen.

ad § 1. Pkt. 1 i Septemberforliget er en overgangsbestemmelse. Det er derfor skønnet rimeligt at erstatte det med en bestemmelse, der for det første konstaterer det ønskelige i det kollektive overenskomsts system, for det andet fastslår organisationsretten og for det tredje giver en definition af kollektiv overenskomst.

ad § 2. I § 2, stk. 1, er det anset for rimeligt at fastslå den fredspligt, overenskomsten pålægger parterne.

Den i stk. 2 foreslåede bestemmelse hører vel egentlig nærmest hjemme i »Normen«, men skønnes alligevel praktisk at have i det reviderede Septemberforlig.

Stk. 3 svarer til bestemmelsen i Septemberforliget; men det er præciseret, at reglerne ikke er gældende i de tilfælde, hvor arbejdet kan standses med hjemmel i »Normen«s § 5, stk. 2.

Stk. 4 svarer til bestemmelsen i Septemberforliget.

Stk. 5 svarer til bestemmelsen i Septemberforliget samarbejdet med en bestemmelse om, at organisationerne skal modarbejde ulovlige arbejdsstandsninger.

Stk. 6 svarer til bestemmelsen i Septemberforliget; men der er en del ord, der er udeladt. Grunden til, at disse ord ikke er medtaget, er, at de er overflødige. Forholdet er det, at man på Septemberforligets tidspunkt kun havde mulighed for at drage organisationer til ansvar for retsbrud, herunder affolkning, og derfor var hele den omstændelige tilføjelse i Septemberforligets pkt. 2, 4. punktum, nødvendig; men tilføjelsen blev overflødig efter en halv snes års forløb, nemlig fra 1910, da man fik loven om Den faste Voldgiftsret med dens regler i § 4 B, nr. 2 og 3, der giver hjemmel for at indklage de enkelte medlemmer henholdsvis af arbejdsgiverorganisationer eller af arbejderorganisationer.

Der er opnået enighed om at indsætte ordene »som led i en faglig strid«, idet denne tilføjelse dækker den herskende retstilstand.

Stk. 7 svarer til Septemberforligets pkt. 2 i slutningen, idet dog 2. punktum i stk. 7 er nyt og har til hensigt at hidføre en ændring i hidtidig retspraksis vedrørende organisationernes muligheder for at yde støtte til nyindmeldte medlemmer.

ad § 3. Bestemmelsen er bortset fra en enkelt sproglig rettelse den samme som i Septemberforligets pkt. 3, der (jfr. Ilium, side 87) kun er en legitimationsregel.

ad § 4. ad stk. 1. I forhold til Septemberforligets pkt. 4, 1. punktum, er der foretaget forskellige ændringer, der dels er udtryk for ønsket om at gennemføre en moderniseret sprogbrug, dels tager hensyn til den retspraksis, der har udviklet sig på basis af Septemberforligets pkt. 4.

Specielt bemærkes, at ordene »til enhver tid« er udeladt, fordi retspraksis ikke ses at have tillagt disse ord nogen som helst betydning.

ad stk. 2. Bestemmelsen svarer til Septemberforligets pkt. 4, 2. og 3. punktum, men i en moderniseret skikkelse.

ad stk. 3. De i dette stykke optagne bestemmelser imødekommer et stærkt ønske fra arbejderside om at gennemføre en indskrænkning i arbejdsgiverens afskedigelsesret, som i henhold til Septemberforligets pkt. 4 var fuldstændig fri. De opstillede regler taler for sig selv, og det skal blot fremhæves, at man har lagt vægt på, at den påståede urimelige afskedigelse først og fremmest gøres til genstand for lokal drøftelse, idet det er hovedorganisationernes opfattelse, at der ofte foreligger misforståelser, der på denne måde kan bringes ud af verden. Det er tanken, at virksomhederne ved disse lokale drøftelser skal være repræsenteret ikke alene ved arbejdslederne, men som regel også ved den øverste ansvarlige ledelse.

ad § 5.1 stk. 1 er der i forhold til Septemberforligets pkt. 5 foretaget nogle ændringer, der er af redaktionel art, idet det har været hensigten, at den rette fortolkning af arbejdslederbegrebet som hidtil skal udformes i retspraksis, således at hvert enkelt tilfælde, hvor der er uoverensstemmelse mellem parterne, skal finde sin konkrete afgørelse ved retten på baggrund af gældende retstilstand.

Bestemmelsen om, at arbejdsgiveren træf-

fer sin afgørelse efter samråd med den person, der ønskes udpeget til arbejdsleder, er udtryk for hensyntagen til arbejdslederne og deres organisationer. Bestemmelsen i stk. 3 har et tilsvarende formål.

Stk. 2 er udtryk for, at det er parternes hensigt at modvirke forsøg på misbrug eller omgåelse af bestemmelsen i stk. 1.

ad § 6. På tilsvarende måde, som man i bemærkningerne til § 5, stk. 2, har præciseret, at bestemmelsen tilsigter at imødegå eventuelle forsøg på misbrug eller omgåelse, har man med denne bestemmelse tilsigtet at understrege, at der er enighed om, at forformkontrakter angående kompagniskab eller interessentskab ikke må benyttes til at holde folk uden for arbejderorganisationerne.

ad § 7. Bestemmelsen i stk. 1 er ikke enslydende med, men svarer til bestemmelsen i Septemberforligets pkt. 6. Bestemmelsen er en almindelig deklaratorisk regel om opsigelse, som skal gælde, når ikke andet er aftalt.

Stk. 2 er i forhold til Septemberforliget helt nyt, men den foreslåede bestemmelse sigter kun til at indsætte den regel, som allerede er knæsat i retspraksis med hensyn til frigørelsesvarsler. Det er fundet rigtigt, at denne vigtige regel direkte skal kunne læses ud af hovedaftalen.

ad § 8. I denne bestemmelse giver hovedorganisationerne udtryk for ønskeligheden af indførelse af tillidsmandsregler i de kollektive overenskomster, hvor arbejdsforholdets karakter gør det hensigtsmæssigt.

ad § 9. Der er enighed om, at en stor del af Septemberforligets pkt. 9 er både overflødig og utidssvarende; men man er enig om at bibeholde deklarationen om ønskeligheden af rolige og stabile arbejdsforhold. Den tidligere bestemmelse om, at der ikke må lægges hindringer i vejen for, at en arbejder udfører så meget og så godt arbejde, som hans evner og uddannelse tillader ham, er bibeholdt i en lidt

moderniseret skikkelse, og der er indføjet (i stk. 2) en ny bestemmelse med anbefaling af akkord og andre produktivitetsfremmende aflønningsformer.

ad § 10. Bestemmelsen i Septemberforligets pkt. 10 er forældet og uanvendelig, men dens forskrift om fællesmøde er medtaget og udvidet, således at der skal afholdes fællesmøde ikke blot om brud på hovedaftalen, men også om brud på anden kollektiv overenskomst.

ad § 11. Der har været enighed om, at man ikke kan gå videre end til en bestemmelse, der svarer til Septemberforligets pkt. 13, og at man derfor måtte være klar over, at tidligere medlemmer af hovedorganisationerne, så snart Septemberforliget afløses af denne hovedaftale, ikke længere er bundet hverken ved Septemberforliget eller af den nye hovedaftale.

ad § 12. Medens Septemberforliget ikke indeholdt nogen regel om gyldighedstid og opsigelsesvarsel, har der været enighed om, at der i den nye hovedaftale skulle indsættes en sådan. Samtidig har der været enighed om, at stabilitet på dette område er af værdi, og den vedtagne bestemmelse giver udtryk herfor.

Der er opnået enighed om, at hovedaftalen, selv om den opsiges til en 1. oktober, dog løber videre, indtil de på det pågældende

tidspunkt i kraft værende kollektive overenskomster afløses af nye, hvorved man i fremtiden undgår en uenighed som den, der opstod ved opsigelsen af Septemberforliget.

ad § 13. Bestemmelsen giver udtryk for en naturlig konsekvens af det princip, der er fastslået i § 12, stk. 2.

ad samtlige bestemmelser i hovedaftalen. Hovedaftalen giver på en række punkter nye regler for det mellem arbejdsmarkedets parter gældende retsgrundlag, og samtidig er der foretaget en række redaktionelle ændringer i de fra Septemberforliget hentede bestemmelser. Nye formuleringer skal ikke ændre hidtil gældende retstilstand undtagen i de tilfælde, hvor det har været parternes udtrykkelige hensigt.

København, den 18. november 1960.

For Landsorganisationen i Danmark,
De samvirkende Fagforbund:

*Eiler Jensen. Hans Rasmussen.
Alfr. Petersen. Edith Olsen. Kai Petersen.
Thomas Nielsen. Erling Dine sen.
Einar Nielsen.*

For Dansk Arbejdsgiverforening:

*Svend Heineke. F. G. Eisensøe.
R. P. Geertsen. T. G. Krøyer.
A. N. Neergaard. Povl Frigast.
Jens Mortensen. Allan Rise.*

Hovedaftale mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund.

§ 1.

Stk. 1. I erkendelse af det ønskelige i, at spørgsmålet om løn- og arbejdsvilkår løses gennem afslutning af kollektive overenskomster, eventuelt under hovedorganisationernes medvirken, forpligter hovedorganisationerne og deres medlemmer sig til hverken direkte eller indirekte at lægge hindringer i vejen for, at arbejdsgivere og arbejdere organiserer sig inden for hovedorganisationernes organisatoriske rammer.

Stk. 2. Ved en kollektiv overenskomst forstås (jfr. lov om Den faste Voldgiftsret, § 4 B og § 17) en overenskomst om løn- og arbejdsforhold mellem en arbejderorganisation på den ene side og enten en arbejdsgiverorganisation eller en enkelt arbejdsgiver (virksomhed) på den anden side.

§ 2.

Stk. 1. Når der er indgået en kollektiv overenskomst, kan der inden for det område, som overenskomsten omfatter, og så længe den er gældende, ikke etableres arbejdsstandsning (strejke, blokade, lockout eller boykot), med mindre der er hjemmel herfor i »Norm for Regler for behandling af faglig strid« eller i kollektiv overenskomst.

Stk. 2. Uoverensstemmelse om, hvorvidt der består overenskomst eller om, hvilket område overenskomsten har, afgøres ved faglig voldgift.

Stk. 3. Ingen arbejdsstandsning kan lovligt etableres, med mindre den er vedtaget med mindst $\frac{3}{4}$ af de afgivne stemmer af en efter vedkommende organisations love dertil kom-

petent forsamling og er behørigt varslet i overensstemmelse med reglen i stk. 4. Undtaget herfra er alene arbejdsstandsninger i de i »Normen«, § 5, stk. 2, nævnte tilfælde.

Stk. 4. At man agter at forelægge en sådan forsamling forslag om arbejdsstandsning, skal tilkendegives den anden hovedorganisationes forretningsudvalg ved særlig og anbefalet skrivelse, mindst 14 dage før arbejdsstandsningen efter forslaget agtes iværksat, og der skal på samme måde gives den anden part meddelelse om forsamlingens beslutning, mindst 7 dage forinden arbejdsstandsning iværksættes.

Stk. 5. Såvel de to hovedorganisationer som de under dem hørende organisationer er forpligtet til ikke at understøtte, men med alle rimelige midler at hindre ulovlige arbejdsstandsninger og, hvis ulovlig arbejdsstandsning finder sted, at søge at få den bragt til ophør.

Stk. 6. Som strejke eller lockout betragtes det, hvis værksteder eller arbejdspladser som led i en faglig strid systematisk affolkes eller efterhånden lukkes.

Stk. 7. Sympatistrejker eller sympatilockout kan i øvrigt etableres i overensstemmelse med foranstående.

Stk. 8. Under arbejdskonflikt mellem parterne i nærværende overenskomst eller deres medlemmer og udenforstående arbejder- eller arbejdsgiverorganisationer eller virksomheder må støtte til den udenforstående ikke ydes af nogen ved denne overenskomst forpligtet part. Som udenforstående betragtes ikke den organisation eller virksomhed, der

indmelder sig i en af hovedorganisationerne eller i en under disse organiseret forening, idet det dog er en forudsætning, at der ikke inden indmeldelsen er etableret arbejdsstandsning, eller at sådan ikke efter forgæves forhandling er klart bebudet.

§ 3.

Overenskomster afsluttet mellem de to hovedorganisationer skal respekteres og efterkommes af alle under dem hørende organisationer under vedkommende hovedorganisationens ansvar.

§ 4.

Stk. 1. Parterne er enige om, at arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet og til at anvende den efter deres skøn passende arbejdskraft skal udøves på en over for arbejderne forsvarlig måde og således, at arbejderne overenskomstmæssige rettigheder ikke krænkes.

Stk. 2. Såfremt der uden noget forbehold er antaget arbejdskraft til et bestemt angivet akkordarbejde, kan arbejdsforholdene ikke ændres, uden at vedkommende arbejdsgiver godtgør arbejderne det derved eventuelt opståede økonomiske tab. Uoverensstemmelser herom afgøres ad sædvanlig fagretslig vej.

Stk. 3. Ved udøvelsen af retten til at foretage enkeltmandsafskedigelser må vilkårligheder ikke finde sted, og klager over påståede urimelige afskedigelser kan derfor behandles efter nedenstående regler:

a) Såfremt der foretages afskedigelse af en arbejder, der er fyldt 20 år, og som har været uafbrudt beskæftiget i pågældende virksomhed i mindst 1 år, har den pågældende arbejder ret til at begære oplysning om grunden til afskedigelsen.

I tilslutning til stk. a er der enighed om følgende protokollat:

Inden for områder, hvor arbejdet almindeligvis er sæsonbetonet, afviges der fra bestemmelsen i stk. a således, at en arbejder,

der er fyldt 20 år og har været beskæftiget i pågældende virksomhed i tilsammen mindst 1 år inden for de sidste 2 år, har ret til at få samme oplysning om grunden til afskedigelsen som i henhold til stk. a.

b) Hvis man fra arbejderside hævder, at afskedigelsen er urimelig, kan afskedigelsen kræves lokalt behandlet mellem repræsentanter for virksomhedens ledelse og dens arbejdere.

c) Opnås der ikke herved enighed, skal der, hvis det interesserede fagforbund (eventuelt centralledelse) begærer sagen videreført, omgående optages forhandling mellem organisationerne.

d) Lykkes det ikke ved de ovennævnte forhandlinger at opnå enighed, har det i sagen interesserede fagforbund (eventuelt centralledelse) inden for en frist af 15 dage efter organisationernes forhandling ret til at begære sagen gjort til genstand for behandling i et af hovedorganisationerne nedsat permanent nævn bestående af to repræsentanter valgt af hver af hovedorganisationerne samt en af hovedorganisationerne blandt højesterets medlemmer valgt formand og opmand. Kan enighed om valget ikke opnås, udpeges opmanden af højesterets præsident. Valgene gælder for tre kalenderår ad gangen, og der vælges to stedfortrædere for hver af de fire nævnsmedlemmer. Nævnet tiltrædes ved hver sags behandling af en repræsentant for hver af de to direkte overenskomstparter. Intet nævnsmedlem må have direkte tilknytning til ledelsen eller arbejderstaben i en virksomhed, hvis sag er til behandling.

e) Nævnet afsiger en motiveret kendelse, og i de tilfælde, hvor nævnet finder, at den foretagne afskedigelse er urimelig, kan nævnet bestemme, at arbejdsgiveren skal betale den afskedigede arbejder en erstatning, hvis størrelse skal være afhængig af sagens omstændigheder og ancienniteten af den uberettiget afskedigede arbejder, men som ikke kan overstige 13 ugers løn beregnet efter den afskedigede arbejders gennemsnitsfortjeneste gennem det sidste år.

§ 5.

Stk. 1. Arbejdsledere, formænd og personer i tilsvarende stillinger, som i forholdet over for arbejderne er arbejdsgivernes tillidsmænd, kan af arbejdsgiveren efter samråd med den pågældende kræves holdt uden for medlemskab af en arbejderorganisation.

Stk. 2. Den arbejdsgiveren i medfør af stk. 1 tillagte ret kan ikke gøres gældende, alene fordi en arbejder ansættes på funktionærvilkår, hvis han i øvrigt ikke opfylder betingelserne for at blive anerkendt som formand i hovedaftalens forstand.

Stk. 3. De interesserede arbejdslederorganisationer bør have adgang til at være repræsenteret på de møder, der afholdes om uoverensstemmelser angående ovenstående bestemmelser.

§ 6.

Parterne vil modvirke eventuelle forsøg på at holde personer uden for arbejderorganisationerne under påberåbelse af kompagniskabs- eller interessentskabsaftaler, som ikke gør de pågældende til virkelige parthavere i virksomheden.

Stk. 1. Opsigelsesfristen for overenskomster angående priskuranter og øvrige arbejdsforhold er tre måneder til 1. april, med mindre andet er aftalt.

Stk. 2. Selv om en overenskomst er opsagt eller udløbet, er parterne dog forpligtet til at overholde dens bestemmelser, indtil anden overenskomst træder i stedet, eller arbejdsstandsning er iværksat i overensstemmelse med reglerne i § 2.

Hovedorganisationerne er enige om, at der bør indføres tillidsmandsregler i de kollektive overenskomster, hvor arbejdsforholdets karakter gør det hensigtsmæssigt.

§ 9.

Stk. 1. De to hovedorganisationer vil fremme et godt samarbejde mellem organisatio-

nerne og virke for rolige og stabile arbejdsforhold i virksomhederne gennem dertil egnede organer.

Stk. 2. Der bør i de kollektive overenskomster tilstræbes aflønningsformer, der er produktivitetsfremmende og tillige giver arbejderne adgang til større indtjening end ved arbejde på almindelig timeløn, idet der i reglen, hvor det er muligt at lade samme arbejde udføre såvel på akkord som på almindelig timeløn, kan forventes en større arbejdsydelse og dermed en større fortjeneste ved akkord eller lignende aflønningsform end ved almindelig timeløn.

Stk. 3. Der må ikke fra nogen side lægges hindringer i vejen for, at en arbejder udfører så meget og så godt arbejde, som hans evner og uddannelse tillader ham.

§ 10.

I tilfælde af påstået brud på denne hovedaftale, såvel som hvis der påstås at være begået brud på nogen anden kollektiv overenskomst indgået af hovedorganisationerne eller af deres medlemmer, skal der, inden klage indbringes for Den faste Voldgiftsret, afholdes fællesmøde under hovedorganisationernes medvirken.

De under de to hovedorganisationer hørende foreninger og virksomheder kan ikke ved at træde ud af hovedorganisationerne løse sig fra de forpligtelser, disse ved nærværende hovedaftale er gået ind på. De vedbliver at stå ved magt, indtil denne hovedaftale opsiges af en af hovedorganisationerne.

§ 12.

Stk. 1. Denne hovedaftale er gældende, indtil den med seks måneders varsel opsiges til en 1. oktober, dog tidligst til 1. oktober 1966. Den af hovedorganisationerne, der måtte have ønske om ændringer i hovedaftalen, skal seks måneder forud for opsigelsen underrette modparten herom, hvorefter der optages forhandlinger med det formål at op-

nå enighed og derved undgå opsigelse af hovedaftalen.

Stk. 2. Er forhandlinger om en fornyelse af hovedaftalen efter stedfunden opsigelse ikke afsluttet til den pågældende 1. oktober, gælder hovedaftalen, uanset at opsigelsestidspunktet overskrides, indtil de i kraft værende kollektive overenskomster afløses af nye, og hovedaftalen bortfalder da ved de nye kollektive overenskomsters ikrafttræden.

§ 13.

Denne hovedaftale træder i kraft den 11. januar 1963.

A.

For medlemmer af Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark og andre, der er ansat i henhold til bestemmelser i funktionærloven af 9. juni 1948, gælder følgende afvigelser fra hovedaftalen:

ad hovedaftalens § 2, stk. 4:

Der tilføjes: »Varsling af arbejdsstandning kan dog kun finde sted til den første i en måned«.

ad hovedaftalens § 4:

Stk. 3 udgår og erstattes af følgende:

»Ved udøvelsen af retten til at foretage enkeltmandsafskedigelse må vilkårligheder ikke finde sted, og klager over påståede urimelige afskigelser kan derfor behandles efter nedenstående regler:

a) Ifølge § 17 i funktionærloven af 9. juni 1948 har funktionæren, der opsiges, ret til at begære oplysning om årsagen til afskedigelsen.

b) Dersom man fra funktionærside hævder, at en afskedigelse af en handels- og kontorfunktionær, der er fyldt 20 år og har været uafbrudt beskæftiget i pågældende virksomhed i mindst 1 år, er urimelig, kan afskedigelsen kræves lokalt behandlet mellem repræsentanter for virksomhedens ledelse og dens funktionærer.

c) Opnås der ikke herved enighed, skal

der, hvis forbundet begærer sagen videreført, omgående optages forhandling mellem organisationerne.

d) Lykkes det ikke ved de ovennævnte forhandlinger at opnå enighed, har Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund inden for en frist af 15 dage efter organisationernes forhandling ret til at begære sagen gjort til genstand for behandling i det nedenfor i § 5, stk. 1 a, omhandlede nævn.

Intet nævnsmedlem må have direkte tilknytning til ledelsen eller funktionærstaben i en virksomhed, hvis sag er til behandling.

e) Nævnet afsiger en motiveret kendelse, og i tilfælde, hvor nævnet måtte finde, at den foretagne afskedigelse er urimelig, kan nævnet bestemme, at arbejdsgiveren ud over den funktionæren i medfør af funktionærloven af 9. juni 1948 tilkommende løn skal betale den afskedigede funktionær en erstatning, hvis størrelse skal være afhængig af sagens omstændigheder og den uberettiget afskedigede funktionærs anciennitet, men som ikke kan overstige funktionærens månedsløn i halvdelen af den opsigelsesfrist, som den pågældende har krav på i medfør af § 2 i funktionærloven.

Hvis den uberettiget afskedigede handels- og kontorfunktionær ved afskedigelsen var fyldt 30 år, skal erstatningen dog under hensyntagen til omstændighederne i den enkelte sag kunne gå op til tre måneders løn, selv om den maksimale erstatning beregnet efter foranstående regler ville være mindre.«

ad hovedaftalens § 5:

Stk. 1 udgår og erstattes af følgende:

»Over for funktionærer, der indtager ledende stillinger, eller hvis dispositionsret i udstrakt grad forpligter firmaet, eller hvis hverv, fordi det har en særlig fortrolig karakter, gør dem til arbejdsgivernes tillidsmænd, har arbejdsgiveren ret til efter samråd med de pågældende at kræve, at de ikke må stå som medlemmer af Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark, så længe de beklæder sådanne stillinger.

Stk. 1 a): Til afgørelse af uoverensstemmelser om, hvorvidt en funktionær falder ind under de i stk. 1 nævnte undtagelsesbestemmelser, nedsættes et nævn,

Dette består af to medlemmer valgt af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, et medlem valgt af Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, og et medlem valgt af Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark. Tillige vælges en suppleant for hvert af nævnets medlemmer.

Ved behandling af sager i henhold til § 4, stk. 3, tiltrædes nævnet af yderligere et medlem valgt af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og et medlem valgt af Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund.

Valgene gælder for tre kalenderår ad gangen.

Nævnets medlemmer udpeger i forening en opmand, som skal opfylde betingelserne for at kunne udpeges til dommer.

Opnås der ikke enighed om valget, indtræder som opmand præsidenten for Sø- og Handelsretten eller en af ham udpeget juridisk dommer.«

B.

Med ovennævnte afvigelser gælder hovedaftalen af 11. januar 1963 mellem SALA og LO.

De under A nævnte tilføjelser og ændringer kan ikke opsiges særskilt, men kun ved opsigelse af hovedaftalen af 11. januar 1963 i henhold til dennes § 12.

København, den 1. februar 1963.

For Landsorganisationen i Danmark,
De samvirkende Fagforbund:

Eiler Jensen. Thomas Nielsen.

E. Pemann Jensen. Alfr. Petersen

For Sammenslutningen af Landbrugets
Arbejdsgiverforeninger:

A. U. Juhl. W. Elmquist. K. Hansen.

Helge Nielsen. Th. Sørensen.

Protokollat.

»I tilslutning til § 2, stk. 8, i hovedoverenskomst mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og LO, De samvirkende Fagforbund i Danmark, er der opnået enighed mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds landarbejdergruppe om følgende tilføjelse til § 2, stk. 8, i hovedoverenskomsten:

Konflikt kan ikke iværksættes for arbejde bestående i pasning af besætning o.l., for så vidt undladen af at udføre sådant arbejde vil medføre fare for dyrenes sundhed, og konflikt kan ikke medføre, at arbejdere, der bebor tjenesteboliger eller på anden måde har bolig hos arbejdsgiveren, kan forlanges til at fravige sådanne.

København, den 14. december 1962.

For Sammenslutningen af Landbrugets
Arbejdsgiverforeninger:

A. U. Juhl.

For Dansk Arbejdsmands- og
Specialarbejder Forbund:

Alfred Petersen

/ Aage Petersen.«

Ovenstående protokollat er at betragte som et tillæg til den nævnte hovedaftale mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, gældende for det i protokollatet omtalte område.

Protokollatet har samme gyldighed og løbetid som hovedaftalen og kan kun opsiges i tilslutning til opsigelse af hovedaftalen.

København, den 31. januar 1963

For Sammenslutningen af Landbrugets
Arbejdsgiverforeninger:

A. U. Juhl. W. Elmquist.

For Landsorganisationen i Danmark,
De samvirkende Fagforbund:

Eiler Jensen. Thomas Nielsen.

E. Pemann Jensen. Alfr. Petersen.

Fremsat den 15. marts 1960 af *Axel Kristensen, Henry Christensen, Damsgaard, Erik Eriksen, From, Gottschialck-Hansen, Ole Bjørn Kraft, Poul Møller, Erna Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup og Weikop.*

Forslag til lov om forbud mod visse strejker og lockouter og om oprettelse af en arbejdsretlig voldgiftsdomstol.

§ 1

Med hensyn til det under punkt 1-7 nævnte arbejde kan der ikke iværksættes strejke eller lockout i anledning af uoverensstemmelser, der ikke kan indbringes til afgørelse ved den faste voldgiftsret i henhold til lov nr. 536 af 4. oktober 1919, som ændret ved lov nr. 135 af 2. maj 1934 og lov nr. 88 af 15. marts 1939:

- 1) Arbejde ved den almindelige ordens opretholdelse.
- 2) Arbejde ved sikring af befolkningens liv og helbred samt ved almene sundheds- og renlighedsforanstaltninger.
- 3) Arbejde ved befolkningens tilstrækkelige forsyning med levnedsmidler.
- 4) Arbejde ved lys-, kraft- og varmforsyning.
- 5) Arbejde ved dagspressen.
- 6) Arbejde ved vare- og godstransport, der er nødvendig til udførelse af det under punkt 1-5 nævnte arbejde.
- 7) Arbejde ved personbefordring af den uden for konflikt stående befolkning eller til sikring af det under punkt 1-5 nævnte arbejde.

Stk. 1. Skønner statsministeren, at en varslet eller iværksat strejke eller lockout helt eller delvis er i strid med § 1, udsteder han forbud mod en sådan arbejdsstandsning i den udstrækning, hvori den er i strid med § 1.

Stk. 2. Opstår der inden for et overenskomstområde, der kun delvis omfattes af be-

stemmelsen i § 1, strejke eller lockout i den uden for § 1 faldende del af overenskomstområdet, kan statsministeren, hvis han skønner dette rimeligt, efter anmodning fra en af parterne udvide den del af overenskomstområdet, i hvilken der skal arbejdes under konflikten.

§ 3.

Stk. 1. Uoverensstemmelser om indgåelse af kollektive overenskomster om arbejdsretlige bestemmelser samt løn- og arbejdsvilkår gældende for arbejde, der falder ind under bestemmelserne i § 1, jfr. § 2, stk. 2, afgøres af den efter § 4 oprettede domstol.

Stk. 2. Falder et overenskomstområde i sin helhed ind under bestemmelserne i § 1, og er der efter normal behandling i henhold til gældende forhandlingsregler og lov om mægling i arbejdsstridigheder, jfr. lovbekendtgørelse nr. 15 af 28. januar 1958, ikke opnået enighed mellem parterne om overenskomst, kan en af parterne indbringe sagen for domstolen.

Stk. 3. Falder et overenskomstområde kun delvis ind under bestemmelserne i § 1, og er der opnået overenskomst enten med eller uden forudgående arbejdsstandsning i den frie del af området, men der tilbagestår uoverensstemmelser for den del af området, der falder ind under § 1, kan en af parterne indbringe sagen for domstolen.

Stk. 4. Dersom der på det tidspunkt, da en sag i henhold til stk. 1-3 behandles for domstolen, ikke er afsluttet overenskomster for

tilstrækkeligt store erhvervsområder til, at kendelse kan afsiges under hensyntagen til bestemmelserne i § 9, udsættes sagen, til dette er tilfældet, og indtil kendelse foreligger, fortsættes arbejdet efter den sidst afsluttede kollektive overenskomst.

§ 4.

Der nedsættes en voldgiftsdomstol bestående af et formandsskab på 3 medlemmer samt 4 andre medlemmer, hvoraf 2 udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening og 2 af Landsorganisationen i Danmark De samvirkende Fagforbund. Formandsskabet, hvoraf en skal være højesteretsdommer og en være nationaløkonom med kendskab til arbejdsmarkedets forhold, udnævnes af statsministeren efter fælles indstilling af Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark De samvirkende Fagforbund. Kan enighed mellem disse ikke opnås, sker indstillingen således: Et medlem indstilles af højesteret, et medlem af det rets- og statsvidenskabelige fakultet ved Københavns universitet og et medlem af den faste voldgiftsret. Intet medlem af statens forligsinstitution eller formandsskabet i den faste voldgiftsret kan være medlem af domstolen. Formandsskabet udpeger selv sin ledende formand. De således udpegede medlemmer af formandsskabet udnævnes for et tidsrum af 3 år, medens de af Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark De samvirkende Fagforbund udpegede udnævnes for hver enkelt sag, der indbringes for domstolen.

Domstolen oprettes første gang umiddelbart efter lovens ikrafttræden.

§ 5.

Ved behandling af sager om løn- og arbejdsvilkår vedrørende arbejdsgivere eller arbejdere, der ikke kan anses for tilstrækkeligt repræsenteret af de i § 4 nævnte hovedorganisationer, udpeger Dansk Arbejdsgiverforening og/eller Landsorganisationen i Danmark De samvirkende Fagforbund kun 1

medlem, mens forligsinstitutionen udpeger 1, resp. 2 medlemmer, der skal have kendskab til arbejdsforholdene inden for det pågældende område, og som skal repræsentere arbejdsgiver- og/eller arbejderinteresserne inden for området.

§ 6.

For så vidt der inden for voldgiftsdomstolen ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen af den foreliggende sag eller i det mindste 4 stemmer for en bestemt afgørelse, træffes afgørelsen af formandsskabet. For så vidt der inden for formandsskabet ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen eller i det mindste 2 stemmer for en bestemt afgørelse, bliver sagen at afgøre af voldgiftsdomstolens formand. Samtlige medlemmer af domstolen deltager i alle forhandlinger.

§ 7.

Angående procesmåde, rettens sæde m. m. skal bestemmelserne i §§ 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, stk. 1, 15 og 16, 1. punktum, i loven om den faste voldgiftsret være gældende med de lempelser, som domstolens formand måtte finde påkrævede.

§ 8.

Stk. 1. Efter at have hørt parterne og indhentet de yderligere oplysninger, som domstolen måtte skønne nødvendige, afsiger domstolen en kendelse vedrørende de indbragte uoverensstemmelser. Der gives parterne adgang til en teknisk gennemgang af kendelsen, inden denne endeligt afsiges.

Stk. 2. Ved kendelsen træffes afgørelse om tidspunktet for dens ikrafttræden; eventuelt kan der gives den tilbagevirkende kraft, således at de af kendelsen omfattede overenskomstområder ikke på grund af kendelsens tidspunkt stilles anderledes end tilsvarende frie områder.

§ 9.

Ved de kendelser, voldgiftsdomstolen afsiger, skal det tilsigtes, at der under hensyn-

tagen til de pågældende områders særlige forhold fastsættes arbejdsretlige bestemmelser samt løn- og arbejdsvilkår i overensstemmelse med den udvikling, der har fundet sted inden for de erhvervsområder, der ikke omfattes af denne lovs § 1.

For så vidt der ikke allerede mellem parterne er opnået enighed om varigheden af de løn- og arbejdsvilkår, der forelægges voldgiftsdomstolen til afgørelse, skal kendelsen indeholde afgørelse heraf.

§ 10.

Voldgiftsdomstolens kendelse er endelig og har samme virkninger som en mellem parter-

ne indgået overenskomst, således at eventuelle overtrædelser af kendelsens bestemmelser efter en af parternes begæring vil være at behandle som brud på overenskomstforhold og således vil kunne indankes for den faste voldgiftsret til påkendelse og eventuel iken-delse af bod.

§ 11.

Udgifterne ved voldgiftsdomstolen bæres af staten. Statsministeren fastsætter de nærmere regler herom.

§ 12.

Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft straks.

Bemærkninger til lovforslaget.

Forslagsstillerne finder det principielt rigtigt, at der hersker den størst mulige frihed for arbejdsmarkedets parter med hensyn til de former, hvorunder man når frem til enighed om arbejdsretlige normer, løn og arbejdsvilkår, men mener, der findes tilfælde, hvor dette principielle synspunkt må vige for samfundets interesser.

Der findes virksomheder og grupper af virksomheder, som ved den funktion, de udøver, indtager en sådan stilling, at en standsning af dem som middel i en interessekamp vil kunne få skæbnesvangre følger for borgere, der ikke er part i konflikten. I visse tilfælde vil en arbejdsstandsning

kunne medføre alvorlig risiko for andres liv og helbred.

Hvis adgangen til at føre en arbejdskamp står arbejdsgivere og arbejdere åben inden for disse områder, opnår de to parter en samfundsmæssig magtstilling, som ikke har nogen rimelig begrundelse.

Ud fra disse synspunkter foreslås det i lovforslaget, at arbejdsstandsninger forbydes som middel i arbejdskonflikter inden for sådanne områder, og at der åbnes adgang til voldgiftsretlig afgørelse i tilfælde, hvor parterne ikke selv kan nå til enighed.

København K., d. 24. februar 1959.

Kongens Nytorv 5.

A rbejdsministeriet.

I skrivelse af 14. maj 1958 (l. k. j. nr. 19/12) har det høje ministerium anmodet forligsinstitutionen om at fremkomme med en udtalelse om, hvorledes forhandlingsreglerne af 1957 og de - til dels på grundlag heraf - gennemførte ændringer i forligsmandsloven har virket i overenskomstssituationen 1957/58, og om der efter forligsinstitutionens opfattelse på baggrund af institutionens erfaringer under overenskomstfor-

handlingerne måtte være anledning til at overveje ændringer i — eventuelt suppleret af - de gældende lovbestemmelser.

I denne anledning tillader forligsinstitutionen sig at udtale følgende:

Som det vil være ministeriet bekendt, indeholdt de ovennævnte forhandlingsregler følgende bestemmelser og terminer for overenskomstforhandlingernes gennemførelse (forhandlingsreglernes paragrafer er anført i parentes):

Afsnit I.

(§ 1, 1. stk.) *senest* ^{15/10}1957:

(§ 1, 2.-3. stk) ^{15/10-10/11}1957:

(§ 2, 1. stk) ^{10/11-20/11}1957:

Hovedorganisationerne vælger forhandlingsudvalg (2 × 6 medlemmer), som snarest træder sammen for 1) om muligt at finde grundlag for en generel fornyelse af overenskomsterne, eventuelt en rammeaftale eller retningslinier for de tilsluttede organisationers forhandlinger, og 2) at forhandle om generelle spørgsmål.

Fører de nævnte forhandlinger ikke til noget resultat, udveksles fuldt udarbejdede forslag mellem parterne i overenskomstforholdene.

Afsnit II.

(§ 2, 1. stk.) ^{20/11-12/12}1957:

Parterne — d.v.s. underorganisationerne - forhandler *samlige* overenskomstkraav, altså såvel generelle som ikke-generelle kraav.

Afsnit III.

(§ 2, 2. stk.) *efter* ^{12/11}1957:

Hovedorganisationerne udskiller de *generelle* overenskomstkraav.

(§ 2, 2. stk.) ^{12/12-20/12} 1957:

Forhandlinger mellem hovedorganisationernes forhandlingsudvalg - se under afsnit I - om de *generelle* krav.

(§ 2, 3. stk.) ^{20/12} 7957:

Forligsmanden anmodes, om fornødent, om at tiltræde forhandlingsudvalgenes forhandlinger.

(§ 2, 3. stk.) ^{21/12-57-20/1-58}:

Forhandlingsudvalgene forhandler under forligsmandens ledelse om de generelle krav.

Afsnit IV.

(§3) ^{13/12-57-15/1-58}:

Forhandlingerne om ikke-generelle krav fortsættes — jfr. afsnit II — i underorganisationerne og føres eventuelt op i hovedorganisationerne.

Afsnit V.

(§5) ^{16/1-25/2} 1958:

T denne periode forhandles der om *samtlig*e resterende uoverensstemmelser — generelle såvel som ikke-generelle krav:

(§6)

- 1) mellem hovedorganisationerne;
- 2) eventuelt i et fællesudvalg (2 × 3 medlemmer), der dog kun kan behandle ikke-generelle krav, og som skal mægle i disse og - hvis der i udvalget kan opnås flertal herfor - skal afgøre spørgsmålet endeligt med bindende virkning for begge parter;
- 3) i øvrigt i forlignsinstitutionen.

(§ 3, 5. stk) ^{14/2} 1958:

Sidste frist for rettidig opsigelse af overenskomsterne. -

En af de nye, konstruktive tanker i forhandlingsreglerne var som bekendt den, at det skulle forsøges at få de generelle krav løst endeligt på et så tidligt tidspunkt af forhandlingssituationen som muligt, således at man undgik det fra tidligere overenskomstsituationer kendte forhold, at uvisheden om udfaldet af forhandlingerne om de generelle krav gjorde det vanskeligt både i under- og hovedorganisationerne at opnå enighed om de ikke-generelle krav, hvorfor altfor mange af disse

gik videre til behandling i forlignsinstitutionen til trods for, at disse krav på grund af deres ofte meget specielle karakter egnede sig meget bedre til løsning ved organisationernes direkte forhandlinger end ved forlignsinstitutionens indsats.

Det lykkedes imidlertid ikke under de i afsnit I nævnte forhandlinger mellem hovedorganisationernes forhandlingsudvalg at finde frem til en generel fornyelse af overenskomsterne eller til en rammeaftale eller retnings-

linier for de enkelte organisationers forhandlinger. Det, der skabte hindringerne herfor, var, efter hvad der er meddelt, de fra flere arbejderorganisationer fremsatte krav om et særligt løntillæg til lave lønninger.

Under de i afsnit **III** omhandlede forhandlinger, der i tiden fra ²¹/i2 1957 til ¹⁷/i 1958 foregik under forligsmandens ledelse, lykkedes det heller ikke at opnå enighed mellem hovedorganisationernes forhandlingsudvalg om de udskilte generelle spørgsmål. Årsagen hertil var den samme som foran nævnt.

At forhandlingerne såvel i afsnit I som i afsnit **III** endte resultatløst, var utvivlsomt en betydelig skuffelse for begge hovedorganisationer og blev fra forskellig side i pressen udlagt som, at forhandlingsreglerne havde spillet fallit. Det var da også ubestrideligt, at det var et meget betydeligt minus i overenskomstssituationen. Til trods herfor må det imidlertid siges, at disse forhandlingsafsnit dog også havde deres positive værdi. For det første derved, at hovedorganisationerne på et tidligt tidspunkt, ca. 4 måneder forud for overenskomsternes udløbsfrist, blev fuldt ud bekendt med hinandens synspunkter på betingelserne for overenskomsternes fornyelse. For det andet derved, at også forligsmanden på et tidligt tidspunkt, ca. 1½ å 2 måneder før overenskomsternes udløbstid, blev fuldt orienteret om parternes stilling til de fra begge sider rejste generelle krav og havde enhver adgang til at få disses økonomiske rækkevidde belyst med bistand fra begge hovedorganisationer. Der blev herved tilvejebragt et meget værdifuldt materiale, som - hvis det ikke var blevet fremskaffet på dette tidlige tidspunkt - havde måttet fremskaffes på et senere tidspunkt, nær op imod overenskomsternes udløbstid og på et tidspunkt, da forhandlingerne om de ikke-generelle spørgsmål inden for de forskellige overenskomstområder ville lægge megen beslag på såvel hovedorganisationernes som forligsmandens tid og arbejdskraft. Endelig havde de nævnte forhandlingsafsnit den positive værdi, at forhandlingerne kunne foregå i en forholdsvis

rolig atmosfære mellem parterne i modsætning **til** den hektiske og for alle parter stærkt nervebelastende atmosfære henimod forhandlingernes afslutning.

For underorganisationernes forhandlinger var der - som det vil fremgå af oversigten ovenfor afsnit **II** og **IV** - afsat tid fra ²⁰/n 1957 til ¹⁵/i 1958, altså omtrent 2 måneder.

Da forhandlingerne om en generel fornyelse af overenskomsterne og om de generelle krav - som nævnt - endte resultatløst, var der grund til at frygte, at uvisheden om, i hvilket omfang de generelle krav ville blive søgt løst i sidste omgang, eventuelt gennem et mæglingforslag fra forligsmanden, ville gøre det vanskeligt at opnå forhandlingsresultater i underorganisationerne. Det viste sig imidlertid muligt for jernindustriens parter at forhandle sig frem til et endeligt resultat, hvorved denne industris overenskomster blev helt færdige og derfor ikke tyngede forhandlingerne hverken i hovedorganisationerne eller i forligsinstitutionen. Det samme gjaldt for en række andre overenskomstområder, således at en stor del af det samlede overenskomststof — henimod halvdelen — fandt sin endelige løsning ved forhandlingerne i underorganisationerne.

For hovedorganisationernes forhandlinger var der - som det ligeledes vil fremgå af oversigten foran afsnit **V** - afsat tiden fra ¹⁶/i til ²⁵/2 1958 foruden den tid forud for ¹⁶/i 1958, der var til rådighed for hovedorganisationerne i tilfælde, hvor underorganisationsforhandlingerne var endt resultatløst på et tidligere tidspunkt. I betragtning af, at så meget overenskomststof - som foran nævnt - var behandlet helt færdigt i underorganisationerne, skulle det have været muligt for hovedorganisationerne at have færdigbehandlet det til dem henviste stof på det tidspunkt, den ¹⁰/2 1958, da forligsmanden påbegyndte sin mægling. Det viste sig imidlertid atter denne gang, at hovedorganisationerne, og i visse tilfælde endda underorganisationerne, på dette tidspunkt endnu manglede en del forhandlinger om ikke-generelle spørgsmål,

hvorved forligsmændens arbejde kom ud for en forsinkelse, der kunne og burde være undgået. Ansvar for dette kan imidlertid ikke lægges på forhandlingsreglerne.

Den i forhandlingsreglerne § 8 hjemlede opdeling af samtlige overenskomstområder af organisationer og enkeltvirksomheder i 8 grupper - en opdeling, der gennem lange og ret besværlige forhandlinger var tilvejebragt af et af hovedorganisationerne nedsat nævn, for hvilket forligsinstitutionens formand virkede som forhandlingsleder - voldte ikke særlige tekniske vanskeligheder for forligsmændene ved fremsættelsen af mæglingforslag udover det besvær, der var forbundet med, at der skulle udarbejdes 7 mæglingforslag (nemlig 8 ÷ gruppe I, jern- og metalindustrien), og at disse skulle sættes, trykkes og korrekturlæses i løbet af ganske få dage.

Der opstod imidlertid på et tidligt tidspunkt uoverensstemmelse mellem hovedorganisationerne om, hvorledes der skulle forholde sig til de overenskomstområder inden for en gruppe, der helt havde færdiggjort deres nye overenskomster og havde fået disse godkendt ved urafstemning mellem områdets arbejdere.

Man hævdede fra arbejdsgiverside det synspunkt, at resultatet af disse urafstemninger - og resultatet af arbejdsgivernes afstemning - skulle tages i betragtning ved opgørelsen af afstemningsresultatet over vedkommende gruppes mæglingforslag. Til begrundelse herfor henviste man *dels* til bestemmelsen i forhandlingsreglernes § 8, stk. 4, (»Hver af de 8 grupper tager som gruppe stilling til endeligt foreliggende forslag om overenskomsternes forlængelse.«), *dels* til, at det iøvrigt hele tiden havde været forudsætningen ved de nye forhandlingsreglers gennemførelse, at gruppen som sådan skulle være solidarisk, og at derfor gruppens overenskomstområder enten alle skulle fornyes eller alle være undergivet den skæbne, at en fornyelse ikke kunne opnås ved forhandling mellem organisationerne eller gennem et mæglingforslag.

Fra arbejdside indtog man det stand-

punkt, at forhandlingsreglerne tilsigtede, at de nye overenskomster i videst muligt omfang skulle tilvejebringes af organisationerne selv — underorganisationerne eller eventuelt ved hovedorganisationernes bistand —, at organisationer, hvis forhandlinger havde ført til endeligt resultat, dermed var udgået af overenskomstsituationen, at det ville være uforståeligt både for disse organisationers medlemmer og for medlemmerne af de organisationer, hvis forhold søgtes løst gennem et mæglingforslag, om de førstnævnte organisationers afstemningsresultater skulle tages i betragtning påny, at arbejdsgivernes synspunkt kunne medføre, at en organisation, der anså sine overenskomstforhold for endeligt ordnede, kunne komme ud for den overraskelse, at dette alligevel ikke var tilfældet, fordi den samlede afstemning inden for gruppen viste flertal for forkastelse, og at noget sådant ikke i fremtidige overenskomstsituationer ville stimulere organisationerne til at søge på et tidligt tidspunkt at opnå enighed med deres modpart om vilkårene for overenskomsternes fornyelse.

Da den pågældende uoverensstemmelse mellem hovedorganisationerne ikke kunne bringes ud af verden, måtte den løses af forligsmændene, der i sine mæglingforslag fastsatte, at de stemmer, der var afgivet under tidligere afholdte eller eventuelt løbende afstemninger over forslag til definitiv indgåelse af nye overenskomster for et eller flere overenskomstområder, skulle lades ude af betragtning ved opgørelsen af det samlede afstemningsresultat.

Den i forhandlingsreglernes § 5, stk. 2, — jfr. afsnit V foran - indeholdte bestemmelse om adgang til at henvise en sag til endelig afgørelse ved et fællesudvalg i henhold til reglernes § 6 blev i enkelte tilfælde benyttet af forligsmændene, uden at det imidlertid i forbindelse hermed fandt sin afgørelse, hvorvidt den førstnævnte bestemmelse giver forligsmændene en selvstændig adgang til at foretage en sådan henvisning, eller om det kun kan

gøres i tilfælde, hvor hovedorganisationerne er enige med forligsmanden i at vælge denne afgørelsesmåde. -

Forsøger man en samlet vurdering af de ovennævnte forhandlingsreglers værdi for en samlet og samtidig fornyelse af de overenskomster, der i overenskomstperioden 1956-58 var gældende mellem de under de to hovedorganisationer hørende organisationer og enkelt-virksomheder, mener man at turde udtale, at forhandlingsreglerne - som også de tidligere forhandlingsregler - har været af stor værdi for en rolig og ordnet gennemførelse af de meget omfattende forhandlinger mellem organisationerne, at forhandlingsreglerne i det store og hele afsætter fornøden tid til forhandlingerne i de forskellige instanser, og at de åbner mulighed for på et tidligt tidspunkt af forhandlingsperioden at få løst de generelle spørgsmål enten direkte imellem hovedorganisationerne eller igennem en rammeaftale eller retningslinier for underorganisationernes forhandlinger. At noget sådant ikke blev opnået i overenskomstsituationen 1957/58, kan ikke med rette bruges som grundlag for kritik af forhandlingsreglerne, idet det på forhånd må være ganske klart, at sådanne regler kun kan fastlægge - og heller ikke har et videregående formål — de *ydre rammer* for de nødvendige forhandlinger om overenskomsternes fornyelse, men ikke kan give nogen garanti for, at disse forhandlinger fører til et positivt resultat. Dette står det udelukkende til de forhandlende organisationer at fremskaffe.

Hvorvidt den i henhold til forhandlingsreglernes § 8 foretagne opdeling i 8 afstemningsgrupper i detaljer har været tilfredsstillende, har forligsinstitutionen intet grundlag for at vurdere.

Hvad angår de ved lov nr. 9 af 22. januar 1958 gennemførte ændringer i forligsmandsloven, gælder det, at den fredelige udløsning af overenskomstsituationen ikke gav adgang til at sætte den principielt vigtigste af disse ændringer - bestemmelserne i § 4, stk. 5-7 - på prøve. Der foreligger derfor ikke erfarin-

ger for, hvilken betydning disse bestemmelser vil kunne få i praksis.

Man skal imidlertid i denne forbindelse bemærke følgende:

Efter lovens § 3, stk. 3, er der adgang for forligsmanden til at kræve en varslet arbejdsstandsning udsat i indtil 2 uger (+ 2 dage). Kan forhandlingerne ikke afsluttes inden for denne frist, kan forligsmanden kun skaffe sig yderligere tid til forhandlinger ved *enten* at henstille til organisationerne frivilligt at give en yderligere frist *eller* ved at gøre brug af lovens § 4, stk. 5-6.

Om en sådan henstilling kan imødekommes, afgøres på arbejderside imidlertid ikke af De samvirkende Fagforbund, men af hvert enkelt af de tilsluttede forbund. Den situation kan derfor meget vel komme til at foreligge, at enkelt forbund nægter at imødekomme forligsmandens henstilling, medens de øvrige følger den.

For så vidt et eller flere af de forbund, der nægter at imødekomme forligsmandens henstilling, omfatter områder, indenfor hvilke en arbejdsstandsning vil have de i lovens § 4, stk. 5, nævnte samfundsmæssige virkninger, melder det spørgsmål sig, om forligsmændene da vil kunne bruge denne bestemmelse til at få disse arbejdsstandsninger udsat.

Det er formentlig tvivlsomt, om formuleringen af bestemmelserne i § 4, stk. 5, 1.-2. punktum, strengt taget afgiver hjemmel til at bruge dem i et sådant tilfælde, hvor man næppe med rette ville kunne hævde, at fortsat mægling mellem parterne ikke havde nogen udsigt til at skabe grundlag for et mæglingsforslag, eftersom en løsning af de generelle spørgsmål, om hvilke der fortsat forhandlede for de øvrige organisationers vedkommende, og som var aktuelle også inden for det område, hvor strejken truede, måske ville tilvejebringe en løsning af uoverensstemmelserne også inden for sidstnævnte område. Man kunne derfor risikere, at der i henhold til lovens § 15, stk. 2, for Den faste Voldgiftsret blev rejst spørgsmål om forligsmændenes kompetence, og at dette ville gøre

det umuligt at få de varslede, samfundsmæssigt truende arbejdsstandsninger udsat yderligere, hvorved bemærkes, at sidste punktum 1 § 4, stk. 5, ikke ville kunne bruges i et sådant tilfælde.

Man finder iøvrigt anledning til at omtale følgende situation fra overenskomstforhandlingerne i foråret 1958:

Søfartens arbejderorganisationer havde varslet arbejdsstandsning til den 7. marts 1958. Da de ikke ville imødekomme en henstilling fra forligsmanden om udsættelse af den varslede arbejdsstandsning, krævede forligsmanden den 5. marts i henhold til lovens § 3, stk. 3, arbejdsstandsningen udsat i indtil 2 uger, altså til den 21. marts. Da kravet fremsattes, var der stor risiko for, at forligsforhandlingerne i det hele ville bryde sammen, og den inden for søfarten varslede strejke ville herefter - uanset den skete udsættelse - kunne iværksættes på tredjedagen efter, at forligsmanden havde erklæret forhandlingerne for afsluttet uden resultat. Da denne strejke efter forligsmandens mening — i modsætning til de andre, på dette tidspunkt varslede strejker - måtte anses for at have vidtrækkende samfundsmæssig betydning, indkaldte han i overensstemmelse med lovens § 4, stk. 5, de øvrige forligsmænd, der tiltrådte forligsmandens synspunkter på den varslede sømandsstrejke. Faren for forhandlingernes sammenbrud drev imidlertid over, men den samme risiko opstod den 13. marts 1958, men drev igen over.

Hvis risikoen var blevet aktuel, og sømandsstrejken var blevet udsat i 2 uger i henhold til § 4, stk. 5, skulle forligsmanden herefter i henhold til § 4, stk. 6, inden for disse 2 uger have optaget forhandlinger påny med søfartens organisationer, altså på et tidspunkt, da de øvrige forhandlinger, derunder særligt om de generelle spørgsmål, var afsluttet uden resultat.

Der ville herved opstå en ejendommelig situation, og chancerne for, at disse separate forhandlinger inden for søfarten skulle give et positivt resultat, kunne næppe vurderes

højt. Det er muligt, at disse separate forhandlinger for søfarten kunne have givet et resultat under de foreliggende forhold, fordi der faktisk var opnået enighed mellem parterne om de fleste spørgsmål og kun tilbagestod nogle uløste spørgsmål, der var specielle for søfarten.

Når man alligevel har fremdraget de pågældende situationer, er grunden hertil den, at der meget vel inden for en samlet overenskomstsituation kan komme til at foreligge tilfælde, hvor de almindelige forhandlinger er brudt sammen, men hvor forligsmændene har benyttet lovens § 4, stk. 5, til at få en vidtrækkende samfundsvigtig arbejdsstandsning udsat i indtil 2 uger, og hvor der derefter i henhold til § 4, stk. 6, skal optages fornyede forhandlinger med vedkommende parter.

For så vidt dette faglige område da har generelle krav tilfælles med hele det øvrige område, hvor forhandlingerne er brudt sammen, vil chancen for, at de separate forhandlinger indenfor det særlige område skal kunne give et positivt resultat, næppe kunne vurderes højt.

Forhandlingerne mellem forligsmændene om, i hvilket omfang man i henhold til § 4, stk. 5, skulle kræve de varslede arbejdsstandsninger inden for søfarten udsat, viste iøvrigt, hvilke vanskeligheder der er forbundet med at definere et sådant krav på en så eksakt måde, at en organisation, der ønsker at trodse kravet om udsættelse, ikke kan finde »smuthuller«, således at den ved at udnytte disse ikke kan rammes med straf efter lovens § 14, stk. 1.

Forligsinstitutionen skal indskrænke sig til at henlede opmærksomheden på de foranævnte forhold uden i forbindelse dermed at ville stille forslag om ændringer i forligsmandsloven.

sign. Erik Dreyer.

sign. H. de Jonquières.

sign. K. Vedel-Peter sen.

sign. Sigurd Wechselmann.

Til Arbejdsretskommissionen af 1956.

I skrivelse af 10. januar 1961 henstillede arbejdsretskommissionen til arbejdsministeriet at fremsætte ændringsforslag til lov om mægling i arbejdsstridigheder og til lov om Den faste Voldgiftsret som følge af Septemberforligets afløsning af hovedoverenskomsten af november 1960.

Som det vil være kommissionen bekendt, er de af kommissionen foreslåede ændringer af de to love nu vedtaget af folketinget og ændringslovene stadfæstet den 25. marts 1961.

Under behandlingen i folketinget fremsatte medlem af Socialistisk Folkeparti, folketingsmand Chr. Madsen, forslag om yderligere ændringer i loven om mægling i arbejdsstridigheder. Under behandlingen i et i sagens anledning nedsat folketingsudvalg frafaldt det nævnte medlem imidlertid ændringsforslagene under forudsætning af, at arbejdsministeriet gjorde arbejdsretskommissionen bekendt med ændringsforslagene.

Under henvisning hertil fremsender man hoslagt et eksemplar af de omhandlede ændringsforslag tillige med de to lovforslag som vedtaget af folketinget ved 3. behandling.

Nedenstående ændringsforslag til de 2 love er af folketingsmand Chr. Madsen fremlagt i folketingsudvalget og af arbejdsministeren videresendt til Arbejdsretskommissionen:

Ændringsforslag til forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

Af

Foran punkt 1 indsættes:

- »O. Til § 2, stk. 2, tilføjes: Forligsmændene kan forlange oplysninger om arbejdsgivernes regnskaber og indtjeningsforhold. Det statistiske Departement indsamler de fornødne oplysninger.«

Efter punkt 1 indsættes:

- »O. I § 11, stk. 1, indsættes efter første punktum: Til mæglingsforslagets forkastelse kræves, at et flertal, dog mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettigede,

har stemt mod forslaget. Har flertallet ikke afgivet deres stemme for eller imod forslaget, kan den dertil kompetente forsamling træffe afgørelse for de resterende stemmer.«

Efter punkt 2 indsættes:

- >O. I § 12, affattes stk. 4 således:
»Stk. 4. For fagområder, der udelukkende træffer afgørelse ved kompetent forsamling, afgives stemmer efter den gennemsnitlige stemmeprocent inden for urafstemningsområdet.«

Ændringsforslag til forslag til lov om ændring af lov om Den faste Voldgiftsret.

Af

Til lovforslagets tekst føjes som nye punkter:

- »2. Til § 6 efter første punktum: I sager af større omfang (ulovlige strejker, tillidsmandsafskedigelser og strid om arbejdsledelsen) sættes retten i det pågældende område.

- >3. I § 8 indsættes som 1. punktum: »Rettens møder er offentlige.«

- >4. § 16 affattes således: »Rettens domme kan appelleres til en arbejds- og erhvervsret, der nedsættes efter særlig lov med lige mange juridiske og faglige dommere.«

Den 28. august 1962.

Formanden for Arbejdsretskommissionen af 1956, hr. højesteretsdommer, dr. phil. Victor Hansen,

Idet vi henviser til den på Arbejdsretskommissionens møde den 10. november f. å. truffede beslutning vedrørende behandlingen af de kommissionen pålagte opgaver med

hensyn til orientering om og afstemning vedrørende mæglingsforslag, fremsender vi hermed vore bemærkninger om det af folketingsmand Chr. Madsen fremsatte ændringsforslag til forligsmandsloven og om spørgsmålet om orientering og afstemning vedrørende mæglingsforslag.

For Landsorganisationen i Danmark:
sign. *Eiler Jensen.*

For Dansk Arbejdsgiverforening:
sign. *Svend Heineke.*

3. maj 1962.

Bemærkninger fra hovedorganisationerne om det af folketingsmand Chr. Madsen fremsatte ændringsforslag til Forligsmandsloven og om spørgsmålet om orientering og afstemning vedrørende mæglingsforslag.

A. Bemærkninger til folketingsmand Chr. Madsens ændringsforslag til loven om mægling i arbejdsstridigheder.

1. Folketingsmand Chr. Madsens første ændringsforslag går ud på en tilføjelse til lovens § 2, stk. 2, om, at forligsmændene kan forlange oplysninger om arbejdsgivernes regnskaber og indtjeningsforhold, hvilke oplysninger skal indsamles af Statistisk Departement.

Efter den gældende forligsmandslov § 1, stk. 1) er det alene forligsmændenes opgave at medvirke til bilæggelse af stridigheder mellem arbejdsgivere og arbejdere. Det ville sikkert være ønskeligt, at oplysninger om og vurderinger af den almindelige økonomiske

situation i højere grad end hidtil blev anvendt og anlagt under overenskomstforhandlingerne og også i højere grad indgik i forligsmændenes mæglingsbestrebelse. Det materiale, der i denne forbindelse vil være relevant, er imidlertid ikke oplysninger om de enkelte arbejdsgivers regnskaber og indtjeningsforhold, men oplysninger om konjunkturudviklingen og landets almindelige økonomiske situation.

Sådanne oplysninger er der allerede efter gældende regler muligheder for at tilvejebringe, f. eks. gennem Statistisk Departement og

Det økonomiske Sekretariat, hvortil kommer, at de planer, der er fremme om økonomisk samordning, hvorom et lovforslag nu er til behandling i Folketinget, også må antages, hvis de virkeliggøres, at åbne yderligere muligheder for at forsyne forligsmændene med oplysninger om de økonomiske forhold. Iøvrigt må parterne naturligvis fremover lægge betydelig vægt på de oplysninger, som de selv kan fremskaffe, og de økonomiske vurderinger, de udleder heraf. Hovedorganisationerne må under henvisning hertil tage afstand fra folketingsmand Chr. Madsens forslag.

2. Første led i folketingsmand Chr. Madsens ændringsforslag til § 11, stk. 1, ifølge hvilket der kræves, at mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettigede har stemt imod et mæglingsforslag, for at dette kan forkastes, er udtryk for et princip, som vi finder rigtig. Vi er imidlertid enige om, at den konsekvente gennemførelse af dette princip er en regel om, at der til forkastelse af et mæglingsforslag, som er anbefalet af de valgte ledelser på begge sider, må kræves, at mindst 50 pct. af de stemmeberettigede inden for afstemningsområdet har stemt imod forslaget.

Ganske vist går Chr. Madsens ændringsforslag i andet led ud på, at den kompetente forsamling skal træffe afgørelsen for de resterende stemmer i tilfælde af, at flertallet ikke har afgivet stemme for eller imod forslaget, men dette er netop en følge af, at forslaget som nævnt ikke gennemfører principet konsekvent.

Hovedorganisationerne er derfor enige om at tage afstand fra folketingsmand Chr. Madsens ændringsforslag til § 11, stk. 1.

Om betimeligheden af at søge en regel gennemført, hvorefter der til forkastelse af et mæglingsforslag, som hovedorganisationerne **har** anbefalet, kræves, at mindst 50 pct. af de stemmeberettigede har afgivet nej-stemmer, er der imidlertid ikke enighed mellem hovedorganisationerne.

Fra arbejdsgiverside er man af den opfattelse, at det vil være rimeligt at søge en sådan regel gennemført. Når et mæglingsforslag er

udarbejdet og fremsat, er det efter hidtidig praksis udtryk dels for Forligsinstitutionens overvejelser med hensyn til forslagens gennemførlighed på grundlag af parternes langvarige og indgående forhandlinger, dels for at forslaget er anbefalet af begge parter for handlingsudvalg. Dette indebærer, at såvel parternes forhandlere som de udenforstående mæglere anser mæglingsforslaget for rimeligt, og vi anser det da ikke for ubilligt at kræve, at de stemmeberettigede, der ikke kan godtage forslaget, må møde ved afstemningen og afgive nej-stemmer, såfremt de ønsker, at deres indstilling skal tages til indtægt for en modstand mod forslaget.

Fra arbejderside er man af den opfattelse, at de nugældende afstemningsregler, der går ud på, at medlemmerne inden for urafstemningsområderne har fri adgang til at stemme ja eller nej, og at den kompetente forsamling træder til, hvis denne ret ikke benyttes i tilstrækkeligt omfang, nemlig af mindst 75 pct. af de stemmeberettigede, indeholder mange fordele, som ikke bør gå tabt, hvorfor man er meget betænkelig ved at ændre ved de for tiden eksisterende regler for afstemninger om overenskomstforslag, herunder mæglingsforslag. Hertil kommer, at bestemmelserne i vidt omfang er indflettet i forbundenes vedtægter, og man anser det for uheldigt at foretage indgreb i disse bestemmelser, der er vedtaget af forbundenes højeste forsamling, kongresserne.

3. Folketingsmand Chr. Madsens ændringsforslag til § 12, stk. 4, går ud på, at der for fagområder, som udelukkende træffer afgørelse ved kompetent forsamling, skal afgives stemmer efter den gennemsnitlige stemmeprocent inden for urafstemningsområdet. Såfremt det er meningen med bestemmelsen, at den kompetente forsamling på forhånd bindes til at følge gennemsnitsresultatet inden for urafstemningsområdet - og således må bestemmelsen formentlig læses - betyder dette, at afstemning ved kompetent forsamling bliver uden selvstændig betydning, hvorved man også kommer i strid med de nugældende

de principper i § 10, stk. 1, 4. punktum, om, at bestemmelser i love og vedtægter om, hvorledes den kompetente forsamlings enkelte medlemmer skal stemme, er ugyldige. Hovedorganisationerne må derfor tage afstand fra dette forslag. Hvad enten der stemmes

ved urafstemning eller ved kompetent forsamling, hvilket det må overlades til de respektive arbejder- og arbejdsgiverorganisationer selv at afgøre, må de stemmeberettigede naturligvis frit og selvstændigt tage stilling til foreliggende mæglingsforslag.

B. Orientering om mæglingsforslag.

Med udgangspunkt i de bemærkninger, der blev fremsat på Arbejdsretskommissionens møde den 10. november f. å., ønsker hovedorganisationerne at anføre, at spørgsmålet om at oplyse alle personer såvel på arbejder- som arbejdsgiverside, som berøres af et mæglingsforslag, forsvarligt om dets indhold er overordentligt vigtigt, men også frembyder vanskeligheder. Ikke blot har mæglingsforslagene i de senere år vist sig at blive mere og mere omfattende og beklageligvis også indviklede, men hertil kommer, at der inden for de enkelte områder til saglig stillingtagen også kræves kendskab til resultater, der ikke fremgår af mæglingsforslagene, f. eks. resultater, der er opnået ved underorganisationsforhandlingerne, eller eventuelt under forhandlingerne i Forligsinstitutionen.

Hovedorganisationerne er derfor af den opfattelse, at oplysningsarbejdet som hidtil først og fremmest må gøres af organisationerne, men at det over for underorganisationerne bør anbefales, at disse i samarbejde med den anden overenskomstpart, således som det også i nogle tilfælde allerede er sket, til samtlige stemmeberettigede medlemmer inden afstemningen udsender en oversigt over de dele af det samlede forhandlingsresultat, som har interesse for det pågældende område, ledsaget af en vejledning om forslagens virkninger. Denne redegørelse bør omfatte såvel de resultater, som udtrykkeligt er fastsat i mæglingsforslaget som de resultater, som er opnået ved aftaler under underorganisationernes forhandlinger med eller uden hovedorganisationernes bistand eller

ved hovedorganisationernes indbyrdes forhandlinger, hvad enten forhandlingerne er sket i eller uden for Forligsinstitutionen.

Til gennemførelse af disse retningslinjer er hovedorganisationerne enedes om, at de ved fremtidige afstemninger om et af forligsmanden fremsat mæglingsforslag vil gå frem på følgende måde:

1. Hver af hovedorganisationerne vil til underorganisationerne udsende et cirkulære, indeholdende en letfattelig redegørelse for forslagens indhold, for så vidt angår de generelle spørgsmål. Disse cirkulærer udfærdiges så vidt muligt i indbyrdes samarbejde, således at der gives dem enslydende eller dog i indhold ensartet affattelse. Yderligere vil hovedorganisationerne anbefale, at der sikres dem adgang til i radio og fjernsyn at redegøre for forhandlingsresultatet i overensstemmelse med cirkulæret. Hovedorganisationerne vil tillige udsende tilsvarende orientering til dagspressen.

2. Hovedorganisationerne vil endvidere tilråde deres underorganisationer at udarbejde en redegørelse for det samlede forhandlingsresultat inden for det pågældende overenskomstråde, og, i den udstrækning det er muligt, udsende denne til samtlige stemmeberettigede medlemmer. Redegørelsen bør omfatte en oversigt over såvel de resultater, der udtrykkeligt er fastsat i mæglingsforslaget, som de ved organisationsmæssige forhandlinger opnåede resultater, der ifølge mæglingsforslaget skal betragtes som et led i dette, samt yderligere en af underorganisatio-

nen udarbejdet vejledning. Denne bør foruden den i hovedorganisationens cirkulære give redegørelse om de generelle spørgsmål indeholde en redegørelse for løsningen af overenskomstrådets specielle spørgsmål, således at medlemmerne herved gøres bekendt med virkningen af det samlede forhandlingsresultat. Også disse redegørelser udfærdiges så vidt muligt i indbyrdes samarbejde mellem de respektive overenskomstparter,

således at der inden for det pågældende overenskomstområde gives dem en enslydende eller dog i indhold ensartet affattelse.

Hovedorganisationerne er af den opfattelse, at man ved at gå frem på den ovenfor beskrevne måde vil opnå, at der gives en fyldestgørende orientering om et mæglingforslag og de hertil knyttede forhandlingsresultater, der vil have en afgørende saglig indflydelse på afstemningen.

C. Afstemningen vedrørende mæglingforslag.

Forligsmandslovens § 10, stk. 1, foreskriver, at afstemning om mæglingforslag skal foregå hemmeligt og skriftligt. Med hensyn til tid, sted og praktisk fremgangsmåde ved afstemningen såvel om mæglingforslag som andre overenskomstforslag er det således overladt parterne selv at træffe nærmere bestemmelse, og dette gælder også spørgsmålet om, hvilken kontrol organisationerne vil føre med, at lovens bestemmelser overholdes.

Selv om der, jfr. herom bemærkningerne på Arbejdsretskommissionens møde den ¹⁰/ii f. å., ikke med hensyn til afstemningernes gennemførelse er blevet konstateret egentlige misligheder, heller ikke under sidste overenskomstsituation, er det hovedorganisationernes opfattelse, at den kritik, der fra visse sider i pressen og Folketinget er blevet fremført med hensyn til afstemningsmåden, bør give anledning til dybtgående overvejelser om, hvorledes det vil være muligt at finde frem til regler, som sikrer, at afstemningen om overenskomstforslag foregår på en uan-

gribelig måde, ikke mindst under hensyn til den almene offentlige interesse, der knytter sig til dette vigtige spørgsmål.

Hovedorganisationerne ønsker herom allerede nu at udtale, at afstemningen bør foregå i en atmosfære, der ikke er præget af agitation. Vi finder det derfor uheldigt, hvis urafstemninger, som det har været tilfældet i visse forbund, tilrettelægges således, at der kun kan afgives stemme ved en ekstraordinær generalforsamling eller lignende. Hvor afstemning sker som urafstemning, bør der være adgang til at afgive stemme inden for visse tidsfrister, uden at denne stemmeafgivning knyttes til bestemte møder i organisationen. Hovedorganisationerne vil på hver sin side nøje overveje, om der kan gives underorganisationerne en rådgivning om afstemningsformen, så den for alle parter bliver så tryk som mulig.

Hovedorganisationerne ønsker at udtale, at de tillægger spørgsmålet om afstemningernes rette gennemførelse stor betydning.

For Landsorganisationen i Danmark:

Eiler Jensen.

For Dansk Arbejdsgiverforening:

Svend Heineke.

Vejledning vedrørende afstemning om mæglingforslag.

Ved afstemning om et af forligsmanden stillet mæglingforslag gælder bestemmelserne i § 10 i lov om mægling i arbejdsstridigheder.

§ 10 lyder således:

»*Stk. 1.* Når et mæglingforslag underkastes afstemning inden for en organisation, må det kun forelægges i forligsmandens affattelse, og der kan kun afgives rene ja- eller nejstemmer. Før en afstemning finder sted, skal organisationen drage omsorg for, at alle stemmeberettigede medlemmer får adgang til at gøre sig bekendt med alle de almindelige og specielle bestemmelser i mæglingforslaget, der vedrører organisationens medlemmer. Enhver afstemning om mæglingforslaget - såvel ved urafstemning som i kompetent forsamling og såvel i arbejdsgiver- som i arbejderorganisationer — skal foregå hemmeligt og skriftligt. Bestemmelser i love og vedtægter om, hvorledes den kompetente forsamlings enkelte medlemmer skal stemme, er ugyldige. Når afstemningsresultatet foreligger, skal organisationen give forligsmanden skriftlig meddelelse om, hvor mange ja-stemmer og hvor mange nej-stemmer der er afgivet, såvel som om det samlede antal af stemmeberettigede medlemmer.

Stk. 2. Om stemmeresultaterne, således som de fremkommer i afdelingerne, forbundene eller hovedorganisationerne, må intet offentliggøres eller meddeles til andre end vedkommende organisation eller forligsmanden, før denne har offentliggjort hovedresultatet af afstemningen.«

For så vidt der for et overenskomstområde ikke til uddybning af de nævnte lovregler findes tilstrækkeligt detaljerede regler for gennemførelse af afstemninger om mæglingforslag, bør nedenstående vejledning følges:

1. Orientering.

Alle stemmeberettigede medlemmer bør have adgang til at gøre sig bekendt med og modtage nærmere vejledning om det samlede forhandlingsresultat.

Denne vejledning bør ske i overensstemmelse med de af hovedorganisationerne vedtagne regler, jfr. bilag II.

2. Afstemningens forberedelse.

Der bør i god tid før afstemningen gives samtlige stemmeberettigede medlemmer af organisationen underretning om, hvorledes stemmeseddel udleveres, hvor afstemning finder sted, og hvornår der kan stemmes.

Endvidere bør der tilvejebringes stemmelister (med mindre de foreliggende medlemslister eller medlemskartoteker hensigtsmæssigt kan benyttes), nedsættes stemmeudvalg, som har ansvaret for afstemningens behørig gennemførelse (med mindre dette hverv påhviler bestyrelse eller forretningsudvalg), og i øvrigt ske forberedelse af den tekniske side af afstemningen.

3. Stedet for afstemningen.

Afstemning bør kunne ske på generalforsamling (ordinær eller ekstraordinær) eller andet medlemsmøde, på fagforeningskontor, kontrolkontor eller andre særlige afstem-

ningssteder eller, hvis det findes hensigtsmæssigt, på arbejdspladsen (værksted- eller branchemøder). Det bør tilstræbes, at medlemmerne får så let adgang som muligt til at afgive stemme, og der bør derfor om fornødent være adgang til at stemme på mere end ét afstemningssted. Det bør så vidt muligt undgås, at organisationens medlemmer kun har mulighed for at stemme i forbindelse med en ekstraordinær generalforsamling. På valgstedet skal der være truffet foranstaltninger til, at hemmelighedsprincippet kan oprettholdes, såsom ved anbringelse af behørigt indrettede stemmekasser.

4. Tiden for afstemningen.

Perioden, hvor afstemning kan ske, bør gøres så lang, som den af forligsmanden fastsatte frist (lovens § 4, stk. 4) muliggør. Trykning af stemmemateriale, tilvejebringelse af afstemningslokaler og andre forberedelser til afstemningen må fremskyndes så meget, at der gives så vidt muligt alle medlemmer adgang til at stemme, herunder arbejdere, der arbejder i holddrift eller på forskudt arbejdstid, eller for hvilke særlige forhold i øvrigt gør sig gældende.

5. Ved *stemmesedlens indretning* skal det iagttages,

- at der kun kan stemmes ja eller nej,
- at den ikke må være nummereret,
- at den ikke må underskrives,
- at den enten skal ledsages af kuvert eller ved anbragte knæk og gummiering være til at sammenfolde og lukke således, at den kan afleveres, uden at nogen kan se, hvorledes der er stemt.

Som eksempel på en hensigtsmæssig indretning af en stemmeseddel henvises til vedlagte bilag I.

6. *Stemmesedlernes udlevering.*

Udlevering bør ske under behørig kontrol, normalt mod forevisning af og ved afstempling i medlemsbog eller ved afkrydsning i stemmelisten (medlemslisten eller medlemskartoteket, jfr. oven for under punkt 2), således at det sikres, at alle stemmeberettigede og kun disse kan få udleveret én — og kun én — stemmeseddel.

Eventuelt kan anvendes udsendelse med posten til medlemmernes private adresse, og dette vil da hensigtsmæssigt kunne ske sammen med udsendelse af mæglingsforslaget og vejledningen vedrørende dette.

7. *Stemmesedlens aflevering*

bør ske i kuvert eller i lukket stand og som regel ved nedlæggelse i en stemmekasse. Eventuelt kan indsendelse af stemmesedlen ske pr. post. Inden stemmesedlens åbning skal eventuel navnekupon eller lignende være fjernet.

8. *Stemmeoptælling.*

Ved optællingen bør det iagttages

- at stemmerne er afgivet på autoriseret stemmeseddel, der er tydeligt udfyldt og ikke underskrevet,
- at hemmelighedsprincippet ikke krænkes,
- at optællingen sker på behørig, omhyggelig måde og under passende kontrol af de for afstemningens gennemførelse ansvarlige, jfr. oven for under punkt 2.

9. Ifølge lovens § 10, stk. 2, må der om stemmeresultaterne, således som de fremkommer i afdelingerne, forbundene eller hovedorganisationerne, intet offentliggøres eller meddeles til andre end vedkommende organisation eller forligsmanden, før denne har offentliggjort hovedresultatet af afstemningen.

Udover det foran anførte henledes opmærksomheden på bestemmelserne i lovens § 11, der lyder således:

»*Stk. 1.* Inden for hvert forbund (fagforening, fagforeningsafdeling) træffes afgørelsen af dets stilling til et mæglingsforslag enten ved urafstemning eller af en dertil kompetent forsamling. Dersom en urafstemning inden for et forbund (fagforening, fagforeningsafdeling) ikke har vist en stemmedeltagelse på 75 pct. af de stemmeberettigede medlemmer, skal den dertil kompetente forsamling træffe en stemmeafgørelse for de re-

sterende stemmer op til 75 pct. Det antal stemmer, der på denne måde skal lægges til de stemmetal, der er fremkommet ved urafstemningen, fordeles mellem ja- og nej-stemmer i samme forhold, hvori der er afgivet ja- og nej-stemmer i den kompetente forsamling. Blanke og andre ugyldige stemmesedler medregnes ikke ved opgørelsen af en urafstemnings resultat.

Stk. 2. Tilsvarende regler gælder for vedtagelse af mæglingsforslag på arbejdsgiver-side.«

**)

(Organisationens navn)

URAFSTEMNING
om
OVERENSKOMSTFORSLAGET

19. .

For forslaget:	
Mod forslaget:	

Der stemmes ved at sætte X

Stemmesedlen sammenklæbes her, således at navnekuponen er fri.

Stemmesedlen er UGYLDIG, hvis denne kontrolkupon IKKE udfyldes.

Afdeling	
Klub nr.	Mdl. nr. ....
Navn	

KONTROLKUPONEN SKAL AFRIVES OG AFLEVERES SAMMEN MED STEMMESEDLEN.

**) = gummieret kant.

Orienteringsregler.

Uddrag af Landsorganisationens og Dansk Arbejdsgiverforenings skrivelse af 28. august 1962:

1. Hver af hovedorganisationerne vil til underorganisationerne udsende et cirkulære, indeholdende en letfattelig redegørelse for forslaget indhold, for så vidt angår de generelle spørgsmål. Disse cirkulærer udfærdiges så vidt muligt i indbyrdes samarbejde, således at der gives dem enslydende eller dog i indhold ensartet affattelse. Yderligere vil hovedorganisationerne anbefale, at der sikres dem adgang til i radio og fjernsyn at redegøre for forhandlingsresultatet i overensstemmelse med cirkulæret. Hovedorganisationerne vil tillige udsende tilsvarende orientering til dagspressen.

2. Hovedorganisationerne vil endvidere tilråde deres underorganisationer at udarbejde en redegørelse for det samlede forhandlingsresultat inden for det pågældende overenskomstområde, og, i den udstrækning det er muligt, udsende denne til samtlige stemme-

berettigede medlemmer. Redegørelsen bør omfatte en oversigt over såvel de resultater, der udtrykkeligt er fastsat i mæglingsforslaget, som de ved organisationsmæssige forhandlinger opnåede resultater, der ifølge mæglingsforslaget skal betragtes som et led i dette, samt yderligere en af underorganisationen udarbejdet vejledning. Denne bør foruden den i hovedorganisationens cirkulære givne redegørelse om de generelle spørgsmål indeholde en redegørelse for løsningen af overenskomstområdets specielle spørgsmål, således at medlemmerne herved gøres bekendt med virkningen af det samlede forhandlingsresultat. Også disse redegørelser udfærdiges så vidt muligt i indbyrdes samarbejde mellem de respektive overenskomster, således at der inden for det pågældende overenskomstområde gives dem en enslydende eller dog i indhold ensartet affattelse.

Arbejdsretskommissionen af 1956.

I svar på Deres brev af 16. f.m. kan vi til Deres orientering udtale følgende:

Rederiforeningen har intet kendskab til, hvorledes Sømændenes og Søfyrbødernes Forbund orienterer deres medlemmer i skibene forud for afstemning om mæglingforslag, og heller ikke til, hvorvidt kravet om hemmelig og skriftlig afstemning er blevet opfyldt ved de hidtidige afstemninger.

Hvad angår den afstemning, som har fundet sted om bord i skibene, har der, så vidt det er Foreningen bekendt, ikke været ført nogen kontrol med, at afstemningen er foregået hemmeligt. En sådan kontrol vil på betryggende vis næppe kunne gennemføres på anden måde end efter de regler, der gælder for søfolks deltagelse i valg til f.eks. Folketinget. Vi vedlægger til orientering Lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til Folketinget og henviser til afsnit VI, stemmeafgivning ved indsendelse af stemmeseddel, §§ 55-65.

Vedrørende spørgsmålet om adgang for alle medlemmer af de to forbund til at gøre sig bekendt med og stemme om et mæglingforslag vil vi først henlede opmærksomheden på, at af skibe tilsluttet Danmarks Rederiforening var der f.eks. under strejken i 1961 75 skibe, der befandt sig i dansk havn eller i løbet af strejken kom til dansk havn; heraf var de 14 bugserbåde o.l. Antallet af medlemmer, der forlod disse skibe som følge af strejken, udgjorde kun 601 ud af de to forbunds samlede antal medlemmer på 7.000-8.000. De øvrige medlemmer var enten ledige eller befandt sig om bord i skibe, der var i søen

eller lå i havne fordelt overalt på jordkloden. En sådan situation vil, således som den danske handelsflåde er beskæftiget, være normal også ved fremsættelse af fremtidige mæglingforslag.

For skibe i søen kan det teknisk over Lyngby Radio arrangeres, at »Ude-medlemmerne« af de to forbund pr. telegram eller radiobrev får orientering om mæglingforslag. Prisen for telegrammer er pr. ord 70 øre og for radiobreve 20 øre. For CQ-telegrammer — d.v.s. telegrammer der sendes på et bestemt frekvensbånd til samtlige danske skibe (uden angivelse af skibsnavne), og for hvilke telegrammer der ikke kan opnås kvittering - er taksten kr. 1,20 pr. ord.

Sådan meddelelse vil almindeligvis kunne nå disse skibe i løbet af nogle få dage. Hvis derimod alle skibe, der ligger i havn på udsendestidspunktet, også skal have telegrafisk orientering, vil dette blive særdeles kostbart. Endvidere vil administrationen i forbindelse hermed blive meget omfattende. Rederiernes medvirken hertil vil af indlysende grunde ikke kunne påregnes, såfremt de to forbund planlægger ulovlig strejke eller ulovlig international boykot af danske skibe i fremmede havne.

Både for de skibe, der i søen modtager orientering og først efter nogen tids forløb kommer i havn, og for dem, der ligger i havn, vil der, når der er tale om fjerntliggende havne, medgå et betydeligt antal dage, før post med en i hemmelighed udfyldt stemmeseddel kan nå Danmark. En telegrafisk hjemsendelse af stemmeresultatet vil ikke kunne foretages, når hensyn til den hemmeli-

ge afstemning skal tilgodeses, jfr. herved i øvrigt § 10, stk. 2 i Lov om mægling i arbejdsstridigheder.

I denne forbindelse henleder vi opmærksomheden på, at for de søfarendes vedkommende bør der ikke fastsættes en længere frist for afgivelse af svar på et mæglingsforslag end den, der gælder for de øvrige fagområder inden for gruppe VII, idet resultatet af de søfarendes stemmeafgivning selvsagt må foreligge samtidig med resultatet fra de andre områder.

I overvejelserne vedrørende det rejste spørgsmål bør også tages i betragtning, at en eventuel strejke eller lockout for de to forbunds vedkommende kun kan omfatte så-

danne medlemmer, der er om bord i skibe, som under strejken anløber dansk havn. At »ude-medlemmerne« ikke i fuldt omfang har lejlighed til at stemme bør endvidere ses i sammenhæng med, at et *nej* fra »ude-medlemmerne« til mæglingsforslaget ikke for dem selv medfører en risiko for at blive ført ud i strejke, som andre, der stemmer om et mæglingsforslag, må tage med i overvejelserne som et tungt vejende moment ved afgivning af deres stemme.

Med højagtelse
Danmarks Rederiforening

sign. *Wenzell*

Til Arbejdsretskommissionen af 1956.

Under henvisning til det i kommissionens 1. betænkning p. 51 vedrørende loven om Den faste Voldgiftsret anførte skal man meddele, at retten nu har afsluttet sine drøftelser af spørgsmålet om, hvorvidt der fra rettens side findes anledning til på grundlag af de i tidens løb indhøstede erfaringer at foreslå ændringer i loven om Den faste Voldgiftsret.

Det skal indledningsvis bemærkes, at et af de to hovedorganisationer nedsat fællesudvalg har gennemgået loven og i en indstilling bl.a. udtalt følgende:

»Det er såvel De samvirkende Fagforbunds som Dansk Arbejdsgiverforenings opfattelse, at den gældende lov i det store og hele er et fyldestgørende grundlag for Den faste Voldgiftsrets funktion, og at der ikke er nogen større trang til væsentlige reformer af loven.

Hovedorganisationerne er dog af den formening, at der ved en indgående granskning af lovens enkeltheder utvivlsomt kan påvises adskillige punkter, hvor der kan være behov for ændringer og omformninger. Under hensyn dels til, at kommissoriet for Arbejdsretskommissionen tildeler spørgsmålet om ændringer i loven om Den faste Voldgiftsret en begrænset og lidet fremtrædende plads, og dels til, at en sådan fuldstændig revision formentlig ville kræve nedsættelsen af en særlig kommission i dette øjemed, har hovedorganisationerne imidlertid ikke set det som deres opgave at fremsætte et fuldt udarbejdet revisionsforslag. Et sådant forslag må afvente, om der i Arbejdsretskommissionens fortsatte arbejde vil vise sig trang hertil.

Uanset at det således er De samvirkende

Fagforbunds og Dansk Arbejdsgiverforenings grundsynspunkt, at trangten til væsentlige reformer ikke er stor, har vi dog ment at burde pege på visse begrænsede, men principielle spørgsmål, hvor der efter vor opfattelse virkelig er trang til ændringer i loven. Endvidere har vi hæftet os ved enkelte steder i loveteksten, hvor der synes at foreligge åbenbare fejl.

Der er enighed om, at navnet »Den faste Voldgiftsret« bør søges ændret. Denne betegnelse har sin rod i den historiske overlevering, idet retten afløste Den permanente Voldgiftsret, der fungerede i årene 1900-1910, og som igen viser tilbage til de før den tid eksisterende voldgiftsretter i de enkelte fag. Det er imidlertid misvisende at betegne retten Den faste Voldgiftsret. Institutionen er ikke noget voldgiftsorgan, men en statsdomstol med særlige regler for dommernes beskikkelse og med en kompetence, der er begrænset til et specielt område ganske som en lang række andre særlige domstole her i landet.

Hertil kommer, hvad begge hovedorganisationerne mener at måtte lægge megen vægt på, at også hensynet til den plads, retten bør have over for de stridende parter og navnlig over for offentligheden, med styrke tilsiger, at rettens karakter af egentlig domstol på linie med landets øvrige domstole understreges så kraftigt som muligt.

Det er endvidere taget i betragtning, at der ved en navneændring opnås lighed med forholdene i de øvrige skandinaviske lande, hvor den tilsvarende domstol betegnes i Sverige »Arbetsdomstolen« og i Norge »Arbejdsretten«.

Yderligere kan nævnes, at den i vide kred-

se alt for udbredte sammenblanding af Den faste Voldgiftsret og de faglige voldgiftsretter skulle kunne modvirkes ved en navneændring.

Endelig kan der peges på, at allerede Fællesudvalget af 1. juni 1915 angående Arbejdsstridigheder, der var nedsat for bl.a. at foretage gennemsyn af loven om Den faste Voldgiftsret, fandt, at denne institutions navn var vildledende. I udvalgets bemærkninger hedder det videre:

«. . . idet institutionen i virkeligheden ikke er en voldgiftsret, men en domstol. Dens jurisdiktion beror ikke på privat aftale, men på lov; dens domme er exigible ved fogden o.s.v. Navnet: »Den permanente Voldgiftsret« havde dog sin historiske berettigelse, idet institutionen er groet ud af denne. Det er »Den permanente Voldgiftsret«, der på en måde er blevet forsynet med domstolsmyndighed og udvidet jurisdiktion. Alligevel ville det betegne institutionens karakter mere at kalde den f.eks. »Arbejdsretten«, men da fasthængen ved det historisk overleverede og ved de kendte benævnelser i forskellige retninger kan have sin store betydning, foreslås ikke nogen navneforandring.«

Som det vil ses, er den eneste betænkelighed, der her kommer til orde ved en navneændring, hensynet til den tradition, der er for betegnelsen »Den faste Voldgiftsret«. Hovedorganisationerne mener ikke at kunne dele denne betænkelighed.

Under henvisning til det her anførte vil de to hovedorganisationer derfor foreslå, at rettens navn ændres til »Arbejdsretten«, idet vi finder, at denne betegnelse er bedst stemmende med dansk sprogbrug på retsplejens område.«

Retten skal herefter udtale, at man finder, at rettens navn bør ændres til »arbejdsretten«, hvilket medfører, at lovens titel må ændres samt at ordene »Den faste Voldgift«, »Den faste Voldgiftsret«, »Voldgiftsretten(s)« og »den heromhandlede Voldgiftsret(s)« må

ændres til »arbejdsretten(s)« i §§ 1, 2, 4, 5, 8-14, 16 og 17, og »Voldgiftsretsbehandlingen« i § 17 stk. 3 til »behandlingen«.

Endvidere foreslås det, at »Indenrigsministeriet« rettes til »Arbejdsministeriet« i §§ 1, stk. 2, 5 og 6 og 17 stk. 2.

Med hensyn til de enkelte paragraffer skal i øvrigt følgende bemærkes:

ad § 1, stk. 1: Da der siden 1926 stedse har været valgt 3 næstformænd, mener retten, at ordene »2 næstformænd eller, hvis voldgiftsretten finder det fornødent« bør udgå.

ad § 1, stk. 2: Da »Dansk Arbejdsgiverforening« ikke repræsenterer landets ved landbrug og skovbrug beskæftigede organiserede arbejdsgivere, finder retten, at man bør imødekomme et fra »Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger« fremsat ønske om, at sammenslutningen vælger 2 af de 8 suppleanter for rettens arbejdsgivermedlemmer.

ad § 1, stk. 3: Det foreslås, at der efter »2 år« indføres: », regnet fra en første november.«

ad § 2, stk. 4: Retten er af den opfattelse, at stykket bør udgå af loven, idet man finder, at en ændring på dette område kun bør kunne ske ved lov.

ad § 3: Da det er rettens hensigt i forbindelse med den oven for foreslåede ændring af rettens navn fremtidig at betegne de afgørelser, der afslutter en sag, som »domme« i overensstemmelse med udtrykkene i lovens § 10 stk. 2 og § 16, bør ordet »kendelser« ændres, og da sagsomkostninger - om end kun undtagelsesvis - kan tænkes pålagt ved de under en sags behandling forefaldende beslutninger, vil ordet »afgørelser« være det rette udtryk.

ad § 7: Man finder, at bestemmelsen bør bringes i overensstemmelse med den nu

fulgte praksis og herefter have følgende ordlyd:

»Sag anlægges ved, at sagsøgeren til retten indgiver klageskrift i mindst to eksemplarer. Sekretæren tilstiller snarest muligt sagsøgte et eksemplar af klageskriftet, idet han samtidig indkalder svarskrift i mindst to eksemplarer fra sagsøgte og fastsætter en frist for dettes indgivelse til retten. Sekretæren tilstiller sagsøgeren et eksemplar af svarskriftet. Yderligere skriftveksling finder som hovedregel ikke sted.

Formanden kan forinden den egentlige domsforhandling, for at mægle forlig mellem parterne eller for til forberedelse af domsforhandlingen at foranledige yderligere udtalelser af parterne, indkalde disse til et forberedende retsmøde, hvor retten kan beklædes af formanden alene.«

ad § 8, stk. 2: Retten er af den opfattelse, at bestemmelsen i stk. 2 i. f. hjemler retten fornøden beføjelse ikke blot til i den enkelte foreliggende sag at afgøre, hvem der foruden parterne og rettergangsfuldmægtigene skal have adgang til retsmødet, men også til at fastsætte generelle bestemmelser for fremtidige sager om dette spørgsmål og derved i almindelighed give adgang til domsforhandlinger i Den faste Voldgiftsret i en noget lignende udstrækning som hjemlet for de ordinære domstoles retsmøder i borgerlige sager ved reglerne i retsplejelovens §§ 29-32.

Retten lokaleforhold er imidlertid - og har hidtil været - af en sådan beskaffenhed, at de ikke åbner nogen mulighed for at holde offentlige retsmøder, idet der som regel må overlades parterne og de til dem knyttede personer et betydeligt antal pladser i retslokalet, og der udkræves til gennemførelse af offentlige retsmøder i Den faste Voldgiftsret en meget væsentlig forbedring af de nuværende lokaleforhold, en foranstaltning, hvis gennemførlighed retten ikke har noget nærmere kendskab til.

Under hensyn til, at der således, såfremt den fornødne forbedring af lokaleforholdene gennemføres, efter rettens formening vil kunne holdes offentlige retsmøder allerede efter den gældende lovregel i § 8, stk. 2 i. f., finder retten ikke, at der for tiden er tilstrækkelig anledning til at foreslå nogen ændring i denne lovregel.

Retten har herved også taget i betragtning, at der ved Den faste Voldgiftsret ikke er samme behov for offentlighed som ved de almindelige domstole, fordi Den faste Voldgiftsret - ligesom de faglige voldgiftsretter - foruden formanden består af dommere, som hver af arbejdsmarkedets parter selv vælger. Det må derfor anses for en fordel, at der ikke straks gives faste lovregler om offentlig adgang til retsmøderne, men at retten ved hjælp af den nugældende lovregel kan gå forsøgsvis frem og derved indhøste de erfaringer, som under hensyn til de ikke uvæsentlige forskelligheder mellem almindelige retssager og sager ved Den faste Voldgiftsret kan have betydning ved den endelige affattelse af en eventuel lovændring på dette område.

ad § 9, stk. 1: Retten foreslår, at der til slutningen af stk. 1 føjes: »Udeblivelsesdom kan afsiges af formanden uden tilkaldelse af rettens øvrige medlemmer«.

ad § 14, stk. 2: Retten foreslår, at denne bestemmelse, der aldrig har været anvendt i praksis, slettes som lidet stemmende med reglen i lovens § 16 om, at rettens domme er endelige og retskraftige.

ad § 16: Efter ordene »afsagte domme« foreslås indføjet: »og de for retten indgåede forlig«, hvilket alene tilsigter udtrykkeligt at fastslå, hvad der allerede nu må anses for gældende ret.

Victor Hansen
/ C. Ove Christensen.

Til Arbejdsretskommissionen af 1956.

1.

I sit møde den 10. november 1961 har Arbejdsretskommissionen vedtaget at anmode Den faste Voldgiftsret om en udtalelse om, hvorvidt retten efter de i den forløbne tid indhøstede erfaringer måtte finde grund til en mere gennemgribende ændring af loven om Den faste Voldgiftsret end indstillet i retens skrivelse til kommissionen af 25. februar 1959. Kommissionen har herved særlig henvist til professor Knud Illums artikel »Om Den faste Voldgiftsret Virkeområde« i Ugeskrift for Retsvæsen 1961 B p. 265-271.

Endvidere har Arbejdsretskommissionen anmodet retten om en udtalelse angående de nedenfor gengivne ændringsforslag, som under behandlingen i Folketinget af forslaget til lov nr. 64 af 25. marts 1961 om ændring i lov om Den faste Voldgiftsret blev udarbejdet - men ikke fremsat i Folketinget - af folketingsmand Chr. Madsen:

»Til lovforslagets tekst føjes som nye punkter:

2. Til § 6 efter første punktum: I sager af større omfang (ulovlige strejker, tillidsmandsafskedigelser og strid om arbejdsledelsen) sættes retten i det pågældende område.
- i. I § 8 indsættes som 1. punktum: Rettens møder er offentlige.
4. § 16 affattes således: Rettens domme kan appelleres til en arbejds- og erhvervsret, der nedsættes efter særlig lov med lige mange juridiske og faglige dommere«.

I den anledning skal retten efter drøftelse af disse spørgsmål udtale:

Selv om retten er enig med professor Illum i, at nogle af lovens bestemmelser er unødigt vidtløftige og ikke ganske klare, mener man vedblivende ikke, at tiden er inde til en gennemgribende revision af loven om Den faste Voldgiftsret. I den i skrivelsen af 25. februar 1959 citerede indstilling fra det af de to hovedorganisationer nedsatte fællesudvalg udtales det, at loven i det store og hele er et fyldestgørende grundlag for rettens funktion, og at der ikke er nogen større trang til væsentlige reformer af loven. Dette standpunkt kan retten stadig tilslutte sig. Man finder, at loven i de forløbne år har virket tilfredsstillende - hvilket Illum også i sin artikel udtaler - idet de tvivlsspørgsmål, som den kunne frembyde, i praksis er løst på heldig måde. Ved en fuldstændig revision af loven, der måtte forudsætte behandling i en særlig kommission, vil nye tvivlsspørgsmål let kunne opstå, idet det navnlig må erkendes, at en klar og skarp afgrænsning af rettens virkeområde i hvert fald for tiden næppe vil være mulig.

Til det i Illums artikel anførte skal særlig bemærkes, at man er af den opfattelse, at retten, når der i en for den indbragt sag dels er spørgsmål om overenskomstbrud, dels om fortolkning af overenskomsten, efter lovens § 10, 2. stk., kan afgøre efter et frit skøn, om fortolkningsspørgsmålet skal henvises til afgørelse ved faglig voldgift eller afgøres af retten selv. Man mener således ikke, at retten - som hævdet i Illums artikel - i sådanne tilfælde er bundet af de strengere betingelser, der efter lovens § 10, 1. stk., gælder, når den indbragte sag i sin helhed henhører under faglig voldgift.

Med hensyn til lovens § 17 skal retten udtale, at de i 1. stk. angivne faggrupper industri, håndværk, handels- og kontorvirksomhed, landbrug, gartneri og jord- og transportarbejde er så omfattende, at de i alt væsentligt dækker hele det danske arbejdsmarked. Der har dog for retten været indbragt enkelte sager fra arbejdsområder, som næppe kunne henføres under de i 1. stk. nævnte faggrupper. Når parterne var enige om at ønske sagen behandlet ved Den faste Voldgiftsret eller dog ikke protesterede herimod, har retten i disse tilfælde ikke ment, at den af egen drift burde afvise sagen. Man finder, at bestemmelserne i praksis stort set har virket tilfredsstillende, og skulle der i fremtiden opstå vanskeligheder, vil disse kunne afhjælpes ved, at der i medfør af paragraffens 2. stk. udfærdiges en kongelig resolution om udvidelse af rettens myndighedsområde.

11.

Med hensyn til de af folketingsmand Chr. Madsen udarbejdede ændringsforslag skal retten udtale:

ad 2, lovens § 6. Forslaget synes at bygge på en urigtig opfattelse af, hvilke sager der henhører under Den faste Voldgiftsret. Sager angående tillidsmandsafskedigelser hører under faglig voldgift, og det samme vil formentlig gælde de fleste sager vedrørende »strid om arbejdsledelsen«.

Sager, der henhører under faglig voldgift, behandles som oftest på det sted, hvor uoverensstemmelsen er opstået, men behandlingen kan, når parterne finder dette mest praktisk, henlægges til et andet sted.

Efter lovens § 6 kan Den faste Voldgifts-

ret sættes andet sted end i København, når det af retten skønnes formålstjenligt. Denne adgang har retten kun i ganske enkelte tilfælde skønnet det nødvendigt at benytte. Forslaget om, at retten i sager af større omfang skal sættes i det pågældende område, vil ikke kunne gennemføres uden en fuldstændig ændring af rettens organisation.

Der er efter rettens mening ingen trang til gennemførelse af forslaget. Under sagernes behandling i Den faste Voldgiftsret gives der så godt som altid møde af de lokale arbejdsgivere og fagforeningsledere, og drejer sagen sig f. eks. om en ulovlig strejke, vil også tillidsmanden og eventuelt andre repræsentanter for de strejkende arbejdere være til stede.

Retten må efter det anførte fraråde forslaget.

ad 3, lovens § 8. Retten kan henholde sig til, hvad man har udtalt ad § 8 i skrivelse af 25. februar 1959 til kommissionen. Det kan tilføjes, at rettens domsforhandlinger nu, efter at man har fået rådighed over en retssal med plads til tilhørere, indtil videre foregår for åbne døre. Retten finder ikke grund til den foreslåede tilføjelse.

ad 4, lovens §16. Efter erfaringerne fra de mere end 50 år, retten har bestået, er der hverken efter rettens eller de to hovedorganisationers mening trang til indførelse af en ankeinstans. En sådan ankeinstans ville nødvendigvis bevirke en forsinkelse af afgørelserne, og der er på arbejdsrettens område en særlig trang til hurtige afgørelser, for at ikke store værdier skal gå til spilde. Det kan også anføres, at de norske og svenske arbejdsretters domme ikke kan påankes.

Retten må herefter fraråde, at dette forslag gennemføres.

J Herfelt.

Uddrag af mæglingforslag fra forligsmanden af 21. marts 1961.

I. 11. *Tillidsmandsregler.*

a) For overenskomstområder, der allerede nu har overenskomstmæssige tillidsmandsregler, men hvor der er rejst krav om ændringer, optages der i overenskomstperioden forhandling om indførelse af følgende regler i de gældende overenskomstbestemmelser:

1. En tillidsmands afskedigelse skal begrundes i tvingende årsager, og arbejdsgiveren er pligtig at give tillidsmanden et opsigelsesvarsel, som er 6 uger længere end det ham som almindelig arbejder tilkommende varsel, dog således, at gældende varselsregler ikke kan forringes. Er afskedigelsen begrundet i arbejds-mangel, bortfalder varselspligten.

2. Tillidsmandens arbejdsforhold kan normalt ikke afbrydes inden for varselsperioden, og forinden hans organisation har haft mulighed for at få gjort afskedigelsens berettigelse til genstand for fagretlig behandling. Det bør tilstræbes, at sagens fagretlige behandling fremmes mest muligt, således at afgørelsen kan foreligge inden varselsperiodens udløb.

3. Fastholder en arbejdsgiver sin afskedigelse af tillidsmanden, efter at afskedigelsen er kendt uberettiget ved den fagretlige behandling, er han udover løn for varselsperioden pligtig at betale en erstatning, hvis størrelse skal være afhængig af omstændighederne, men som ikke kan overstige 13 ugers løn, som beregnes efter tillidsmandens gennemsnitsfortjeneste i de sidste 3 måneder.

Denne erstatning er endelig, således at der ikke tillige kan kræves erstatning på grundlag

af de i Hovedaftalen af 1960 indeholdte regler.

4. Spørgsmålet om berettigelsen af en tillidsmands afskedigelse og størrelsen af den ham eventuelt tilkommende erstatning afgøres endeligt ved fagretlig behandling.

Foreligger der i sagen sådanne særlige forhold, som klart giver udtryk for, at der har foreligget organisationsforfølgelse, kan dette spørgsmål indbringes for Den faste Voldgiftsret.

5. Hvis der inden for arbejdstiden lægges beslag på tillidsmanden i spørgsmål, som angår virksomheden og arbejderne, og dette sker på arbejdsgiverens foranledning, skal han for den tid, der medgår hertil, aflønnes med sin gennemsnitsfortjeneste for det sidste kalenderkvartal.

6. Regler om tillidsmandsvalg m. m. (blandt de anerkendt dygtige arbejdere, der har arbejdet på virksomheden i en vis periode, og kun på arbejdspladser, hvor der er beskæftiget mindst 6 arbejdere) forhandles af parterne sammen med andre udfyldende regler.

Såfremt der mellem parterne måtte opstå uoverensstemmelse med hensyn til anvendeligheden af ovenstående regler, kan uoverensstemmelsen begæres afgjort af Overenskomstnævnet.

b) For overenskomstområder, hvor der ikke gælder tillidsmandsregler, men hvor krav om indførelse af sådanne er rejst, optages der i overenskomstperioden forhandling, såfremt der fremsættes ønske herom.

Artikel af professor Knud Illum i Ugeskrift for Retsvæsen 1961, afdeling B, side 265-71, om Den faste Voldgiftsrets virkeområde.

Den arbejdsretskommission, der blev nedsat for flere år siden efter konflikten på arbejdsmarkedet i 1958, har blandt andet til opgave at gennemgå loven om Den faste Voldgiftsret og eventuelt stille forslag om ændringer i loven. Med henblik på, at loven således kan komme til behandling på Rigsdagen af andre grunde, vil jeg med disse linier slå til lyd for, at man benytter lejligheden til en kritisk gennemgang af bestemmelserne om rettens virkeområde. Disse regler synes ganske vist igennem de forløbne godt og vel 50 år at have virket tilfredsstillende. Man kan dårlig nok tale om, at nogen sag er afvist fra retten, skønt det ville have været heldigt, om den kunne inddrages under rettens virkekreds eller omvendt, at nogen sag er behandlet, som burde være henvist til andet forum. Jeg finder ganske vist undertiden, at retten kunne være mindre tilbøjelig til at henskyde behandlingen af fortolkningsproblemer, der har mere almindelig interesse, til faglig voldgift. Selv om man måtte være enig heri, er det dog ikke et forhold, der gør en lovændring påkrævet. Men den i det væsentlige tilfredsstillende ordning, som man har haft, hviler dog på et i flere henseender utilfredsstillende grundlag, der nu og da har givet anledning til afgørelser, der kun lidet stemmer med de almindelige retningslinier. Og hvis parterne en dag finder på i flere sager at rejse kompetencespørgsmålet, vil det blive meget vanskeligt at lægge noget fornuftigt indhold i de bestemmelser, som Voldgiftsretsloven og normen for behandling af faglig strid indeholder om henholdsvis Den faste Voldgiftsrets kompetence og de faglige voldgiftsretters virkeområde.

Hvad de faglige voldgiftsretter angår, er

sagen dog i det væsentlige klar. Efter normens § 5 afgør de faglige voldgiftsretter sager »om forståelsen af en foreliggende pris-kurant med almindelige bestemmelser eller en almindelig mellem organisationerne bestående overenskomst«. Denne formulering er ganske vist ikke særlig god. I praksis har man sat sig ganske ud over ordene »almindelige bestemmelser« og »almindelig«. Desuden antages det, at også spørgsmålet, om en overenskomst er indgået, hører under faglig voldgift. Under faglig voldgift hører endvidere spørgsmål, der måske ikke direkte er omhandlet i en overenskomst, men som dog ligger til grund for denne som en almindelig forudsætning. Ved faglig voldgift kan man derfor få fastslået pligten til at opfylde en slumpakkord. Spørgsmålet om arbejdernes ansvar for materialer, for så vidt det hviler på almindelige synspunkter. Pligten til tilbagebetaling af akkordforskuud etc. På dette punkt tiltrænges der ingen reel forandring, men nok en mere adækvat formulering. Da adskillige af normens regler ikke mere anvendes i praksis, ville det sikkert også være ønskeligt, om normen blev gået igennem og moderniseret. I så fald ville man også kunne rette kompetence reglerne. Det kunne blive noget i denne retning: »kan sagen, for så vidt den angår et krav, der støttes på en kollektiv overenskomst eller på de til grund for en sådan liggende forudsætninger, indbringes for en faglig voldgiftsret til afgørelse, hvis en af organisationerne forlanger det. Under faglig voldgift hører også spørgsmålet, hvorvidt en kollektiv overenskomst er indgået.«

Under Den faste Voldgiftsret hører efter lovens § 5:

1. Sager angående brud på Septemberforliget.
2. Sager angående brud på kollektive overenskomster begået af de af overenskomsten omfattede organisationer, arbejdsgivere og arbejdere. (Dette er i hvert fald den korte mening i en bestemmelse, der i lovens affattelse fylder en trykside. Alle-rede lovens omstændelighed på dette punkt synes at fordrer en omredaktion ved en lovrevision).
3. Sager om lovligheden af et strejkevarsel.
4. Andre tvistepunkter mellem arbejdsgivere og arbejdere, når der
  - a. er truffet en almindelig eller speciel af-tale herom mellem parterne, og
  - b. Retten med et flertal på 5 medlemmer billiger det.

Og efter lovens § 10:
5. Spørgsmål, der tildels eller som helhed hører under faglig voldgift, hvis det må antages ugørligt eller forbundet med uforholdsmæssigt besvær eller ophold at få tilvejebragt en faglig voldgiftskendelse, eller hvis begge parter ønsker det.

Ved disse reglers tilblivelse er man sikkert gået ud fra, at man i hvert enkelt tilfælde kunne fastslå, om en strid hørte under Den faste Voldgiftsret eller under faglig voldgiftsret. Men nærmere betragtning af forholdet vil dog vise, at det på ingen måde er tilfældet. Der er ganske vist en gruppe sager, der klart hører under Den faste Voldgiftsret, nemlig de sager, hvor den indklagede part uforbeholdent erkender sig skyldig i overenskomstbrud, og der således ikke til påkendelse foreligger noget spørgsmål om overenskomstens forståelse.

Det omvendte tilfælde, at der foreligger en tvist om overenskomstens forståelse, men intet spørgsmål om brud på overenskomsten, er en foreteelse, der - bortset fra sager om lovligheden af en endnu ikke iværksat strejke - i realiteten ingen praktisk betydning har. Hverken ved de almindelige domstole eller ved de faglige retter plejer man at indhente

responsa med henblik på tænkte situationer¹⁾). Når man bortser fra sager om ulovlig arbejdsstandsning, er det den almindelige regel, at fagforbundene og fagforeningerne er klagere. Sagen begynder med, at folkene klager over, at arbejdsgiveren på dette eller hint punkt ikke overholder den faglige overenskomst. Man anker ved mæglingsmødet over, at overenskomsten ikke er overholdt. Når sagen går til voldgift eller til Den faste Voldgiftsret, kræver man det i strid med overenskomsten for lidt erlagte efterbetalt. Angår sagen ikke lønspørgsmål, kan man desuagtet for en faglig voldgiftsret forlange erstatning for det begåede overenskomstbrud. Går sagen til Den faste Voldgiftsret, kræver man en bod, der mindst dækker efterbetaling eller det iøvrigt lidt tab.

I denne gruppe af sager gælder det utvivlsomt, at det ikke udelukker voldgiftsbehandling, at der kan siges at foreligge overenskomstbrud. Det forekommer ofte, at en fagforening under en faglig voldgiftssag, hvor hovedinteressen knytter sig til overenskomstens fortolkning, kræver bod. Et sådant krav må opmanden afvise, men ikke just med den begrundelse, at der kun foreligger en strid om overenskomstens forståelse, men derimod fordi normens regler ikke giver de faglige voldgiftsretter den kompetence til at ikende en bod for overenskomstbrud, som Den faste Voldgiftsret har. Principielt er der heller ikke noget i vejen for, at den, der vinder voldgiftsagen, derefter går til Den faste Voldgiftsret og påstår bod for overenskomstkrænkelser, der først er fastslået af en faglig voldgiftsret,

¹⁾ Her kan dog henvises til kendelsen i sag nr. 1534. Den faste Voldgiftsret havde først i sag nr. 1502 fastslået, at en lønreduktion, der mentes at have hjemmel i hovedoverenskomsten med Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger, i hvert fald ikke kunne gennemføres uden varsel. Da man derefter genoptog udbetalingen, men søgte rettens kendelse for, at nedsættelsen kunne gennemføres med et vist varsel, kunne sagen vanskeligt opfattes som en sag om overenskomstbrud, hvorfor den afvistes fra Den faste Voldgiftsret og henvistes til faglig voldgift.

noget, der bl. a. er sket i tilfælde af en tilidsmands ulovlige afskedigelse.

Man må derfor bestemt fastholde, at den omstændighed, at der foreligger overenskomstbrud, ikke udelukker de faglige voldgiftsretter fra at påkende en sag. Tværtimod kan en faglig voldgiftsret pålægge en part at ophøre med en overenskomststridig handlemåde eller fastslå, at en handling, f. eks. en afskedigelse har været overenskomststridig, og tilkende efterbetaling eller erstatning i anledning af, at overenskomsten ikke har været overholdt.

Omvendt synes selv en ganske overfladisk gennemgang af Den faste Voldgiftsrets praksis at vise, at det ikke eller i hvert fald som hovedregel ikke udelukker rettens kompetence, at spørgsmålet om overenskomstbrud er begået, afhænger af fortolkningen af en omtvistet overenskomstbestemmelse. Historiske grunde har vistnok medført, at Den faste Voldgiftsret har været særlig tilbøjelig til at afgøre alle spørgsmål om fortolkning af Septemberforliget (nu hovedaftalen). Den permanente Voldgiftsret, der gik forud for Den faste Voldgiftsret, havde jo særlig Septemberforliget som sit sagområde. Det indebærer dog på ingen måde, at retten også skulle have monopol på disse sager. Tværtimod har gennem årene talrige sager om udstrækningen af arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet fundet deres afgørelse ved de faglige voldgiftsretter som sager om overenskomstfortolkning. Langt de fleste sager om fortolkning af de faglige overenskomster afgøres af de faglige voldgiftsretter, men det skyldes ikke heller, at Den faste Voldgiftsret principielt har vist sådanne sager fra sig. Var det tilfældet, ville Den faste Voldgiftsret aldrig have kunnet få den position, som den har fået. Den ville da kun have været politiretten, hvor synderne mødte for at opnå deres straf for overenskomstbrud, og ikke den domstol, der afstak de almindelige retningslinier for dansk arbejdsret. Også Den faste Voldgiftsret afgør gerne problemet, om overenskomstoverhovedet er indgået.

Det er naturligvis ikke alle overenskomstbrud, der medfører bodsansvar, og da bodsansvar er den karakteristiske følge af et overenskomstbrud, der påkendes ved Den faste Voldgiftsret, kunne man tænke sig at lade kompetencereglerne følge bodsansvaret. Det ville dog ikke heller være nogen heldig løsning. Om bod er forskyldt, afhænger af et skøn i det enkelte tilfælde, og bod påstås langt hyppigere end den tilkendes. Ved at lade sager, hvori bod kræves, afgøre af Den faste Voldgiftsret ville man desuden havne i en ordning, der i det væsentlige gjorde Den faste Voldgiftsret til en retshåndhævende og ikke en retsdannende myndighed.

Navnlig § 10 i Voldgiftsretsloven kunne dog tyde på, at man ved bestemmelserne om retternes kompetence ikke har haft til hensigt at tildele Den faste Voldgiftsret den centrale stilling, som retten faktisk fik - til lykke for dansk arbejdsret. § 10 nævner i 1. stk. først de sager, der i deres helhed hører under faglig voldgift. Efter ordene synes man hermed at sigte til sager, hvor ingen af parterne har handlet mod overenskomsten. Denne situation er som allerede nævnt ganske upraktisk. Det normale skal efter § 10 være, at sagen afvises. Men den kan påkendes, hvis det enten er forbundet med uforholdsmæssigt besvær eller forhaling at få en faglig voldgiftskendelse, eller begge parter ønsker det. Det første er vistnok aldrig påberåbt.

I 2. stk. hedder det derefter, at hvis sagen delvis hører under faglig voldgift, delvis under Den faste Voldgiftsret, kan retten også bestemme, at sagen skal udsættes, til den faglige voldgiftsrets kendelse foreligger. Efter sammenhængen må det betyde, at retten normalt enten skal afvise sagen eller udsætte den. Påkendelse af fortolkningsspørgsmål i forbindelse med spørgsmålet om overenskomstbrud skulle derimod kun kunne ske under de samme strenge betingelser som i tilfælde, hvor sagen som helhed hører under faglig voldgift.

I praksis påkender Den faste Voldgiftsret alle sager, der er forelagt den om påstået

overenskomstbrud, som den finder egnet til at afgøre ved retten, heri indbefattet de fortolkningsspørgsmål, som sagen rummer. Skønner retten det imidlertid mest hensigtsmæssigt at få en afgørelse af det omtvistede fortolkningsspørgsmål ved faglig voldgift, henviser man gerne sagen til faglig voldgift, men en afvisning kommer sjældnere i betragtning. Ofte sker henvisning til faglig voldgift, samtidig med, at bod for ulovlig arbejdsstandsning ikendes uanset sagens udfald. Strejkens ulovlige karakter vil nemlig ofte være åbenbar uanset løsningen af det strids-spørgsmål, der gav anledning til sagens rejsning. I langt de fleste tilfælde løses spørgsmålet om sagens rette forum imidlertid under sagens forberedelse, idet klageren følger en henstilling fra rettens formand om at trække klagen tilbage og i stedet lade sagen afgøre ved en faglig voldgiftsret. I hvert fald overholder man ikke de strenge betingelser i § 10 for at påkende fortolkningsspørgsmål og følger som regel heller ikke den påbudte fremgangsmåde at afvise sagen eller udsætte den, når disse bestemmelser ikke er opfyldt, men henviser i stedet efter et frit skøn over sagens egnethed til påkendelse ved faglig voldgift.

At lovens sondring mellem sager om overenskomstbrud og om overenskomsters fortolkning er uigennemførlig i den vigtigste tilfældegruppe, og at § 10 tilsidesættes, gør dog ikke så meget, så længe man ikke er generet af lovens mangler. Fra tid til anden ser man imidlertid, at selv de praktisk indstillede procedurer for Den faste Voldgiftsret forsøger sig med formalitetsindsigelser. Og man kan ikke vide, om der ikke en skønne dag går mode i sådan noget. Så kan det vise sig besværligt nok at håndtere de gældende bestemmelser. Fra praksis kan jeg nævne følgende tilfælde:

Sag nr. 169 angik spørgsmålet om en mesters pligt til på et vist tidspunkt at opgøre og afregne en akkord. Arbejdsgiverforeningen nedlagde påstand på afvisning, da afgørelsen måtte bero på fortolkningen af fagets overenskomst, medens forbundet påberåbte

sig det overenskomstbrud, der gav sig udtryk i, at akkorden ikke havde kunnet opgøres rettidigt. Arbejdsgiverforeningen fik medhold med en udtrykkelig henvisning til, at sager, der hører under faglig voldgift, kun under de betingelser, der nævnes i voldgiftsretslovens § 10, kan tages under påkendelse af Den faste Voldgiftsret. Afgørelsen er utvivlsomt stemmende med loven. Men konsekvensen måtte øjensynligt være, at retten i talløse påkendte sager burde have påset, at begge parter var enige i påkendelsen af det strids-spørgsmål, som gav anledning til det påståede overenskomstbrud. Går man på den anden side ud fra, at undladelsen af at nedlægge indsigelse må sidestilles med et samtykke, betyder det, at en part ved i stigende omfang at nedlægge indsigelse imod, at sagerne behandles for Den faste Voldgiftsret, kan fremkalde en meget væsentlig begrænsning i rettens virkeområde i forhold til det hidtidige.

Rettens kendelse havde dog ikke formen af en afvisning, men derimod af en henvisning til faglig voldgift.

I sagen nr. 4779 klagede arbejdsgiverforeningen over, at arbejderne havde ophørt med arbejdet før tiden. Anledningen var den, at arbejdsgiveren havde lukket en port for andre end dem, der havde passerseddel. Forbundet mente, at både berettigelsen af arbejdsgiverens og arbejderne forhold hørte under faglig voldgift, medens arbejdsgiverforeningen fastholdt, at i hvert fald arbejderne forhold rummede et overenskomstbrud. I sin kendelse fastholdt Den faste Voldgiftsret betragtningen fra K. 169, hvorefter spørgsmålet om den skete kontrolforanstaltningens berettigelse måtte henhøre under faglig voldgiftsret, medens den kollektive arbejdsvægring havde karakter af en kollektiv tvangsforanstaltning, der var i strid med normens bestemmelser. Derfor toges kravet om henvisning til faglig voldgift på dette punkt ikke til følge.

Således som afgørelsen er formuleret, lader den sig bedst forene med en opfattelse, hvorefter Den faste Voldgiftsrets opgave er

begrænset til at holde justits med overholdelsen af den parterne påhvilende fredspligt.

Allerklarest træder det foreliggende dilemma frem, når man sammenholder afgørelserne i sag nr. 4988 og de to under eet behandlede sager nr. 5040 og 5075. Sagerne angår samme spørgsmål, nemlig hvorvidt det var foreneligt med en overenskomst med mølleriarbejdernes forbund, at en arbejdsgiver lønnede visse personer efter en sideløbende overenskomst med Dansk Arbejdsmandsforbund. I den ene sag hedder det: »Da sagen angår spørgsmål om overenskomstbrud, findes den ikke at kunne afvises, og retten finder heller ikke tilstrækkelig grund til i medfør af § 10 i loven om Den faste Voldgiftsret at udsætte sagen på faglig voldgift.« Man konstaterer derimod ikke, at det ville være ugørligt eller forbundet med uforholdsmæssige omkostninger at lade sagen gå til faglig voldgift. Der var heller intet i sagen, der tydede på, at dette var tilfældet. En berettiget tvivl om afgørelsens rigtighed kommer også frem i kendelsen i sagerne 5040 og 5075. Her var parterne nået til enighed om sagens påkendelse, hvorfor retten kunne konstatere, at afgørelsen, der angik et ganske tilsvarende spørgsmål mellem de samme parter, kunne påkendes af Den faste Voldgiftsret, selv om det kunne være tvivlsomt, om sagen måske helt eller delvis hørte under faglig voldgift.

For fuldstændighedens skyld skal yderligere henvises til kendelsen i sag nr. 4280. Her var der det særlige forhold til stede, at de for faget gældende voldgiftsregler fastsatte en frist for påtale. Under disse forhold synes det klart, at en forlængelse af fristen ikke kan opnås derved, at det forhold, der før fristens udløb kunne være påtalt ved den faglige voldgift, i stedet forelagdes Den faste Voldgiftsret som overenskomstbrud.

Når man tager i betragtning, at spørgsmålet om henvisning til faglig voldgift - helt eller delvis — kunne være rejst i talrige af de af Den faste Voldgiftsret påkendte sager, uden at det er sket, må det erkendes, at spørgsmålet om en ændring af reglerne om

rettens kompetence ikke har særlig vidtrækkende betydning. Men det beror netop på, at man med de nugældende mindre heldigt formulerede regler er nået til en ordening, der stort set er hensigtsmæssig. De fleste sager om fortolkning af de faglige overenskomster går direkte til faglig voldgift efter normens regler. I et ikke ringe antal tilfælde forelægges sagen imidlertid for Den faste Voldgiftsret, idet man påberåber sig, at fortolknings tvivlen også rummer et overenskomstbrud. Skønner formanden under den forberedende forhandling, at sagen egner sig til påkendelse ved faglig voldgift, foranlediger han, at klagen trækkes tilbage. Vil parten dog fastholde sit ønske om påkendelse ved Den faste Voldgiftsret, kan retten dog selv henskyde sagen til faglig voldgift efter et ret frit skøn. Men det vil være en uheldig begrænsning i rettens kompetence, hvis også parterne selv kan kræve, at vigtige fortolkningsspørgsmål skal undrages Den faste Voldgiftsret, idet de kræver sagen afvist eller henvist. Der spores ganske vist kun svage tendenser i denne retning. Men hvis man bibeholder de gældende regler, kan spørgsmålet få større betydning i fremtiden.

De gældende bestemmelser om Den faste Voldgiftsrets kompetence er endelig unødigt komplicerede. Man kunne imidlertid give regelen en formulering omtrent som følgende:

»For Den faste Voldgiftsret kan indbringes sager, der støttes på en kollektiv overenskomst eller de til grund for denne liggende forudsætninger. Under en sådan sag afgør retten om fornødent også, hvorvidt der foreligger en kollektiv overenskomst.

Retten kan dog, når det skønnes hensigtsmæssigt, henvise sagen til behandling ved faglig voldgift eller udsætte behandlingen, indtil omtvistede spørgsmål om fortolkningen af parternes overenskomst er afgjort på denne måde. Denne udvej bør navnlig benyttes, hvis det skønnes mest hensigtsmæssigt, at afgørelsen træffes efter en behandling på stedet, hvor arbejdet udføres, eller det spørgsmål, der skal afgøres, kræver særlig faglig

indsigt eller har mindre vidtrækkende betydning.«

Mod en løsning som den foreslåede vil man naturligvis kunne indvende, at den giver Den faste Voldgiftsret ganske samme virkeområde som de faglige voldgiftsretter. Men det er i virkeligheden den ordning, som man allerede har, idet man kan vælge, om man vil se på sagen som et spørgsmål om overenskomstens fortolkning eller som en sag om brud på overenskomsten. I regelen er det Den faste Voldgiftsret, der selv gennem sin praksis har været bestemmende om, hvilke sager der skulle gå til faglig voldgift. Men lovens regler, herunder navnlig § 10, giver den indstævnte en sjældent benyttet, men højst uheldig adgang til at kræve sagen henvist til faglig voldgift, skønt klageren ønsker den påkendt ved Den faste Voldgiftsret.

I den bestående faglige praksis har man vistnok ikke noget klart eksempel på, at en part, når der blev forlangt hans deltagelse i faglig voldgift, i stedet krævede behandling for Den faste Voldgift. Dog må det formentlig antages, at arbejdsgiverforeningen, der som regel afslår forhandling om stridsspørgsmål, så længe en arbejdsstandsning løber, dermed også vægrer sig ved at deltage i mægling og voldgift, medens strejken varer. Men bortset fra denne situation, der særlig klart bringer konflikten ind under Den faste Voldgiftsrets kompetence, er der næppe nogen adgang for den part, der beskyldes for at have begået overenskomstbrud, til i stedet for voldgiftsbehandling at kræve sagen anlagt ved Den faste Voldgiftsret. Hvis derimod Den faste Voldgiftsrets kompetence ikke låses fast til overenskomstbrud, synes det naturligt at antage, at en part, der modtager begæring om deltagelse i faglig voldgift, kan afvise begæringen og i stedet selv indbringe sagen for Den faste Voldgiftsret. Det vil blot være et modstykke til, hvad man allerede nu må antage i den omvendte situation. Det kan nemlig ikke antages, at den part, der selv har rejst sag for Den faste Voldgiftsret, kan have nogen pligt til at deltage i voldgiftsbehand-

ling om samme sag, før tvisten eventuelt af retten selv er henvist til faglig voldgift.

Gennemføres en ændring af loven om Den faste Voldgiftsret efter de retningslinier, der er anført i det foregående, kan retten fortsat følge den hidtidige praksis. Skulle følgen blive, at sager af mere almindelig rækkevidde i højere grad ville blive indbragt for og afgjort af Den faste Voldgiftsret, ville jeg se på det med tilfredshed. Jeg mener, at Den faste Voldgiftsret, der afsiger stadig færre kendelser af principiel interesse, selv har virket henimod, at den kun fungerer som bødeinstans for ulovlige strejker og underbetalingssager. Og det vil i det lange løb ikke være til gavn for rettens position over for organisationerne og almenheden.

Ved en revision af loven synes i hvert fald bestemmelsen i lovens § 4 C at kunne udgå. Lovens almindelige regler og normen for behandling af faglig strid sikrer tilstrækkeligt, at alle tvistepunkter mellem fagorganisationerne kan finde deres afgørelse enten ved faglig voldgift eller for Den faste Voldgiftsret, og der er i virkeligheden ingen menesker, der ved, hvilke sager der yderligere i kraft af parternes enighed skal kunne indbringes for Den faste Voldgiftsret efter denne særbestemmelse. I kendelsen i sag nr. 2765 er det forudsat, at bestemmelsen kunne finde anvendelse, hvis der slet intet overenskomstforhold foreligger, og striden derfor ville henhøre under de ordinære domstole. Der findes imidlertid ikke eksempler på, at parterne har været enige om at forelægge Den faste Voldgiftsret nogen sådan sag, endsige at man som forudsat i bestemmelsen har indgået en almindelig aftale om at bruge Den faste Voldgiftsret som valgt værneting uden for de i loven omhandlede tilfælde.

En særlig begrænsning i Den faste Voldgiftsrets kompetence følger af reglerne i Voldgiftsretslovens § 17, en bestemmelse, der hverken er klar eller hensigtsmæssig. Den lyder således:

»Ved en organisation forstås i denne lov enten en flerhed af arbejdsgivere, der be-

skæftiger arbejdere ved industri, håndværk, handels- og kontorvirksomhed, landbrug, gartneri, jord- eller transportarbejde, og som ved en dem alle forbindende med en flerhed af arbejdere indgået overenskomst mod overholdelse af visse pligter fra arbejdernes side er forpligtede til at yde disse visse arbejdsbetingelser, når arbejderne beskæftiges af dem ved de nævnte virksomheder, eller en flerhed af arbejdere, hvem der ved en sådan med en arbejdsgiverorganisation eller en enkeltvirksomhed indgået overenskomst mod overholdelse af visse pligter er tilsikret visse arbejdsbetingelser, når de nævnte arbejdere beskæftiges hos de pågældende arbejdsgivere.

Ved kongelig resolution———kan voldgiftsrettens myndighedsområde dog udvides til arbejdsforhold i virksomheder, der ikke henhører til industri, håndværk, handels- og kontorvirksomhed, landbrug, gartneri, jord- og transportarbejde, når Den faste Voldgiftsret enstemmigt anbefaler udvidelsen.«

Navnlig bestemmelsens første stykke er unødigt tung og sværtfattelig. Begrænsningen til visse fag er kun udtrykt ved definitionen af en arbejdsgiverorganisation. Inden man i 1919 fik indsat bestemmelsen i 2. stk. måtte bestemmelsen i § 17, 1. stk. rent sprogligt læses således, at en sag mellem en arbejderorganisation og en enkelt arbejdsgiver hørte under Den faste Voldgiftsret, selv om faget ikke var nævnt i opregningen. Som bestemmelsen i 2. stk. er formuleret, må man imidlertid gå ud fra, at sager, der vedrører andre fag end de udtrykkelig nævnte, ikke kan indbringes for retten. Den i paragraffen nævnte mulighed, at rettens virkeområde udvides, er imidlertid ikke særlig praktisk. Trangen til en udvidelse af rettens kompetence viser sig først, når der foreligger sager til påkendelse. Den faste Voldgiftsret har heller ikke taget det så nøje med den faglige begrænsning i § 17. Omtrent på stående fod kan jeg nævne, at retten uden at gøre anvendelse af bestemmelsen i lovens § 5 C, der kræver overenskomst mellem parterne og rettens tiltræden, har påkendt sager om hoteldrift, apo-

teker, telefondrift, mejeridrift, renholdning m. m. Er der indgået overenskomst med kommuner, f. eks. om arbejdsmandslønninger, er det ganske tilfældigt, om det arbejde, hvormed de af overenskomsten omfattede personer er beskæftiget, falder ind under opregningen i § 17 eller ikke, og det er meget lidet hensigtsmæssigt at benytte opregningen som grundlag for, hvor sagen i det enkelte tilfælde hører hjemme.

Kun i et eneste tilfælde er der fremsat indsigelse imod, at man gik ud over rettens kompetence efter voldgiftsretsloven, nemlig i sag nr. 4716. Sagen angik en strejke ved det færøske fiskeri, og det virker lidt kunstigt, når retten i sin kendelse slår fast, at de bestående overenskomster også omfattede »Sø- og transportarbejde som industri«. Derfor toges den af den strejkende organisation nedlagte påstand om sagens afvisning ikke til følge.

Det skal villigt erkendes, at det kan være vanskeligt at afgrænse, hvilke arbejdsforhold der bør behandles af Den faste Voldgiftsret. Det afgørende bør være, om den sammenlutning af ansatte, som der er tale om, er organiseret og virker på lignende måde som de under landsorganisationen virkende fagforeninger. En organisation af arbejdsledere falder i hvert fald uden for loven, fordi arbejdslederne kan kræves holdt uden for de almindelige faglige organisationer. Ingeniører, læger og lignende persongrupper inden for de liberale erhverv har måske også en sådan særstilling, at det er mindre naturligt, at de i konflikter om deres overenskomstforhold repræsenteres af hovedorganisationerne på arbejdsmarkedet. De falder vel uden for § 17, fordi de ikke kan betegnes som arbejdere. Det samme gælder imidlertid mange funktionærer, der utvivlsomt henhører under rettens virkefelt efter lovændringen i 1919, da handels- og kontorfaget blev draget ind under regelen i § 17.

Kun for fuldstændighedens skyld nævnes det, at det efter § 17 er en betingelse for, at der foreligger en organisation i lovens for-

stand, at den pågældende sammenslutning har indgået en almindelig overenskomst om løn- og arbejdsvilkår. Den skal desuden være »dem alle forbindende«. Disse forudsætninger har man i praksis ganske sat sig ud over. Brud på Septemberforliget påkendes ikke sjældent, selv om der ikke består nogen faglig overenskomst mellem parterne. Det samme gælder brud på særoverenskomster. Endelig er det antaget, at det var tilstrækkeligt til at gøre Den faste Voldgiftsret kompetent, at der mellem parterne bestod en grænseoverenskomst, der formentes ikke at være overholdt, se kendelsen i sag nr. 4558. Af-

gørelsen er hensigtsmæssig, men jeg kan ikke se, at den er forenelig med voldgiftsretslovens § 17.

Ved en revision af voldgiftsretsloven bør efter min opfattelse den uklare og vanskeligt læste bestemmelse i § 17 udgå. I stedet bør der gives en bestemmelse, hvorefter Den faste Voldgiftsret påkender uoverensstemmelser mellem en arbejdsgiverorganisation eller enkelt arbejdsgiver og en arbejderorganisation, der er tilsluttet landsorganisationen, eller som kan sidestilles med de under landsorganisationen hørende organisationer.

Udkast til lov om ændring af lov om Den faste Voldgiftsret.

§ 1.

I lov nr. 536 af 4. oktober 1919 om Den faste Voldgiftsret, som ændret ved lov nr. 135 af 2. maj 1934, lov nr. 88 af 15. marts 1939 og lov nr. 64 af 25. marts 1961 foretages følgende ændringer:

1. Lovens titel ændres til »Lov om arbejdsretten«. Ordene »den faste voldgift«, »den faste voldgiftsret«, »voldgiftsretten(s)« og »den heromhandlede voldgiftsret(s)« i §§ 1, 2, 4, 5, 8-14, 16 og 17 ændres til »arbejdsretten(s)«. Ordet »voldgiftsretsbehandlingen« i § 17, stk. 3, ændres til »behandlingen«.

2. I § 1, stykkerne 2, 5 og 6, og § 17, stk. 2, ændres »indenrigsministeriet« til »arbejdsministeriet«.

3. I § 1, stk. 1, udgår ordene »to næstformænd, eller hvis voldgiftsretten finder det fornødent«.

4. § 1, stk. 2, 1. punktum, affattes således:

»Så længe Dansk Arbejdsgiverforening og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger på den ene side og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund på den anden side i overvejende grad repræsenterer landets ved industri, håndværk, transport, jordarbejde samt landbrug og skovbrug beskæftigede organiserede arbejdsgivere og arbejdere, vælger disse foreninger de ordinære medlemmer og suppleanter således: Dansk Arbejdsgiverforening vælger 3 af de ordinære medlemmer og 6 suppleanter, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger vælger 2 suppleanter og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, vælger 3 af de ordinære medlemmer og 8 suppleanter.

5. I § 1, stk. 3, indføres efter »2 år«: »regnet fra en 1. november«.

6. § 2, stk. 4, udgår.

7. I § 3 ændres »kendelser« til »afgørelser«.

8. § 7 affattes således:

»Sag anlægges ved, at sagsøgeren til retten indgiver klageskrift i mindst 2 eksemplarer. Sekretæren tilstiller snarest muligt sagsøgte et eksemplar af klageskriftet, idet han samtidig indkalder svarskrift i mindst 2 eksemplarer fra sagsøgte og fastsætter en frist for dettes indgivelse til retten. Sekretæren tilstiller sagsøgeren et eksemplar af svarskriftet. Yderligere skriftveksling finder som hovedregel ikke sted.

Formanden kan forinden den egentlige domsforhandling, for at mægle forlig mellem parterne eller for til forberedelse af domsforhandlingerne at foranledige yderligere udtalelser af parterne, indkalde disse til et forberedende retsmøde, hvor retten kan beklædes af formanden alene.«

9. I § 9, stk. 1, tilføjes som nyt 2. punktum: »Udeblivelsesdom kan afsiges af formanden uden tilkaldelse af rettens øvrige medlemmer«.

10. § 14, stk. 2, udgår.

11. I § 16 indføres efter »afsagte domme«: »og de for retten indgåede forlig«.

12. § 18 udgår.

§ 2.

Arbejdsministeren bemyndiges til at lade lov nr. 536 af 4. oktober 1919 med senere ændringer optrykke og bekendtgøre med de ændringer, der er en følge af nærværende lov, som lov om arbejdsretten.

Stk. 2. Denne lov træder i kraft straks.

Den faste voldgiftsret har i en skrivelse til kommissionen af 25. februar 1959 (bilag nr. 21) udtalt, at retten - efter forhandling med Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund - med de to hovedorganisationer er enig i, at den gældende lov i det store og hele er et fyldestgørende grundlag for den faste voldgiftsrets funktion. Retten og hovedorganisationerne finder, at der ikke for tiden er anledning til at foretage en gennemgribende revision af loven, men at der på begrænsede områder er trang til ændringer i loven, hvorom retten samtidig har stillet forslag, jfr. nedenfor. Dette standpunkt har retten fastholdt i en senere skrivelse til kommissionen af 31. december 1961 (bilag nr. 22).

Arbejdsretskommissionen har tilsluttet sig den faste voldgiftsrets synspunkter, idet kommissionen herved har givet udtryk for den opfattelse, at den efter sin sammensætning er lidet egnet til at forberede en gennemgribende revision af den nu 52 år gamle lov om den faste voldgiftsret, og at et sådant revisionsarbejde formentlig bedst vil kunne udføres af et snævert udvalg, ved hvis sammensætning der tages særligt hensyn til opgavens karakter.

Nærværende lovudkast er udarbejdet på grundlag af de af retten udarbejdede og af kommissionen tiltrådte ændringsforslag.

Idet der i øvrigt henvises til de specielle bemærkninger, skal der kort redegøres for forslaget om, at navnet »Den faste Voldgiftsret« ændres til »Arbejdsretten«. Rettens nuværende betegnelse har sin rod i den histori-

ske overlevering, idet retten afløste den permanente voldgiftsret, der fungerede i årene 1900-1910, og som igen viser tilbage til de før denne tid eksisterende voldgiftsretter i de enkelte fag. Det er imidlertid misvisende at betegne retten den faste voldgiftsret. Institutionen er ikke noget voldgiftsorgan, idet dens kompetence ikke beror på privat aftale, og idet dens afgørelser er eksigible som almindelige retsafgørelser, jfr. lovens § 16; den faste voldgiftsret er en statsdomstol med særlige regler for dommernes beskikkelse og med en kompetence, der er begrænset til et specielt område, ganske som en række andre særlige domstole her i landet, f.eks. sø- og handelsretten i København, jfr. retsplejelovens § 9.

Hertil kommer, hvad begge hovedorganisationerne har ment at måtte lægge megen vægt på, at også hensynet til den plads, retten bør have over for de stridende parter og navnlig over for offentligheden, tilsiger, at rettens karakter af egentlig domstol på linie med landets øvrige domstole understreges så kraftigt som muligt.

Det er endvidere taget i betragtning, at der ved en navneændring opnås lighed med forholdene i de øvrige skandinaviske lande, hvor den tilsvarende domstol betegnes i Sverige »Arbetsdomstolen« og i Norge »Arbejdsretten«.

Endelig kan anføres, at den navnlig i dagspressen ofte forekommende sammenblanding af den faste voldgiftsret og de faglige voldgiftsretter skulle kunne modvirkes ved en navneændring.

Til de enkelte forslag.

Til § 1.

Til nr. 1.

Angående forslaget om ændring af lovens titel henvises til de almindelige bemærkninger.

Til nr. 2.

Forslaget er en konsekvens af, at loven nu administreres i arbejdsministeriet.

Til nr. 3.

Forslaget tilsigter at bringe lovens ord i

overensstemmelse med den praksis, der har været fulgt siden 1926, og hvorefter der stedse har været valgt 3 næstformænd.

Til nr. 4.

Da Dansk Arbejdsgiverforening ikke repræsenterer landets ved landbrug og skovbrug beskæftigede organiserede arbejdsgivere, findes det rettest at imødekomme et fra Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgivere fremsat, af retten tiltrådt ønske om, at sammenslutningen vælger 2 af de 8 suppleanter for rettens arbejdsgivermedlemmer.

Til nr. 5.

Forslaget tilsigter at lovfæste den gældende praksis, hvorefter valg af ordinære dommere og suppleanter, der foregår hvert andet år i oktober måned, har virkning fra den 1. november.

Til nr. 6.

Forslaget er en følge af, at det er rettens opfattelse, som kommissionen deler, at en oprettelse af flere tilsvarende retter ikke — som bestemt i den gældende lov — bør kunne ske ved kgl. anordning, men kun ved lov.

Til nr. 7.

Forslaget er en følge af, at retten nu betegner de afgørelser, der afslutter en sag, som »domme« i overensstemmelse med de allerede nu benyttede udtryk i lovens § 4, litra B, nr. 6 og 7, og litra D, § 5, litra A, nr. 1, stk. 2, og nr. 3, § 10, stk. 2, og § 16. Da sagsomkostninger imidlertid - om end kun undtagelsesvis — kan tænkes pålagte ved de under en sags behandling forefaldende beslutninger, vil ordet »afgørelse« være det rette udtryk.

Til nr. 8.

Den foreslåede ændrede formulering af paragraffen tilsigter alene at lovfæste den

praksis, som hidtil har været fulgt ved en sags forberedelse for retten.

Til nr. 9.

Afsigelse af udeblivelsesdom forekommer i et mindre antal sager, typisk i tilfælde, hvor en indklaget uorganiseret arbejdsgiver-trods behørig stævning - ikke giver møde ved et forberedende retsmøde, hvor kun formanden eller en af næstformændene er til stede.

Efter den nugældende ordning må rettens øvrige 6 medlemmer indkaldes for at afsige dom, hvilket er fundet mindre rimeligt.

Det foreslås derfor, at udeblivelsesdom kan afsiges af rettens formand uden tilkaldelse af rettens øvrige medlemmer, en ordning, der har en parallel i den i retsplejelovens § 341 givne bestemmelse om, at udeblivelsesdom i landsretssager afsiges af den forberedende underrettsdommer.

Til nr. 10.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 14, 2. stk., - hvorefter formandens kendelser vedrørende tvistigheder, som under vidneførslen eller syns- og skønsoptagelse opstår for retten, kan kæres til vedkommende landsret - har aldrig været anvendt i praksis, og da den i øvrigt må anses som lidet stemmen- de med reglen i lovens § 16 om, at rettens domme er endelige og retskraftige, foreslås det, at bestemmelsen udgår.

Til nr. 11.

Den foreslåede tilføjelse - hvorefter også de for retten indgåede forlig bliver at fuldbyrde som endelige og retskraftige domme - tilsigter alene at lovfæste en tilstand, der allerede nu anses for gældende ret, og som stemmer overens med retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2.

Til nr. 12.

Revisionsbestemmelsen i lovens 18 er nu indholdsløs.

Hovedoverenskomst af 21. december 1961 mellem Danske Forsikringselskabers Forhandlingsorganisation, FFO, og Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening, DFL.

§ 1.

Stk. 1. Nærværende hovedoverenskomst afsluttes mellem på den ene side Danske Forsikringselskabers Forhandlingsorganisation, FFO, med bindende virkning for forhandlingsorganisationens selskaber såvel for den del af deres personaler, der er tilmeldt FFO, som for alle andre medlemmer af DFL, der er ansat i de pågældende selskaber, og på den anden side Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening, DFL, med bindende virkning for alle DFL's medlemmer, der er ansat i de FFO tilsluttede selskaber.

Stk. 1. FFO og DFL er enige om at fremme et godt samarbejde sig imellem og virke for rolige og stabile arbejdsforhold i selskaberne, hvorfor de to organisationer og deres medlemmer hverken direkte eller indirekte vil lægge hindringer i vejen for, at selskaber og funktionærer organiserer sig inden for de to organisationers rammer.

Stk. 2. FFO har dog ret til at kræve, at nedennævnte grupper står uden for DFL, så længe de pågældende beklæder disse stillinger:

- a) vice- og underdirektører samt ansvarshavende aktuarer,
- b) ansatte, der som planlægningschefer, organisationschefer (akkvisitionschefer), regnskabschefer (hovedbogholdere) og kontorchefer eller dermed ligestillede har direkte rapport til et medlem af direktionen.

For så vidt der i et selskab ikke findes tre

- ansatte i disse grupper, har selskabet ret til at forlange, at det manglende antal tages blandt de overordnede (overfuldmægtig), der i charge og anciennitet inden for denne ligger de nævnte grupper nærmest,
- c) funktionærer hvis hverv er af særlig fortrolig karakter, såsom personalechefer, direktionsssekretærer og direktørers personlige sekretærer.

Stk. 3. DFL skal have meddelelse om, hvilke funktionærer selskabet i kraft af punkterne a-c kræver holdt uden for DFL.

Stk. 4. Spørgsmål om, hvorvidt en funktionær hører til de her omhandlede grupper, afgøres i tvivlstilfælde ved voldgift i henhold til § 8.

Stk. 5. Hver organisation vil, når det skønnes at have interesse for den anden organisation, sende denne genpart af medlemscirkulærer m.v.

§ 3.

Stk. 1. Parterne er enige om, at selskabernes ret til at lede og fordele arbejdet og til at anvende den efter deres skøn passende arbejdskraft skal udøves på en over for funktionærene forsvarlig måde og således, at funktionærernes overenskomstmæssige rettigheder ikke krænkes.

§ 4.

Stk. 1. Ved udøvelsen af retten til at foretage enkeltmandsafskedigelse må vilkårligheder ikke finde sted, og klager over påståede urimelige afskedigelser kan derfor behandles efter reglerne i stk. 2-4.

Stk. 2. Dersom DFL hævder, at en afskedigelse af en fast ansat funktionær, der er fyldt 24 år og ud over eventuel elevtid har været uafbrudt ansat i selskabet i mindst 5 år, er urimelig og ikke begrundet i funktionærens eller selskabets forhold, skal der om afskedigelsen omgående optages forhandling mellem DFL og FFO.

Stk. 3. Lykkes det ikke ved nævnte forhandling at opnå enighed, har DFL inden for en frist af 15 dage efter forhandlingens afslutning ret til at begære sagen gjort til genstand for behandling ved den i § 8 omhandlede voldgiftsret.

Stk. 4. Voldgiftsretten afsiger en motiveret kendelse. I de tilfælde, hvor voldgiftsretten måtte finde, at den foretagne afskedigelse er urimelig og ikke begrundet i funktionærens eller selskabets forhold, kan voldgiftsretten, for så vidt den pågældende ud over eventuel elevtid har været ansat i selskabet i henholdsvis 10 eller 20 år, bestemme, at selskabet ud over den funktionær i medfør af funktionærlov af 9. juni 1948 allerede tilkommende løn m.v. skal betale den afskedigede funktionær en erstatning på henholdsvis 6 måneders eller 1 års løn.

Stk. 1. I erkendelse af det ønskelige i at løn- og arbejdsvilkår fastlægges, vil de to organisationer og deres medlemmer søge oprettet kollektiv overenskomst for organisationernes fælles forhandlingsområde, der omfatter de til FFO tilmeldte funktionærer i de forsikringselskaber, hvor DFL har forhandlingsretten - jfr. de i § 6 angivne forhandlingsregler.

Stk. 2. For de øvrige forhandlingsområder omfattende overordnede funktionærer og andre funktionærer uden for gruppen elev til fuldmægtig, for hvilke DFL har forhandlingsretten, men som falder uden for FFO's forhandlingskompetence, eller hvor forhandlingskompetencen af FFO afgives til de enkelte selskaber, tilstræbes ikke en flere selskaber omfattende overenskomst, men par-

terne er enige om at søge løn- og arbejdsvilkårene for de pågældende fastlagt gennem forhandling i henhold til reglerne i stk. 3-9.

Stk. 3. De overordnede henholdsvis de andre funktionærer i et selskab er berettiget til gennem urafstemning at kræve, at den pågældende gruppe gennem et af den selv udpeget forhandlingsudvalg fører forhandlingerne med selskabets direktion.

Stk. 4. Det pågældende lokale forhandlingsudvalg er berettiget til at rådføre sig med DFL, ligesom selskabets direktion er berettiget til at rådføre sig med FFO, men organisationerne er ikke berettigede til at gribe ind i forhandlingerne, så længe disse står på.

Stk. 5. DFL og FFO er berettigede til at kræve de respektive forhandlingsgrundlag forelagt til godkendelse forud for forhandlingerne.

Stk. 6. Ønsker en gruppe funktionærer i et selskab ikke at gøre brug af sin ret til at føre forhandlingerne, er selskabet berettiget til at tilkalde FFO til på sine vegne at føre forhandlingerne med DFL.

Stk. 7. En funktionærgruppe er ikke berettiget til at kræve forhandlingerne videreført under medvirken af mæglingensmand. Kræver selskabet mæglingensmand udmeldt, er DFL berettiget til at overtage forhandlingerne.

Stk. 8. Alene den pågældende gruppe af funktionærer ved urafstemning, respektive det pågældende selskabs ledelse, er berettiget til at godkende eller forkaste det ved de lokale forhandlinger nåede resultat, og forhandlingsresultatet må ikke først forelægges organisationernes ledelse. Vedtages forhandlingsresultatet lokalt foretages ikke videre. Forkastes resultatet af de lokale forhandlinger, er DFL berettiget til at videreføre forhandlingerne.

Stk. 9. Såfremt DFL indtræder i forhandlingerne - jfr. stk. 6-8 - er selskabet berettiget til at anmode FFO om at videreføre forhandlingerne på sine vegne. Den endelige stilling til resultatet af forhandlingerne tages af den pågældende funktionærgruppe ved ur-

afstemning, respektive det pågældende selskabs ledelse, men efter forelæggelse i de respektive bestyrelser - jfr. § 6, stk. 3.

§ 6.

Stk. 1. Kollektive aftaler om løn- og arbejdsvilkår for den i § 5, stk. 1, omhandlede funktionærkreds indgås efter reglerne i stk. 2-6, der også anvendes for de øvrige funktionærgrupper med de ændringer og undtagelser, der følger af § 5, stk. 2-9.

Stk. 2. Snarest efter at den løbende overenskomst er gyldigt opsagt med normalt varsel, skal der optages forhandlinger mellem parterne om fornyelse af overenskomsten.

Stk. 3. Når der mellem forhandlingsdelegationerne er opnået enighed, forelægges resultatet for de respektive bestyrelser, der bestemmer, om overenskomstforslaget skal sendes videre til urafstemning / respektive afstemning i kompetent forsamling. Forslagene kan ledsages af bestyrelsernes anbefalinger, men til anbefaling kan ikke knyttes betingelser, med mindre der samtidig gives den anden part meddelelse herom. Meddelelser om bestyrelsernes stillingtagen udveksles på ét og samme mellem parternes forhandlere afholdt møde.

Stk. 4. Resultatet af urafstemning / afstemning i kompetent forsamling udveksles på samme måde og offentliggøres derefter i en fælles udtalelse.

Stk. 5. Selv om en overenskomst er opsagt eller udløbet, er parterne dog forpligtet til at overholde dens bestemmelser, indtil anden overenskomst træder i stedet, eller arbejdsstandsning er iværksat i overensstemmelse med reglerne i § 7.

Stk. 6. Under forhandlingerne kan parterne kun udsende meddelelser til dagspressen i følgende tilfælde:

- a) Efter de respektive kompetente forsamlingers vedtagelse af forhandlingsgrundlag.
- b) Når en af parterne eller begge parter begærer mæglingsmand udmeldt.
- c) Når forhandlingerne afsluttes eller brydes.

Stk. 1. De i nærværende paragraf indeholdte bestemmelser vedrørende en eventuel arbejdsstandsning skal gælde alle medlemmer af DFL med undtagelse af alle med charge af kontorchefer og derover samt ligestillede med kontorchefer. Såfremt denne regel ville medføre, at mere end halvdelen af mulige medlemmer over fuldmægtige undtages fra strejke, har DFL ret til at kræve, at højst halvdelen af mulige medlemmer over fuldmægtige undtages fra strejke. Hvis reglen ville føre til, at under en tredjedel af mulige medlemmer over fuldmægtige undtages fra strejke, har selskabet krav på, at mindst en tredjedel holdes uden for strejke. Selskabets udvælgelse sker i disse tilfælde i rækkefølge efter charge og anciennitet inden for denne.

Stk. 2. Parterne anerkender hinandens berettigelse til at iværksætte eller godkende en arbejdsstandsning efter reglerne i stk. 3-8.

Stk. 3. Ingen arbejdsstandsning kan etableres, med mindre den er godkendt i henhold til de i FFO's eller DFL's vedtægter indeholdte bestemmelser herom.

Stk. 4. At man agter at forelægge den i vedtægterne foreskrevne forsamling forslag om en arbejdsstandsning skal tilkendegives den anden organisation ved særlig, anbefalet skrivelse, mindst 14 dage før arbejdsstandsningen efter forslaget agtes iværksat, og der skal på samme måde gives den anden organisation meddelelse om forsamlingens beslutning, mindst 7 dage forinden arbejdsstandsningen iværksættes. Arbejdsstandsningen kan kun iværksættes fra den 1. i en måned.

Stk. 5. De to organisationer er forpligtet til ikke at understøtte, men med alle rimelige midler at hindre ulovlige arbejdsstandsninger og, hvis ulovlig arbejdsstandsning finder sted, at søge at få den bragt til ophør.

Stk. 6. Som strejke eller lockout betragtes det, hvis arbejdspladser som led i en faglig strid systematisk affolkes eller efterhånden lukkes.

Stk. 7. Under arbejdskonflikt mellem parterne i nærværende overenskomst eller deres

medlemmer og udenforstående funktionær- eller arbejdsgiverorganisationer eller virksomheder må støtte til den udenforstående ikke ydes af nogen ved denne overenskomst forpligtet part. Som udenforstående betragtes ikke funktionær eller selskab, der indmelder sig i en af organisationerne, idet det dog er en forudsætning, at der ikke inden indmeldelsen er etableret arbejdsstandsning, eller at sådan ikke efter forgæves forhandling er klart tilbudt.

Stk. 8. Ved konflikts ophør genoptager samtlige funktionærer deres arbejde i de selskaber, hvori de var ansat ved konflikts iværksættelse, og det påhviler begge parter at medvirke til genoprettelse af normale og rolige arbejdsforhold.

Stk. 1. Uoverensstemmelser angående forståelsen af nærværende hovedoverenskomst skal søges bilagt ved forhandling mellem repræsentanter for DFL og FFO. Såfremt der ikke opnås enighed ved sådan forhandling, skal spørgsmålet indbringes for en voldgiftsret, der nedsættes efter reglerne i stk. 2 og 3.

Stk. 2. De to parter vælger hver én voldgiftsmand, og disse i forening vælger en opmand, der leder voldgiftsrettens forhandlinger og eventuelt afsiger kendelse. Opnås ikke enighed om valg af opmand, skal parterne anmode formanden for Den faste Voldgiftsret om at udpege denne.

Stk. 3. I tilfælde af, at voldgiftsretten skal tage stilling til et spørgsmål om urimelig afskedigelse - jfr. § 4 - må intet voldgiftsmedlem have direkte tilknytning til ledelsen eller funktionærstaben i det selskab, hvor funktionæren var ansat.

§ 9.

Stk. 1. De under de to organisationer hørende medlemmer kan ikke ved at træde ud af organisationen løse sig fra de forpligtelser, disse ved nærværende hovedoverenskomst er gået ind på, før det tidspunkt hvor hovedoverenskomsten i henhold til § 10, stk. 1 og stk. 2, kunne bringes til ophør.

§ 10.

Stk. 1. Denne hovedoverenskomst træder i kraft 1. januar 1962 og er gældende, indtil den med 6 måneders varsel opsiges til ophør den 1. oktober, dog tidligst 1. oktober 1965. Umiddelbart efter opsigelsen af hovedoverenskomsten optages forhandling om en ny hovedoverenskomst.

Stk. 2. Er forhandlingerne om en ny hovedoverenskomst efter stedfunden opsigelse ikke afsluttet til den pågældende 1. oktober, gælder hovedoverenskomsten, uanset at den pågældende 1. oktober overskrides, indtil de ikraftværende overenskomster og aftaler afløses af nye, og hovedoverenskomsten bortfalder da ved de nye overenskomsters og aftalers ikrafttræden.

København, den 21. december 1961.

For FFO:
C. Ricard.

For DFL:
Aage Nielsen.

Overenskomst af 21. december 1961 vedrørende interessetvistvoldgift mellem Danske Forsikrings-selskabers Forhandlingsorganisation, FFO, og Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening, DFL.

§ 1

Stk. 1. Ved nærværende overenskomst forpligter på den ene side Danske Forsikrings-selskabers Forhandlingsorganisation, FFO, og de FFO tilsluttede selskaber, og på den anden side Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening, DFL, og DFL's medlemmer sig til hverken i forbindelse med uoverensstemmelser, der opstår under forhandling mellem parterne om ændringer i bestående eller udløbne overenskomster / aftaler om løn- og arbejdsvilkår, eller i forbindelse med uoverensstemmelser, der opstår under forhandling mellem parterne om oprettelse af overenskomster / aftaler om løn- og arbejdsvilkår, at benytte den i § 7 i hovedoverenskomst af 21. december 1961 omhandlede arbejdsstandsning.

Stk. 2. Så længe nærværende overenskomst er gældende, kan ej heller sympatiaktioner iværksættes.

§ 2.

Stk. 1. De i § 1, stk. 1, nævnte uoverensstemmelser kan af hver af de to parter i den pågældende uoverensstemmelse begæres afgjort endeligt og med bindende virkning for begge parter ved en interessetvistvoldgiftsret i overensstemmelse med reglerne i nærværende overenskomst.

§ 3.

Stk. 1. Senest 8 dage efter underskrivelsen af nærværende overenskomst retter FFO og DFL i fællesskab henvendelse til præsidenten for Højesteret om at udpege en højesteretsdommer til for en treårig periode at beklæde posten som fast formand for enhver i henhold til nærværende overenskomst oprettet interessetvistvoldgiftsret, samt i påkommende tilfælde hvervene som opmand i alle voldgifter, der måtte blive etableret i samme periode i henhold til overenskomster indgået mellem de i § 1, stk. 1, nævnte parter.

Stk. 2. En i henhold til nærværende overenskomst etableret interessetvistvoldgiftsrets formandsskab tiltrædes i øvrigt for hver sag for sig af en af Københavns universitets rektor udpeget professor i nationaløkonomi og af en af chefen for Det statistiske Departement udpeget statistiker.

Stk. 3. De to parter i en interesse tvistvoldgiftssag udpeger til behandling af den pågældende sag hver indtil 4 retsmedlemmer og 2 suppleanter.

Stk. 4. En interessetvistvoldgiftsrets formandsskab afgør, om retten er kompetent til at tage en sag under behandling.

Stk. 5. Formanden kan for hver sag for sig antage en sekretær for voldgiftsretten.

§ 4.

Stk. 1. FFO og DFL er enige om at undlade at benytte det i funktionærloven §§ 10-14 omhandlede mæglinginstitut.

§ 5.

Stk. 1. Den af de to parter i en i § 1, stk. 1, omhandlet uoverensstemmelse, der begærer uoverensstemmelsen afgjort af en interessevistvoldgiftsret (herefter kaldt *den indklagende part*), sender ved særlig og anbefalet skrivelse begæring herom til voldgiftsrettens formand under vedlæggelse af påstand, sagsfremstilling, herunder protokollater og under forhandlingerne fremlagte bilag, samt meddelelse om navnene på sine retsmedlemmer og suppleanter. Samtidig sendes ved særlig og anbefalet skrivelse til den anden part i uoverensstemmelsen (herefter kaldt *den indklagede part*) genpart af begæringen m. v.

Stk. 2. Umiddelbart efter modtagelsen af begæringen foranleder formanden de 2 øvrige medlemmer af formandsskabet udpeget.

Stk. 3. Senest 14 dage efter modtagelsen af begæringen m.v. skal den indklagede part ved særlig og anbefalet skrivelse fremsende svarskrift og meddelelse om navnene på sine retsmedlemmer og suppleanter til voldgiftsrettens formand og til den indklagende part. Formanden kan i særlige tilfælde give kortvarig forlængelse af fristen for fremsendelse af svarskrift. Undlader den indklagede part at fremsende meddelelse om navnene på sine retsmedlemmer og suppleanter inden den angivne frist, skal formanden opfordre denne part til inden 3 dage at udmelde sine retsmedlemmer og suppleanter. Undlader parten dette, skal retten afsige kendelse i overensstemmelse med den indklagende parts sagsfremstilling og påstand.

Stk. 4. Såfremt den indklagede part til retsmedlemmer udpeger personer uden for den pågældende organisation, har den indklagende part ret til at erstatte de af denne udpegede retsmedlemmer med andre, når meddelelse herom gives inden 8 dage.

Stk. 5. Voldgiftsrettens første møde afhol-

des normalt inden 14 dage efter modtagelsen af svarskrift, efter formandens nærmere indkaldelse.

Stk. 6. Voldgiftsrettens formandsskab skal, inden eventuel kendelse afsiges, søge opnået forlig gennem forhandling med de af parterne udpegede retsmedlemmer.

Stk. 7. Forligsforhandlingerne kan ikke udstrækkes ud over 1 måned efter voldgiftsrettens første møde, med mindre formandsskabet med begge parters retsmedlemmer finder dette ønskeligt.

Stk. 8. Forinden sagen optages til kendelse, skal parternes retsmedlemmer i et møde, hvortil formanden indkalder med et af ham efter forhandling med disse fastsat varsel, præcisere parternes endelige standpunkter.

Stk. 9. Kendelsen afsiges af formandsskabet alene, så vidt muligt senest 14 dage efter det i stk. 8 omhandlede møde. Formandsskabet har ret til efter sagens optagelse til kendelse at indkalde parternes retsmedlemmer, såfremt formandsskabet måtte skønne, at yderligere oplysninger måtte kræves.

Stk. 10. Voldgiftsrettens kendelse skal være motiveret og skal holdes inden for de standpunkter, der er blevet indtaget under det i stk. 8 omhandlede møde.

§ 6.

Stk. 1. Udgifterne ved en interessevistvoldgiftsrets behandling af en sag bæres i almindelighed med halvdelen af hver af sagens parter.

Stk. 2. I ganske særlige tilfælde kan det i kendelsen fastsættes, at den ene part skal bære samtlige de i stk. 1 nævnte udgifter samt yde den anden part i sagen et beløb til dækning af denne parts sagsomkostninger.

Stk. 3. Formandens faste honorar afholdes af FFO og DFL med halvdelen hver.

§ 7.

Stk. 1. Nærværende overenskomst træder i kraft den 1. januar 1962. Den bortfalder, såfremt den samtidig hermed indgåede ho-

vedoverenskomst bortfalder, men kan i øvrigt med 7 måneders varsel af FFO eller DFL ved særlig og anbefalet skrivelse opsiges til ophør en 1. oktober, dog tidligst den 1. oktober 1965. Umiddelbart efter opsigelsen af nærværende overenskomst optages forhandlinger om en ny interesselvoldgiftsoverenskomst.

Stk. 2. Er forhandlingerne om en ny overenskomst om interesselvoldgift efter sted-

fundet opsigelse ikke afsluttet den pågældende 1. oktober, gælder nærværende overenskomst, uanset at den pågældende 1. oktober overskrides, indtil de ikraftværende overenskomster / aftaler om løn- og arbejdsvilkår mellem de i § 1, stk. 1, nævnte parter afløses af nye, og nærværende overenskomst bortfalder da ved ikrafttrædelsen af de nye overenskomster / aftaler om løn og arbejdsvilkår.

København, den 21. december 1961.

For FFO:
C. Ricard.

For DFL:
Aage Nielsen.

Hovedoverenskomst mellem Danske Bankers Forhandlingsorganisation og Danske Bankfunktionærers Landsforening.

§ 1.

Nærværende hovedoverenskomst afsluttes mellem Danske Bankers Forhandlingsorganisation med bindende virkning for samtlige under den stående banker for så vidt angår de af bankerne tilmeldte funktionærer, der er medlemmer af landsforeningen, og Danske Bankfunktionærers Landsforening med bindende virkning for samtlige under denne stående afdelinger og medlemmer.

§ 2.

Landsforeningen anerkender bankernes ret til at lede og fordele arbejdet samt at anvende den efter deres skøn til enhver tid passende arbejdskraft.

Bankerne (forhandlingsorganisationen) anerkender funktionærernes fulde frihed til at være medlemmer af Danske Bankfunktionærers Landsforening og til at deltage i foreningens arbejde.

De nedenfor i § 6 indeholdte bestemmelser vedrørende en eventuel arbejdsstandsning skal gælde alle medlemmer af landsforeningen dog med følgende undtagelser:

1. Alle funktionærer i kontorchef- og højere lønningsklasser.
2. samt - for så vidt de ikke er undtaget under 1)
  - a. i hovedkontorer med et personale på 25 og derover eller med mindst 6 ikke bogførende filialer: 3 mand i de højeste stillinger inden for hele personalet

i rækkefølge efter direktører respektive underdirektører,

- b. i hovedkontorer med et personale på 6 til 24: 2 mand i de højeste stillinger inden for hele personalet i rækkefølge efter direktører respektive underdirektører,
- c. i hovedkontorer med et personale på 5 og derunder: 1 mand i den højeste stilling inden for hele personalet,
- d. i selvstændigt bogførende filialer med et personale på 6 og derover: 1 leder og 1 souschef,
- e. i selvstændigt bogførende filialer med et personale på 5 og derunder: 1 leder.

§ 4.

Det påregnes, at der med hensyn til de enkelte banker eller bankgrupper for de af medlemsskabet af forhandlingsorganisationen omfattede funktionærgrupper er oprettet eller oprettes særoverenskomster med landsforeningen vedrørende løn- og arbejdsforhold m.v. i de pågældende banker.

Sådanne særoverenskomster må dog ikke stride mod bestemmelserne i nærværende hovedoverenskomst og skal for at være gyldige godkendes af begge hovedorganisationer.

§ 5.

Når en særoverenskomst er opsagt, skal der straks optages forhandling om en ny særoverenskomst. Opnås ikke enighed om en sådan, ophører den gamle særoverenskomst fra udløbsdagen, medmindre parterne skriftligt træffer bestemmelse om en forlængelse, der

da skal ske for et bestemt tidsrum. Den enkelte funktionær, der er engageret på basis af den således bortfaldne særoverenskomst, fortsætter dog sit arbejde til samme løn som ved særoverenskomstens udløb, indtil personlig opsigelse sker fra en af parterne med det for opsigelsen gældende varsel, medmindre sådan opsigelse allerede har fundet sted.

Danske Bankers Forhandlingsorganisation og Danske Bankfunktionærers Landsforening erkender herved hinandens berettigelse til henholdsvis at dekretere eller godkende arbejdsstandsning efter følgende regler:

a. Ingen lockout eller strejke af hvilken som helst grund eller omfang må dekretes eller godkendes af nogen af parterne, forinden den er vedtaget med mindst $\frac{3}{4}$ af de afgivne stemmer på en til dette formål lovlig indkaldt ekstraordinær generalforsamling (resp. landsmøde).

b. At man agter at forelægge en sådan forsamling forslag om arbejdsstandsning, skal tilkendegives den anden hovedorganisation mindst 1 måned, før arbejdsstandsningen efter forslaget agtes iværksat. Meddelelse om forsamlingens beslutning skal afgives mindst 14 dage, forinden arbejdsstandsningen iværksettes, hvilket kun kan ske til den 1. i en måned.

c. Parterne må ikke godkende eller understøtte nogen strejke eller lockout, der er etableret i strid med ovenstående bestemmelser. Som strejke eller lockout betragtes det også, hvis en bank systematisk affolkes.

d. Ved konfliktenes ophør går samtlige funktionærer i gang i de banker, hvor de var engageret ved konfliktenes begyndelse, og det påhviler begge parter at medvirke til genoprettelse af normale og rolige arbejdsforhold.

e. Denne paragraf afløser de i de hidtil indgåede særoverenskomster trufne bestemmelser om arbejdsstandsning, medens særoverenskomsternes øvrige bestemmelser uændret har gyldighed, indtil disse opsiges med de i særoverenskomsterne angivne varsler.

Brud på nærværende overenskomst eller på de for eller med de enkelte medlemmer afsluttede særoverenskomster eller uenighed i så henseende kan af en af parterne indbringes for voldgift bestående af 4 medlemmer, hvoraf hver part udpeger 2, samt 1 opmand udpeget af de 4 medlemmer i fællesskab. Opnås ikke enighed om valget af en sådan opmand, udpeges han af Den faste Voldgiftsret.

Nærværende overenskomst træder i kraft straks og løber indtil den med $\frac{1}{2}$ års varsel opsiges af en af parterne til ophør en 31. oktober, dog tidligst 31. oktober 1954.

Tillægsprotokol til hovedoverenskomsten.

ad § 1. Under forhandlingerne har forhandlingsorganisationen på forespørgsel fra landsforeningen oplyst, at bankerne inden for en overenskomstperiode ikke kan udmelde de af overenskomsterne omfattede funktionærer.

ad § 2. Begge parter er enige om, at formuleringen af § 2 ikke i nogen henseende tilsigter en ændring af den nuværende tingenes tilstand.

ad § 3. Parterne er enige om, at kontorchefklassen skal bevare sin nuværende placering i forhold til de øvrige befordrede stillingsgrupper.

Parterne er tillige enige om, at hvis der opstår fortolkningsproblemer vedrørende bestemmelsen i § 3, 2det stykke om, hvem der kan holdes uden for en arbejdskonflikt i de tilfælde, hvor der er tale om sideordnede stillinger, er det bankens valg, der er afgørende.

Parterne er endvidere enige om, at undtagelsesbestemmelsen i § 3 ikke er gældende for funktionærer, der er medlemmer af landsforeningens hovedbestyrelse.

Funktionærer, der i henhold til den særlige bestemmelse i § 3, stk. 2 a, om banker med mindst 6 ikke bogførende filialer, holdes

uden for en arbejdskonflikt, skal udelukkende stå til disposition for de pågældende kontorsteder.

Da de to parter ikke har kunnet nå til enighed om en bestemmelse vedrørende undtagelser fra medlemsskabet i landsforeningen, er dette punkt udgået af selve hovedoverenskomsten, og parterne har i protokollen trukket deres modstående synspunkter op.

Fra *forhandlingsorganisationens* side gøres gældende, at man principielt kunne ønske samtlige overordnede funktionærer holdt uden for medlemsskabet i landsforeningen, men at man har affundet sig med landsforeningens struktur og er indstillet på i nogen grad at moderere dette synspunkt.

Som et absolut minimum må det imidlertid kræves, at underdirektører, personalechefer, direktionssekretærer og andre, der står i direkte substitutionsforhold til direktionen, må holdes uden for medlemsskabet.

Et sådant krav berettigelse må forekom-

me umiddelbart indlysende og være i god overensstemmelse med almindelige arbejdsretlige principper, og det underbygges ydermere af den omstændighed, at landsforeningen ved oprettelse af strejkefond og ved funktionærernes afgivelse af forhandlingsretten til landsforeningen, har skabt en situation, der ikke er forenelig med de højeste funktionærers forbliven i landsforeningens rækker.

Fra *landsforeningens* side gøres gældende, at foreningen bygger på frivilligt medlemskab, og at man ikke ønsker at fravige foreningens fundamentale princip derhen, at ikke enhver funktionær skulle kunne blive medlem.

Landsforeningen vil dog til protokollen udtale, at den ikke finder det unaturligt, at underdirektører og hovedbankernes personalechefer og direktionssekretærer ikke er medlemmer af landsforeningen.

den 11. november 1952.

Overenskomst vedrørende frivillig voldgift.

§ 1.

Ved nærværende overenskomst forpligter Danske Bankers Forhandlingsorganisation og Danske Bankfunktionærers Landsforening sig til ikke at benytte den i hovedoverenskomstens § 6 hjemlede ret til arbejdsstandsning.

§ 2.

Uoverensstemmelser, der opstår under forhandling om ændringer i bestående eller udløbne særoverenskomster eller om oprettelse af særoverenskomster, jfr. hovedoverenskomstens § 4, vedrørende løn- og arbejdsforhold - altså interessekonflikter, modsat de i hovedoverenskomstens § 7 omhandlede tvister - henvises på de i det følgende nærmere

præciserede betingelser til endelig afgørelse ved en af parterne etableret voldgift.

Til voldgiftsretten udpeges 4 medlemmer tilligemed 4 suppleanter af hver af parterne samt et formandskab på 3 medlemmer, bestående af:

- a) en højsteretsdommer, udpeget af præsidenten for Højesteret,
- b) handelsministeriets departementschef eller en af denne udpeget afdelingschef (kontorchef) i handelsministeriet,
- c) en professor i nationaløkonomi, udpeget af rektor ved Københavns universitet.

Voldgiftsretten afgør selv, om den er kompetent til at tage en sag under behandling.

Voldgiftsretten fastsætter selv sin forretningsorden.

Voldgiftsrettens kendelse skal holde sig inden for de standpunkter, der indtages henholdsvis af de af Danske Bankers Forhandlingsorganisation og de af Danske Bankfunktionærers Landsforening til voldgiftsretten udpegede medlemmer, jfr. dog § 5, sidste stykke.

§ 4.

En sag kan ikke indankes for voldgift, medmindre den i lovgivningen hjemlede mægling, jfr. §§ 10-14 i loven af 9. juni 1948 om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer, har været forsøgt uden resultat. Dog skal parterne i så fald være forpligtet til - uden mæglingsmandens medvirken - inden for 8 dage at optage særlig forhandling i det øjemed enten selv at nå et resultat eller søge tilvejebragt muligheder for en fornyet mægling.

Skulle de i § 4 nævnte, fornyede forhandlinger, eventuelt mægling, heller ikke føre til et resultat, er hver af parterne berettiget til at begære den i § 3 nævnte voldgiftsret etableret. Den part, der ønsker sagen indbragt for voldgiftsretten, skal samtidig med, at han meddeler den anden part dette, give meddelelse om, hvilke 4 medlemmer med suppleanter, han for sit vedkommende udpeger til voldgiftsretten med opfordring til den anden part til inden 8 dage at udpege de 4 medlemmer med suppleanter, den anden part har ret til at udpege. Inden 8 dage efter, at den part, der ønsker sagen indbragt for voldgiftsretten, har givet den anden part underretning som

nævnt, skal de to parter i fællesskab rette henvendelse til Højesterets Præsident, handelsministeriets departementschef og Rektor ved Københavns Universitet om etablering af formandsskabet med anmodning om, at dette må ske snarest muligt. Når formandsskabet herefter er etableret, skal dette beramme møde af den samlede voldgiftsret til fastsættelse af den i § 3 nævnte forretningsorden.

Skulle den anden part ikke rettidigt udpege medlemmer eller suppleanter til voldgiftsretten, træder den i funktion uden repræsentanter for denne part og behandler og afgør sagen med samme bindende virkning for parterne som ellers. Skulle samme part undlade rettidigt at medvirke til henvendelse om etablering af formandsskab, er den part, der ønsker voldgift, berettiget til på egen hånd at rette nævnte henvendelse og begære formandsskabet udpeget med samme gyldighed, som hvis henvendelsen var foretaget af parterne i fællesskab.

Udgifterne ved voldgiftsretten bæres med halvdelen af hver af parterne.

Nærværende overenskomst træder i kraft straks, og den løber, indtil den med et halvt års varsel opsiges af en af parterne. Opsigelse kan dog tidligst ske til udløb den 31. oktober 1957.

Brud på nærværende overenskomst eller uenighed om dens forståelse behandles i overensstemmelse med reglerne om voldgift i hovedoverenskomstens § 7.

d. 4. juli 1956.

Hovedoverenskomst mellem Sparekassernes Forhandlingsorganisation og Foreningen af danske Sparekassefunktionærer.

I. Almindelige bestemmelser.

§ 1.

Parterne.

Denne hovedoverenskomst afsluttes mellem Sparekassernes Forhandlingsorganisation med virkning for samtlige til denne knyttede sparekasser, for så vidt angår det til organisationen tilmeldte personale, der er medlemmer af funktionærforeningen, og Foreningen af danske Sparekassefunktionærer med virkning for samtlige dennes medlemmer.

§ 2.

Sparekassernes ret til at lede og fordele arbejdet.

Funktionærforeningen anerkender sparekassernes ret til at lede og fordele arbejdet og at anvende den efter deres skøn passende arbejdskraft.

Personalets ret til at organisere sig.

Forhandlingsorganisationen anerkender personalets frihed til at være medlem af funktionærforeningen og til at deltage i foreningens arbejde.

II. Overenskomster om løn- og arbejdsvilkår.

§ 4.

Kompetence til afslutning af overenskomst.

Overenskomster vedrørende løn- og arbejdsvilkår afsluttes enten mellem forhandlingsorganisationen og funktionærforeningen eller mellem en enkelt sparekasse eller gruppe af sparekasser og funktionærforeningen. I de sidstnævnte tilfælde skal overenskomsten for at blive gyldig godkendes af forhandlingsorganisationen.

§ 5.

Stillingen ved opsigelse eller udløb af en overenskomst.

Når en overenskomst vedrørende løn- og arbejdsvilkår er opsagt, skal der straks optages forhandling om indgåelse af en ny overenskomst. Opnås der ikke enighed om en sådan, ophører overenskomsten fra udløbsdagen, medmindre parterne træffer aftale om en forlængelse. Personalet fortsætter arbejdet under samme løn- og arbejdsvilkår som ved overenskomstens udløb.

§ 6.

Forhandlingsprotokol.

Over forhandlinger mellem forhandlingsorganisationen og funktionærforeningen fører forhandlingsorganisationen en protokol, som underskrives af begge parter, og hvoraf udskrift meddeles funktionærforeningen.

III. Voldgift.

§ 7.

Voldgift vedrørende interessekonflikt.

Stk. 1. Såfremt der under forhandling mellem forhandlingsorganisationen og funktionærforeningen om oprettelse eller fornyelse af en overenskomst om løn- og arbejdsvilkår ikke opnås enighed mellem parterne, eller en part unddrager sig forhandling, kan enhver af parterne henvise tvisten til afgørelse ved voldgift. Parterne vil undlade at gøre brug af mæglingsmand.

Stk. 2. Angår tvisten fornyelse af en overenskomst om løn- og arbejdsvilkår, kan voldgift tidligst begæres 3 måneder efter overenskomstens udløb.

Voldgift vedrørende retskonflikt.

Tilsvarende adgang til at begære voldgift har enhver af parterne - efter forgæves forhandling - i tilfælde af brud på denne overenskomst eller en overenskomst om løn- og arbejdsvilkår eller uenighed om fortolkningen af en overenskomst.

§ 9.

Voldgiftsrettens sammensætning.

Voldgiftsretten består af fem medlemmer. Formanden udpeges af præsidenten for højesteret, og hver af parterne udpeger to medlemmer.

§ 10.

Sagens indbringelse for voldgiftsretten.

Stk. 1. Den part, der ønsker en sag indbragt for voldgiftsretten, skal skriftlig give den anden part meddelelse herom og samtidig give meddelelse om, hvilke to medlemmer han for sit vedkommende udpeger til voldgiftsretten med opfordring til den anden part om inden 8 dage at udpege to medlemmer. Inden 8 dage efter at samtlige fire medlemmer repræsenterende parterne er udpeget, skal der være rettet henvendelse til højesteretspræsidenten om at udpege formanden.

Stk. 2. Skulle den anden part ikke rettidigt udpege medlemmer til voldgiftsretten, træder denne i funktion uden repræsentanter for denne part og behandler og afgør sagen med samme bindende virkning for parterne som ellers. Skulle samme part undlade at medvirke ved henvendelsen til højesteretspræsidenten, er den part, der ønsker voldgift, berettiget til på egen hånd at anmode højesteretspræsidenten om at udpege formanden.

Stk. 3. Det påhviler den part, der har ønsket sagen indbragt for voldgiftsretten, at tilstille hvert af dennes medlemmer en skriftlig sagsfremstilling bilagt udskrift af den i § 6 omhandlede forhandlingsprotokol.

§ 11.

Voldgiftsrettens kompetence m. v.

Stk. 1. Voldgiftsretten afgør, om den er kompetent til at tage en sag under behandling.

Stk. 2. Voldgiftsretten fastsætter sin forretningsorden.

Stk. 3. Voldgiftsrettens kendelse skal holde sig inden for de standpunkter, der indtages henholdsvis af de af forhandlingsorganisationen og funktionærforeningen til voldgiftsretten udpegede medlemmer, jfr. dog § 10, stk. 2.

Stk. 4. Voldgiftsrettens beslutninger træffes ved almindelig stemmeflerhed.

Stk. 5. Voldgiftsrettens afgørelser, der er endelige og upåankelige, er bindende for begge parter.

§ 12.

Udgifterne ved voldgiftsretten.

Udgifterne ved voldgiftsretten bæres med halvdelen af hver af parterne. I øvrigt bærer hver af parterne sine omkostninger.

IV. Strejke og lockout.

§ 13.

Så længe denne hovedoverenskomst består, kan ingen af parterne iværksætte, godkende eller understøtte nogen strejke eller lockout.

Denne overenskomst kan med et halvt års varsel opsiges af en af parterne, dog tidligst til udløb den 31. december 1962.

København, den 11. juni 1959.

Foreningen af danske Sparekassefunktionærer:

V. Biilmann

Sparekassernes Forhandlingsorganisation:

N. Kyed

De nordiske kollektivaftalelove.

Sverige.

Den svenske »lag om kollektivavtal« af 22. juni 1928 med ændringer af 27. april 1945 har følgende ordlyd (oversat af sekretariatet):

§ 1.

Aftaler mellem arbejdsgivere eller foreninger af arbejdsgivere og fagforeninger eller andre lignende foreninger af arbejdere angående vilkår, som skal efterfølges ved ansættelse af arbejdere, eller om forhold i øvrigt mellem arbejdsgivere og arbejdere skal oprettes skriftligt. Er skriftligt forslag til aftale godkendt ved brev, eller er aftalens indhold optaget i protokol, hvis rigtighed bekræftes på sådan måde, som parterne er kommet overens om, skal dette være gyldigt.

Som arbejder skal ved gennemførelsen af denne lov endvidere anses den, som, uden at ansættelsesforhold foreligger, udfører arbejde for en andens regning og derved indtager en underordnet stilling til denne af væsentlig samme art som en arbejders til arbejdsgiveren. Endvidere skal den, for hvis regning arbejdet udføres, betragtes som arbejdsgiver i denne lovs forstand.

Vedrørende de i 1. stk. omhandlede kollektivaftaler og virkningerne af disse skal gælde, hvad i denne lov bestemmes.

Bestemmelser i denne lov, som tager sigte på foreninger af arbejdsgivere eller arbejdere, skal på tilsvarende måde finde anvendelse på foreninger eller forbund af flere sådanne foreninger. Med hensyn til sådanne sammenlutninger skal for disse og disses medlemmer gælde, hvad i denne lov bestemmes om medlemmer i foreninger.

§ 2.

En kollektivaftale, som slutes af en forening omfattende sådanne erhvervsgrupper og områder, som omhandles i aftalen, er bindende for foreningens medlemmer, hvad enten disse er indtrådt før eller efter aftalen, dog ikke i det omfang pågældende allerede er bundet af en anden kollektivaftale. Udtænder et medlem, ophører han ikke af denne grund at være bundet af aftalen.

Er der mellem arbejdsgiver og arbejder, som er bundet af samme kollektivaftale, truffet overenskomst om vilkår, som indebærer afvigelser fra kollektivaf-talen, skal overenskomsten ikke være gældende i videre omfang, end afvigelsen må anses for tilladelig i henhold til kollektivaf-talen.

§ 4.

Arbejdsgivere eller arbejdere, som er bundet af kollektivaf-tale, må i den periode, aftalen er gældende, ikke iværksætte arbejdsstandsning (lockout eller strejke), blokade, boykot eller anden dertil svarende kamp-handling:

1. på grund af tvist om aftalens gyldighed, eksistens eller rette indhold eller på grund af tvist om, hvorvidt et givet forhold strider mod aftalen eller mod, hvad denne lov bestemmer;
2. for at fremkalde ændringer i aftalen;
3. for at gennemføre bestemmelser, der har til formål at træde i anvendelse, efter at aftalen er udløbet eller

4. for at bistå andre i tilfælde, hvor disse ikke selv kan iværksætte kamphandlinger.

Er en forening eller et medlem deraf bundet af en kollektivaftale, må foreningen ikke anordne eller på anden måde foranledige iværksat kamphandlinger, som i henhold til stk. 1 ikke er lovlige, ligesom den ej heller må understøtte eller på anden måde medvirke ved ulovlige kamphandlinger, som medlemmer har iværksat. En forening, der selv er bundet af en kollektivaftale, har endvidere pligt til at søge at hindre sine medlemmer i at iværksætte ulovlige kamphandlinger og skal, om sådanne allerede er iværksat, søge at formå dem til at ophøre hermed.

Hvad der er bestemt i denne paragraf, skal gælde, selvom aftalen indeholdt bestemmelser, der strider herimod. Er der i kollektiv-aftalen indeholdt bestemmelser om videregående forpligtelser, skal aftalens bestemmelser følges.

Er en kollektivaftale, til hvis ophør der kræves opsigelse, på den ene eller begge sider sluttet af flere, har en part for sit vedkommende ret til at opsiges aftalen over for en eller flere på den anden side. Er en aftale således opsagt til bestemt tid over for nogle af de modstående parter og vil en anden part på den side, fra hvilken opsigelse er sket, eller en part på den anden side samtidig helt eller delvis fratræde aftalen, må pågældende afgive opsigelse inden 3 uger efter den dag, da opsigelse ellers senest skulle have været gjort, eller, såfremt den aftalte opsigelsestid er mindre end 6 uger, inden for halvdelen af opsigelsestiden.

§ 6.

Opsigelse af en kollektivaftale skal ske skriftligt eller ved telegram.

Såfremt meddelelse om opsigelse, under modtagerens sidst kendte adresse, indleveres til befordring med post eller telegraf så tidligt, at meddelelsen burde fremkomme inden

udløbet af tidsfristen for opsigelse, skal opsigelse anses for at være sket, selvom meddelelsen ikke kommer rettidig frem.

§ 7..

Har en arbejdsgiver, arbejder eller forening, som er bundet af en kollektivaftale, gjort sig skyldig i foranstaltninger, som i væsentlig grad strider mod aftalen eller mod bestemmelser i denne lov, og må foranstaltningerne anses for at være af væsentlig betydning for aftaleforholdet i dets helhed, skal på begæring af en part på den anden side aftalen af arbejdsdomstolen kunne erklæres for ikke mere gældende.

Er aftalen på en eller begge sider sluttet af flere, og er under tvist mellem blot nogle af aftalens parter denne erklæret ikke at skulle være gældende i henseende til dem, skal en anden part på den side, fra hvilken sag er rejst, eller parter på den anden side inden for 3 uger fra afsigelse af dom være berettiget til at opsiges aftalen til umiddelbart ophør i relation til pågældende part.

Såfremt visse foranstaltninger i anledning af påtale er erklæret for at stride imod kollektivaftalen eller mod bestemmelserne i denne lov, men disse foranstaltninger desuagtet ikke bringes til ophør, kan arbejdsdomstolen - også selvom den i 1. stk. omhandlede situation ikke foreligger - på begæring statuere, at arbejdsgivere og arbejdere eller foreninger, så længe foranstaltningerne ikke bringes til ophør, over for den modsatte side skal være fri for sådanne forpligtelser i henhold til aftalen eller denne lov, hvis opfyldelse under hensyn til de uberettigede foranstaltninger ikke med rimelig grund kan kræves.

Såfremt arbejdsgivere, arbejdere eller foreninger tilsidesætter sine forpligtelser i henhold til kollektivaftale eller denne lov, skal de erstatte derved opstået skade.

Til bedømmelsen af, hvorvidt og i hvilket omfang skade foreligger, skal hensyn tages

også til interessen i aftalens opretholdelse og øvrige sådanne omstændigheder af andet end rent økonomisk betydning.

Såfremt det med hensyn til skadevolders ringe skyld, skadelidtes opførsel i henseende til tvistens opståen, skadens størrelse eller omstændighederne i øvrigt findes rimeligt, kan skadeserstatningens beløb nedsættes; fuldstændig fritagelse fra erstatningspligt kan også finde sted. I intet tilfælde må skadeserstatning idømmes en arbejder til et højere beløb end 200 kr.

§ 9.

Er flere ansvarlige for skaden, skal erstatningspligten fordeles imellem dem efter den større eller mindre skyld, som findes at burde lægges den enkelte til last.

Denne lov skal træde i kraft den 1. januar 1929.

De nordiske kollekti vafalelo ve.

Norge.

Den norske »lov om arbeidstvister« af 5. maj 1927 med senere ændringer indeholder følgende herhenhørende bestemmelser (oversat af sekretariatet):

Tarifaftaler.

1. Tarifaftaler skal oprettes skriftligt og indeholde bestemmelser om udløbstid og opsigelsesfrist. Senest 2 uger, efter at aftalen er underskrevet, skal en bekræftet afskrift sendes til rigsmæglingsmanden.
2. Hvis ikke andet er fastsat om tiden for en tarifaftales gyldighed, anses den som slutet for 3 år, regnet fra den dag, den blev underskrevet.

Bliver en tarifaftale ikke opsagt inden den tid, som er fastsat for opsigelse, eller hvis opsigelsesfrist ikke er nævnt i aftalen, mindst 3 måneder før gyldighedstiden udløber, anses aftalen fornyet for et år. Opsigelse skal ske skriftligt.

3. Hvis en arbejdsaftale mellem en arbejder og en arbejdsgiver, som begge er bundet af en tarifaftale, indeholder nogen bestemmelse, som strider imod tarifaftalen, er denne bestemmelse ugyldig.
4. Et medlem eller en underafdeling af en forening bliver ikke ved at udmelde sig eller udstødt fri for sine forpligtelser i henhold til de truffene aftaler, som gælder for foreningen ved udtrædelsen.

§ 4.

Ansvar for foreninger.

Har medlemmer af en fagforening eller arbejdsgiverforening brudt en tarifaftale eller

gjort sig skyldig i ulovlig arbejdsstandsning, er foreningen økonomisk ansvarlig, når den selv er skyldig i bruddet eller i fortsættelsen af det tariffstridige forhold eller i den ulovlige arbejdsstandsning.

§ 5.

Erstatning for brud på tarif af tale.

Ved fastsættelsen af erstatning for brud på tarifaftale eller for ulovlig arbejdsstandsning skal retten ikke blot tage hensyn til skadens størrelse, men også til den udviste skyld og til misligt forhold fra den skadelidtes side. Under særligt formildende omstændigheder kan erstatningen helt bortfalde.

§ 6.

Ulovlige arbejdsstandsninger.

1. En tvist mellem en fagforening og en arbejdsgiver eller arbejdsgiverforening om en tarifaftales gyldighed, forståelse eller beståen eller om krav, som støtter sig til en tarifaftale, må ikke søges løst ved arbejdsnedlæggelse eller arbejdsudelukkelse.
2. Er det afgjort ved dom, at der foreligger tariffbrud eller arbejdsstandsning i strid med § 6, stk. 1, og det tariffstridige forhold eller den ulovlige arbejdsstandsning ikke er bragt til ophør inden 4 dage efter domsafsigelsen, kan den skadelidende part eller den organisation, han er medlem af, begære arbejdsrettens samtykke til at iværksætte arbejdsnedlæggelse eller arbejdsudelukkelse.

Begæring herom sendes til arbejdsrettens formand, som snarest muligt efter fristens udløb berammer møde til behand-

ling af begæringen. Arbejdsretten kan ikke give samtykke, med mindre rettens formand og mindst et af de to medlemmer, som er nævnt i § 10, stk. 3, sidste punktum, er enige.

Iværksættelse af arbejdsstandsning med samtykke af arbejdsretten berettiger ikke den anden part eller den organisation, hvoraf han er eller har været medlem, til at iværksætte eller fortsætte arbejdsnedlæggelse eller arbejdsudelukkelse i anledning af tvisten.

3. En tvist mellem en fagforening og en arbejdsgiver eller arbejdsgiverforening om ordningen af arbejds- og lønvilkår eller

andre arbejdsforhold, som ikke omfattes af en tariffaftale, må ikke søges løst ved arbejdsnedlæggelse eller arbejdsudelukkelse, før de i §§ 29 og 36 (vedrørende mægling) bestemte frister er udløbet. Gælder tvisten oprettelse af en tarifaf tale, som skal afløse en tidligere tariffaftale, må desuden gyldighedstiden for denne være udløbet.

Så længe arbejdsstandsning ikke må iværksættes (jfr. § 29) skal de arbejds- og lønvilkår, som gjaldt ved tvistens udbrud, stå ved magt, hvis ikke parterne enes om noget andet.

De nordiske kollektivaftalelove.

Finland.

Den finske »lag om kollektivavtal« af 7. juni 1946 har følgende ordlyd (oversat af sekretariatet):

§ 1.

En kollektivaftale i denne lovs betydning er en aftale, som af en eller flere arbejdsgivere eller registrerede foreninger af arbejdsgivere sluttes med en eller flere registrerede foreninger af arbejdstagere om vilkår, som skal efterleves ved arbejdsaftaler eller arbejdsforhold i øvrigt.

Ved en forening af arbejdsgivere forstås i denne lov en forening, til hvis egentlige formål hører at varetage arbejdsgivernes interesser i arbejdsforholdene, og ved en forening af arbejdstagere forstås en forening, til hvis egentlige formål hører at varetage arbejdstagernes interesser i arbejdsforholdene.

b 2.

Kollektivaftaler skal indgås skriftligt. En sådan kommer også i stand, såfremt aftalens indhold optegnes i den ved forhandling mellem parterne førte protokol, hvis rigtighed bekræftes på derom mellem parterne aftalt måde.

Inden en måned efter underskrift af aftalen skal bekræftet afskrift af denne af den, der på arbejdsgiverside har indgået aftalen, tilstilles socialministeriet.

Tilslutter arbejdsgiver eller forening af arbejdsgivere eller arbejdstagere sig senere til kollektivaftalen eller bliver indehavere af virksomheder i henhold til § 5 part i aftalen eller ophører kollektivaftalen at gælde med hensyn til nogle eller alle deltagere i denne,

skal anmeldelse på lignende måde inden en måned tilstilles socialministeriet af den, som på arbejdsgiversiden er part i aftalen.

En kollektivaftale, som ikke er indgået for bestemt tid, kan, dersom der ikke er truffet nærmere aftale om opsigelse, af en af parterne nårsomhelst opsiges til at ophøre efter 3 måneder. En kollektivaftale, som er indgået for længere tid end 4 år, gælder efter udløbet af 4 år som en kollektivaftale, hvis gyldighedstid ikke er blevet bestemt.

Opsigelse bør ske skriftligt.

§ 4.

Bundet af kollektivaftalen er:

- 1) de arbejdsgivere og foreninger, som har indgået kollektivaftalen, eller som senere med tilslutning af de oprindelige parter i aftalen skriftligt har tiltrådt denne;
- 2) de registrerede foreninger, som direkte eller gennem mellemlid er underforeninger til de i foregående punkt nævnte foreninger, og
- 3) de arbejdsgivere eller arbejdstagere, som er eller under aftalens gyldighedstid har været medlemmer af en forening, som er bundet af aftalen. Disse arbejdsgivere og arbejdstagere er pligtige at iagttage kollektivaftalens bestemmelser ved arbejdsaftaler, som sluttes dem imellem.

Arbejdsgivere, som er bundet af en kollektivaftale, må inden for dens gyldighedsområde ej heller slutte arbejdsaftaler med arbejdstagere, som står uden for aftalen, men som udfører det i kollektivaftalen

omhandlede arbejde, på vilkår som står i strid med den kollektive aftale.

Hvad der i 1. og 2. stk. er bestemt, skal dog kun iagttages, for så vidt foreningen, arbejdsgivere eller arbejdstagere ikke er bundet af tidligere på andre vilkår afsluttet kollektivaf tale, og for så vidt omfanget af kollektivaf talens virkning ikke er blevet begrænset i aftalen.

§ 5.

Såfremt indehaver af en virksomhed har været part i eller i øvrigt bundet af en kollektivaf tale, indtræder hans efterfølger i alle de rettigheder og pligter, som ifølge kollektivaf talen tilkom den tidligere indehaver af virksomheden.

§ 6.

Såfremt en arbejdsaftale i nogen henseende er i strid med en kollektivaf tale, som skal tillempes med henblik på samme, er arbejdsaftalen for så vidt ugyldig, og i stedet for de ugyldige vilkår skal de modsvarende bestemmelser i den kollektive aftale finde anvendelse.

§ 7.

Såfremt arbejdsgivere eller arbejdstagere, som er bundet af en kollektivaf tale, forsætligt overtræder bestemmelserne i aftalen, kan han herfor idømmes bøde, arbejdsgiveren højst 100.000 mark og arbejdstageren højst 10.000 mark.

Pålægelse af bøde kan gentages, indtil de mod kollektivaf talen stridende forhold er bragt i orden.

Disse bestemmelser kan i kollektivaf talen udelukkes eller ændres.

§ 8.

En kollektivaf tale forpligter de foreninger og arbejdsgivere, som er parter i eller på anden måde bundne af denne, såvel som foreninger, hvis medlemmer eller de i § 4, stk. 1, 2. punktum, nævnte foreninger med foreningens tilslutning har indgået kollektivaf ta-

le, at undgå alle mod aftalen i dens helhed eller nogen særskilt bestemmelse deri rejst kamphandling. Foreninger, som er part i aftalen, har desuden pligt til at påse, at de under dem hørende foreninger, arbejdsgivere og arbejdstagere, som berøres af aftalen, undgår sådanne kamphandlinger og ej heller på anden måde gør sig skyldig i brud på kollektivaf talens bestemmelser.

§ 9.

Foreninger og arbejdsgivere, som er parter i eller på anden måde bundet af en kollektivaf tale, men som ikke tilgodeser de i § 8 omhandlede foranstaltninger, til hvilke denne bestemmelse forpligter dem, skal - såfremt der ikke i aftalen er truffet modstående bestemmelse - i stedet for skadeserstatning til modparten erlægge en bøde. Sådant bøde må ikke overstige 1 mill. mark.

Består brud mod bestemmelserne i kollektivaf talen deri, at en pengeydelse, som grunder sig på aftalen, ikke er blevet erlagt, kan overtræderen også forpligtes til at erlægge pengeydelsen.

§ 10.

Ved pålægelse af bøde skal hensyn tages til alle foreliggende omstændigheder, i særdeleshed til skadens størrelse og til graden af den pådragne skyld. En idømt bøde tilfalder, såfremt der ikke i kollektivaf talen er truffet anden bestemmelse, den, som har lidt skaden, såfremt formueskade er opstået, men ellers den part, på hvis begæring dom gives. Findes flere til bødebeløbet berettigede parter, skal det i dommen — under hensyn til størrelsen af den skade, som den enkelte af parterne eller deres medlemmer og personer, som repræsenteres af dem, er påført — bestemmes, hvorledes det idømte beløb skal fordeles imellem disse parter.

§ 11.

Er bestemmelser i kollektivaf talen blevet så væsentlig tilsidesat, at aftaleforholdets fortsatte opretholdelse ikke med rimelig

grund kan fordres af de øvrige af aftalen bundne, kan kollektivaftalen erklæres for ophævet med umiddelbar virkning.

Har på den anden side flere været parter i den kollektive aftale, og er aftalen på grund af påtale mod nogen af dem erklæret for ophævet, kan aftalen inden for 2 uger ligeledes opsiges for de øvriges vedkommende.

Er kollektivaftalen erklæret for ophævet og har på samme side som den, der har rejst sag herom, yderligere en anden været part i aftalen, har denne ret til inden for 2 uger at opsige aftalen.

En således opsagt aftale skal straks ophøre at gælde.

§ 12.

Arbejdsgivere, som er bundet af en kollektivaftale, skal bekendtgøre dennes indhold på arbejdspladsen.

§ 13.

Undlader en arbejdsgiver at opfylde de ham i henhold til § 12 påhvilende pligter, straffes han med højst 10 dagbøder.

§ 14.

Denne lov træder i kraft den 1. juli 1946, og samtidig ophæves loven af 22. marts 1924 om kollektivaftaler.

